BRÄNNPUNKTEN

Årg. 4 Nr 6 December 1946

Omslagsbilden: Axel Jakobsson monterar en avloppsbrunn. Han är en gammal trotjänare, som nästa sommar har varit 50 år i Bolagets tjänst, varav 25 år på rörfabriken i Höganäs, se vidare art.: »Glaserat rörgods» på s. 4.

BRÄNNPUNKTEN

HÖGANÄSKONCERNENS PERSONALTIDNING

UR INNEHÅLLET: Sidan

Våra produkter:
4. Glaserat rörgods
Av bergsingenjör S Edlund 4

Koncernproblem:
Höganäsbolaget emitterar ett obligationslån
Av Dir. P Eg. Gummeson 10

Ett apropå till Höganäsbolagets naturaförmåner
Av Eric Lindström 11

»Julen är barnets»
Av bruksarb. Evald Johansson 14

Högtidens betydelse
Av f. lektor Carl Dymling 15

50 år under jorden 16

Samarbetskommittéerna:
Samarbetet, dess förverkligande och resultat 18
Ekonomiska och personella problem på »Labbis» 20
Belönade förslag till förbättringar 21

Säkerhetstjänsten 22

Veteraner, som slutat sin tjänst 24

Diverse koncernnytt 26

Tomtavstyckningarna 30

Bildningsverksamheten 31

Our English Column 33

Höganäs:
Med norska samarbetskommittéer på 14-dagarskurs i Oslo 34
Rörfabriken i vardag och fest 37
Det filmas i Höganäs 38

Nyvång:
Kring starten vid seklets början 40

Hyllinge:
Från vår horisont 41

Västervik:
Eftermedaljering 43

Jönssons julfläsk
Av O-Ge 44

Sport 46

Problemspalten 47

Uppslag för hemmet 48

Årg. 4 Nr 6 Dec. 1946

Ansv. utgivare: P EG. GUMMESON

Huvudredaktör: B WALLGREN

Andre redaktör: E LINDSTRÖM

Redaktionssekr.: E TÄCKSTRÖM

Copyright:
HÖGANÄS-BILLESHOLMS AB
HÖGANÄS

Oss emellan sagt:

Det kom en ung man
in till Arbetsförmedlingskontoret. Han behövde inte fråga, *om* det fanns något arbete, utan vilka arbeten det var att välja på.

— Yrkesutbildning som möbelsnickare? frågades det.

Men då skrattade ynglingen.

— Nej tack, jag vill ha ett jobb, där man kan tjäna *gräsligt* med pengar. Man skall väl inte slösa bort tiden med utbildning.

Så ligger det till.

Den nuvarande ungdomsgenerationens livsinställning är sådan, att den tid, som åtgår för yrkesutbildning, anses som förlorad. Det behövs ingen kunskap i något speciellt yrke för att förtjäna pengar. Dörrarna står öppna för alla. Det är en konstig tid vi lever i.

Att det kan bli andra förhållanden
tänker åtminstone inte ungdomen på. Under alla omständigheter gör den sig inga bekymmer för den saken. Men det är klart, att det kan komma en tid, då eftertanken vaknar, fast något för sent, och mången måste gräma sig över att han under sina bästa år försummade att lära sig ett rejält yrke, när tillfälle gavs, slutar tidskriften »Hantverk och småindustri», varur vi hämtat ovanstående.

Omdömet har i viss mån tillämpning
på de delar av verksamheten inom vår koncern, som kräver en längre lärlingsutbildning, framför allt olika slag av verkstadsarbete. Det är på detta område vi med dessa rader vill ge ett handtag. Om Ni, som läser detta, har en förhoppningsfull son, som tar så där lätt på tillvaron och framtiden, så försök tala honom till rätta. Er längre erfarenhet har lärt Er, att en viktig förutsättning för framgång och tillfredsställelse i den dagliga gärningen är goda kunskaper och så förstås förmågan att omsätta dessa i praktiken. Diskutera också gärna saken med driftsingenjören.

Vårt företag behöver
kunniga och intresserade medarbetare av *alla* kategorier. Om arbetsdräkten är försedd med krage och manschetter eller inte är i detta sammanhang av underordnad betydelse. Det är en ekiperingsfråga. Kragar och manschetter blir så lätt smutsiga. Nej, det avgörande är, hur var och en sköter just de uppgifter, som blivit honom eller henne anförtrodda.

Kanske någon tycker,
att det där låter ganska självklart. Det finns emellertid stundom anledning att reagera, när det i propagandan för utbildningskurser av olika slag gärna antydes, att dessa kvalificerar för yrken, som är »finare», än det man redan har. »Inte skall Ni nöja Er med att stå bakom disken, maskinen» eller vad det nu kan vara. »Nej, Ni kan bli —», och så kommer namnet på ett annat yrke, som är mycket, mycket »finare». Detta är ju ingenting annat än att vädja till fåfängan. Visserligen lär det ju vara lönande att vädja till människans lägre instinkter, men ändå...

Idealet vore ju,
att var och en finge det yrke, där hans eller hennes naturliga förutsättningar bäst komme till sin rätt, samt en utbildning, som gjorde det bästa möjliga av dessa förutsättningar. Men ideal är som bekant svåra att uppnå, annars vore de inga ideal, och så vist är människan inrättad, att det går riktigt bra att klara sig med det näst bästa eller kanske

Bidrag till nästa nummer av »Brännpunkten» måste vara Red. tillhanda **senast den 1 februari 1947.**

ändå mindre. Det är inte nödvändigt, att varje arbetare blir ingenjör. Det behövs nämligen som sagt goda arbetare också. Fältherren vinner inte slaget ensam utan med hjälp av de djupa leden. Därmed är utsagt, att både fältherren och de djupa leden är nödvändiga. Det är i ett harmoniskt samspel mellan alla goda krafter, som nyckeln till den gemensamma framgången ligger. Ju bättre var och en kvalificerar sig för just den uppgift, som är hans, desto bättre blir det samfällda resultatet. Det är mot denna bakgrund, som önskvärdheten av ökade kunskaper bör ses.

Att produktionen bör ökas

för att därigenom öka det materiella underlaget för en högre levnadsstandard — därom är det stora flertalet människor numera i princip fullt ense. Man har allmänt insett, att det gäller att göra den gemensamma kakan större, att praktiskt taget ingenting står att vinna genom att dela den på ett annat sätt.

När det gäller

att i praktiken omsätta den allmänt antagna principen om att kakan måste bli större, så visar sig emellertid många människor inkonsekventa. Blotta ansatsen av enskilda individer att öka sina egna — och därmed helhetens — prestationer, att utföra sitt jobb bättre och effektivare, stämplas stundom av arbetskamraterna som bristande solidaritet, fjäsk med mera dylikt. Må dessa senare emellertid betänka, att stillastående inte kan vara framåtskridande — det är ju tvärtom tillbakagång — och att framåtskridandet måste börja nånstans. Helst på så många ställen som möjligt, och allra helst över hela linjen.

Vem skall ha vinsten

av de anställdas uppfinningar och förslag till förbättringar? Detta har blivit en populär fråga. Låt oss för att ge den perspektiv ställa en motfråga: Vem fick vinsten av att Thomas A Edisons uppfinning den elektriska glödlampan ersatte talgdanken och fotogenlampan?

En ordförande

i en diskussion, som kan sin sak, låter klubban falla, om inläggen innehåller personliga utfall och insinuationer. Diskussionen vinner på en sådan åtgärd. Det är därför, den är så allmänt tillämpad.

»Brännpunkten»

vill bl.a. vara en diskussionsklubb, där var och en kan framföra sina åsikter och få dem debatterade. Eftersom diskussionen i vår tidning bör ligga på ett högt plan, måste den regeln gälla, att bildligt talat klubban faller, om inläggen skulle gå in på personligheter. Detta har vi många gånger uttalat i dessa spalter och på annat sätt. Det är därför märkligt, att det fortfarande finns personer, som hoppas på att bidrag, som innehåller personliga utfall och insinuationer, skall bli införda.

I en diskussion

bör helst så många som möjligt yttra sig. Det blir då flera åsikter, som kommer fram, diskussionen blir mera omväxlande och givande. Sak samma med »Brännpunkten». Dess innehåll vinner på om bidragen kommer från så många håll som möjligt.

Lokalkorrespondenterna

är de som har huvudansvaret för att, geografiskt och organisatoriskt, bidragen till tidningen skall bli så omväxlande som möjligt. Lokalkorrespondenterna är valda av läsarna själva, så vi på Red. skulle strängt taget sakna anledning att lägga oss i personvalet. Det har emellertid kommit till vår kännedom, att en och annan lokalkorrespondent närmast betraktar uppgiften som en börda, som han helst skulle vilja bli befriad ifrån. Det är tydligt, att en sådan person arbetar under ogynnsamma betingelser, att bidragen blir

tunnsådda, om de alls kommer. Vi vill här nöja oss med detta konstaterande. Skulle läsekretsen på berörda platser med anledning härav anse det riktigt med ett omval, så emotser vi nya namnförslag genom platschefen.

Å andra sidan

kan det hända, att bidrag från en plats plötsligt inströmmar i stor mängd, bidrag, som därtill är långa, och som ofta helt eller delvis behandlar samma sak. Vad gör en diskussionsordförande i liknande fall? Han föreslår tidsbegränsning för varje inlägg. Ännu har vi aldrig varit med på en diskussion, där ett sådant förslag blivit förkastat. Därför tänker vi — med läsekretsens underförstådda godkännande — införa detta system i »Brännpunkten». Är inläggen för långa eller för många, särskilt om de behandlar samma sak, så kommer vi att koncentrera dem, naturligtvis utan att andemeningen går förlorad och såvitt möjligt i samförstånd med vederbörande. Är bidragen särskilt talrika — såsom exempelvis rörande semesterresorna i höstnumret — så kan det hända, att vi gör en särskild artikel på grundval av inläggen. Vi har den bestämda uppfattningen, att tidningen bara vinner på en sådan ordning.

Det är mycket lämpligt,

om insändarna på förhand ville koncentrera sina bidrag till vad de verkligen vill ha sagt. I detta sammanhang kanske det förtjänar påpekas, att honorar för införda bidrag huvudsakligen utgår efter kvalitet, icke efter kvantitet. Vidare skulle vi vilja råda herrar och damer insändare att rådgöra med lokalkorrespondenten, *innan* de skriver sina bidrag. Lokalkorrespondenten kan på så sätt få en överblick över bidragen från en viss plats, och därigenom kan bl.a. onödigt dubbelarbete undvikas. Där flera lokalkorrespondenter på en och samma plats finnes, är det lämpligt, om dessa av liknande skäl i sin tur inbördes samråder, såsom vi nyligen föreslagit var och en i ett personligt brev.

Med detta nummer

fyller »Brännpunkten» tre år. Red. vill begagna tillfället att här uttala sitt varma och uppriktiga tack för den gångna tiden, för de vänliga omdömen, som vi ofta får höra om tidningen, men även för den positiva kritik, som då och då framkommer, och som är så hälsosam. Tidningen kan glädja sig åt en ständigt växande krets av medarbetare. Dem tackar vi alldeles särskilt. Till slut önskar vi alla våra läsare

En God Jul Och Ett Gott Nytt År

Våra produkter

4. Glaserat rörgods

Av bergsingenjör S Edlund, Höganäs

Förf., som är driftsingenjör vid Rörfabriken i Höganäs, lämnar här en beskrivning av en av Bolagets äldsta tillverkningar.

Tillverkningen av rörgods är mycket gammal.

Tillverkningen av glaserade rör i Höganäs är av mycket hög ålder, i det att redan år 1869 den första anläggningen togs i drift. Givetvis var hela utrustningen i den dåvarande fabriken något helt annat än i fabriken av idag, mycket primitivare och framför allt betydligt mindre mekaniserad. Den första fabriken, som var förlagd till den numera rivna gamla kärlfabriken, hade exempelvis sin enda press driven med ånga i stället för som nu sker med högtrycksvatten. Dylika ångdrivna pressar var ännu i drift i början av detta århundrade. Besvärligt och ansträngande, allra helst sommartid, torde det ha varit att vara iläggare vid en dylik dåligt eller måhända helt oisolerad press, och produkten blev säkerligen mången gång därefter. Dock kunde man tydligen även på den tiden tillverka rör av god kvalitet, ty för ett 10-tal år sedan grävdes inom bruksområdet upp en avloppsledning, som legat i jorden sina 40—50 år, och man kunde efter tvättning av densamma konstatera, att rören var fullt felfria och i övrigt väl fyllde alla krav.

Under de första 25—30 åren brändes rören i direkteldade rundugnar, och glasyren åstadkoms på samma sätt som ännu i dag sker med hushållskärlen, dvs. man införde vid slutet av bränningsperioden direkt i fyrarna grovt bergsalt, vilket förgasades vid den höga temperaturen och fyllde ugnen med en tjock saltrök, som angrep lergodset och bildade den välkända glasyren.

Från 100 till 20.000 ton rör per år.

Från denna lilla blygsamma start, där kanske hela årets tillverkning icke var större än något hundratal ton, har tillverkningen undan för undan ökats och uppgår i dag till ca 20.000 ton eller därutöver. Och trots att Bolaget äger ytterligare en rörfabrik i Skromberga med något mindre kapacitet och det dessutom finns en betydande tillverkning av betongrör i landets olika delar, är sedan ett par år efterfrågan på allt vad rör och rörgods heter större än tillverkningsmöjligheterna.

Inte bara avloppsrör.

Produktionen utgöres icke endast av rör och rördelar samt fasongods till dessa utan även i stor utsträckning av inredningsdetaljer för ladugårdar, svin- och häststallar och liknande, såsom foderrännor, tråg och krubbor av skilda slag. Vidare har för 15—20 år sedan tillkommit en mycket stor artikel för byggnadsändamål, nämligen rör för sopnedkast, vilken med nu rådande bostadsproduktion kommit att taga väldiga dimensioner. Mer än 50.000 dylika per år har tillverkats de senaste åren. Slutligen har sedan 35 år pressats de för järnsvampstillverkningen erforderliga kapslarna, vilka tar ca 15 % av Höganäsfabrikens hela kapacitet i anspråk.

Aska ett viktigt råmaterial.

Råmaterialen utgöres av en klinkrande lera, den s.k. Margretebergsleran, vilken brytes i dagbrott strax norr om Höganäs. Därjämte tillsättes en del klinkerlera från Skromberga. Som magringsmedel använde man från början bränt berg. Detta måste ju fraktas upp ur gruvan och blev därigenom rätt så dyrt, varför berget numera lämnas kvar i gruvan och tjänstgör som fyllning i de utbrutna gångarna. Såsom magringsmedel för rörtillverkningen använder man numera i stället stenkolsaska från generatorer och ångpannor. Eftersom denna innehåller mer eller mindre oförbränt kol, upplägges askan i stora högar, varefter den antändes och under loppet av 5—6 månader får brinna ut, varvid en kolfri aska erhålles som slutprodukt. Askans användande betyder icke endast ett förbilligande av tillverkningen, utan man undviker dessutom, att askhögarna förfular omgivningen och upptar betydande jordområden, som säkerligen kan bättre användas.

Massaberedningen sker såsom brukligt vid de flesta av Bolagets grovkeramiska tillverkningar genom sammalning av de avmätta råmaterialen på siktkollergångar. Det genom dessas rister gående godset påföres darrsiktar, varvid övergrynen återföres till kollergångarna för vidare krossning. Siktprodukten transporteras med tillhjälp av transportband och elevator till en stor, enaxlad blandningsho, där vatten tillsättes och massan under sakta frammatning av de snedställda knivarna underkastas en intensiv knådning. För att ytterligare öka bearbetningen och därigenom plasticiteten påföres massan ytterligare en tvåaxlad blandningsho, varefter den går till en stor pressbråka, oftast efter det att vattenhalten justerats vid själva inmatningen i den nyssnämnda maskinen. Från pressbråkan löper massan ut i en sträng, vars sektion ungefärligen motsvarar ¼ av massacylinderns i pressen. Strängen avskäres automatiskt till lika stora »klytar», och dessa överföres av en man till en hängskålselevator. Denna transporterar klyten upp till pressalen, som är belägen ovanför massaberedningen, och passerar framför de där uppställda 6 rörpressarna.

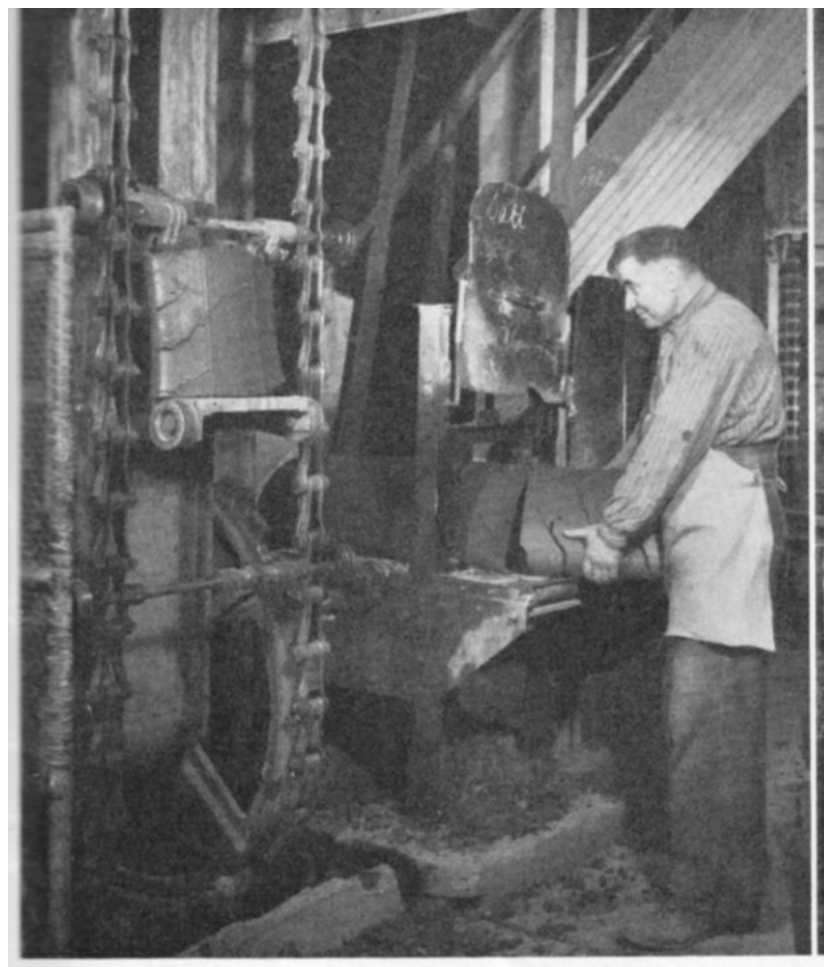

Gustaf Nilsson skall just överföra en »klyt» från pressbråkan till elevatorn, som för klyten vidare till pressalen. Samtliga bilder i denna artikel är från Höganäs. Men glaserat rörgods tillverkas också i Skromberga.

Pressalen. På bilden syns 4 pressar. Det finns ytterligare 2. Hitom andra pressen från vänster står »40 Larsson» och väntar på nästa »klyt» från elevatorn, som löper framför honom.

Pressen, som har ett hjärta.

Vid varje matningsplats står en man, som från klytelevatorn mottager den färdiga massan och inmatar den i cylindern. Med ett totaltryck av 35—40 ton kan så massan tryckas ut genom munstycket i pressen. Detta är så anordnat, att mitt i detsamma sitter en rund tingest av järn, det s.k. hjärtat, som bildar en ringformad öppning mellan sig och själva munstycket. Genom denna ringformade öppning kan sålunda massan tvingas fram och rör uppstå. Emellertid skall i många fall röret även förses med en muff för att möjliggöra skarvning av den blivande rörledningen, och även denna muff skapas vid pressningen. Under munstycket och rörligt i horisontal led sitter tvenne käftar, vilka är så byggda, att de vid käftarnas tillslutning fångar en flänsförsedd ring av järn, vars ytterform motsvarar den blivande muffens inre dimensioner. Mellan denna ringfläns och käftarna bildas ett ringformigt rum, som exakt motsvarar den önskade muffens utseende och dimensioner.

Röret kommer till på följande sätt: Sedan flänsringen förts upp mot hjärtat och käftarna slutits, påsläppes tryckvattnet, varvid massan tryckes in i det nyssnämnda utrymmet runt flänsringen. Därpå avstänges tryckvattenventilen, käftarna öppnas och flänsringen avlägsnas. Därefter påsläppes trycket på

Ett rakt rör håller på att pressas. Kristian Nilsson (t.v.) sköter pressningen, Helge Engström (t.h.) tar emot röret.

nytt, och själva rörpipan pressas ut. Man har på detta sätt erhållit ett muffrör, där muff och pipa bildar ett sammanhängande helt. Röret avskäres nu med ståltråd, och röret överföres till ett brätt av trä.

Nypressade smårör lämnas därefter under ett par timmar eller i vissa fall till påföljande dag att antorka litet och därigenom bliva tillräckligt fasta för att kunna vidarebearbetas i nästa operation.

Putsningen verkställes å rör upp till 225 mm:s diameter i halvautomatiska putsmaskiner bestående av tvenne roterande järnvalsar, på vilka röret lägges och sålunda tvingas rotera. Genom ett enkelt handgrepp kan putsaren så föra fram de verktyg, som på en gång avskär rörpipan till den exakta längden och samtidigt anbringar »rillorna» i lilländan och på muffens insida. Medan detta pågår, hinner putsaren avsläta vissa partier, framför allt skarven mellan muff och pipa samt dessutom försiktigt bryta en del skarpa kanter. Sedan röret underkastats en invändig inspektion, eventuella mistor reparerats och ordet Höganäs påstämplats, är rörets formgivning avslutad.

En praktisk vagga.

Stora rör, vilka är för tunga att hantera i putsmaskin, putsas för hand i omedelbar anslutning till pressningen. Som rören vid pressningen emottages i stående ställning på ett träbrätt, måste de vändas, för att man skall kunna komma åt muffens invändiga sida och åstadkomma rillor och annan erforderlig puts. Denna vändning, som verkställd för hand är ett både tungt och svårt arbete, sker numera med tillhjälp av särskilt konstruerade vaggor, som är försedda med halvcirkelformade medar. Med dessas hjälp vändes rören både snabbt och bekvämt samt utan att det ännu rätt mjuka röret utsättes för någon risk att deformeras.

Sedan rören putsats och uppställts på stora brätt, fraktas de in på särskilda vagnar, som transporterar två brätt i taget till torkladorna, och genom en sinnrik sänkanordning avsättes de på torkställningar.

Ett skenbart trolleri.

Böjar — förr kallade krokrör — av små dimensioner tillverkas likaledes direkt i pressarna, under det att de stora böjarna tillverkas för hand på samma sätt som övrigt fasongods.

När man åser denna pressning av böjar, verkar det nästan som ett trolleri, att rören lämnar pressens munstycke med sin krökning. Det hela är kanske icke fullt så märkvärdigt, som det ser ut, men det brukar ju inte »riktigt» trolleri vara heller för den delen. Hela hemligheten ligger däri, att massan inlägges något oliksidigt i presscylindern och med mera gods vid ena sidan. Sedan muffen pressats, för rörmottagaren in i densamma en rund träplatta, försedd med ett mot denna vinkelrätt fästat handtag, och då själva pipan pressas, drar han helt varligt handtaget och träplattan mot sig. Den smidiga massan kan på så sätt givas den önskade krökningen. För arbetet kräves en stor

Tillverkningsschema för glaserat rörgods.

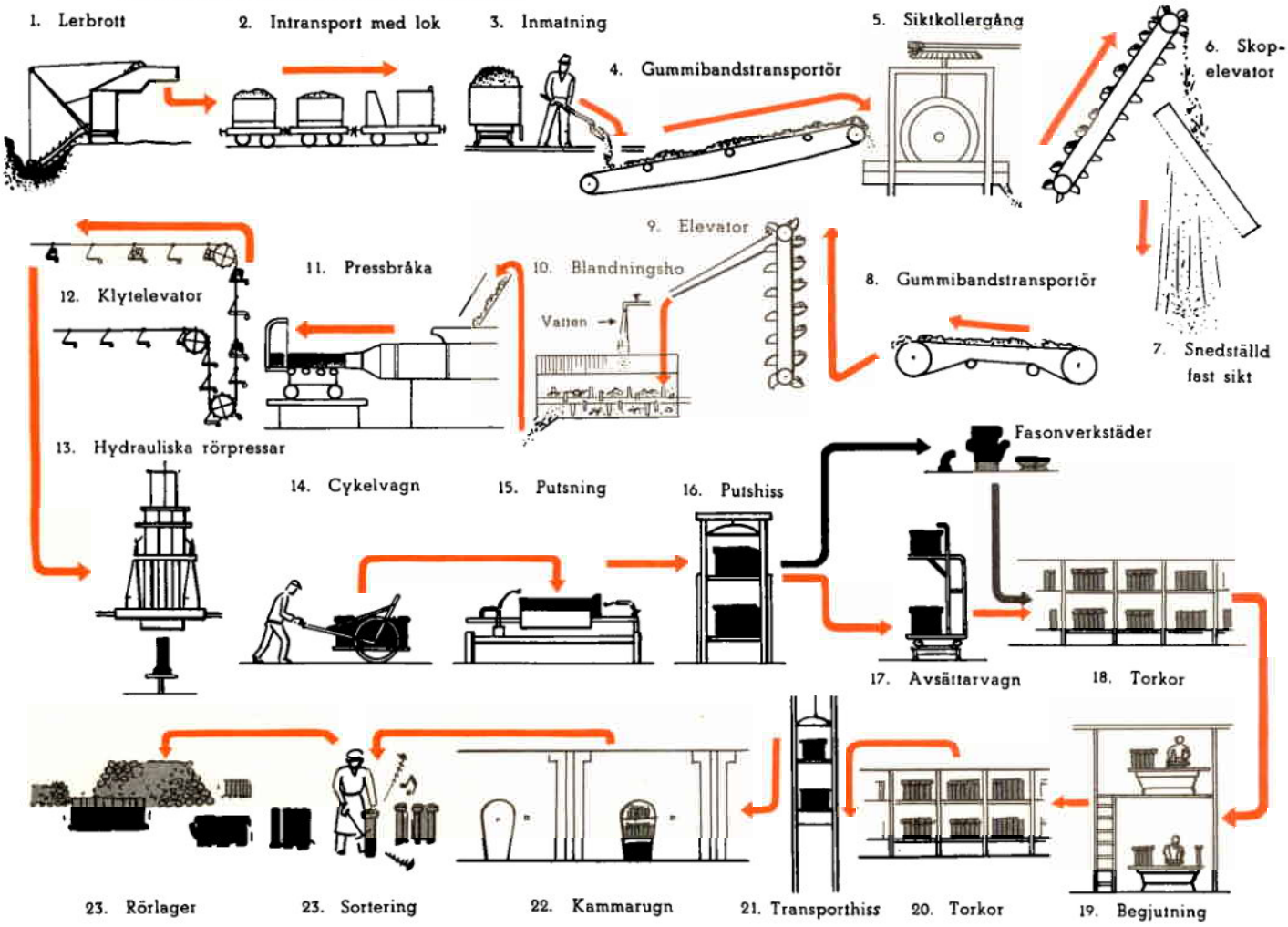

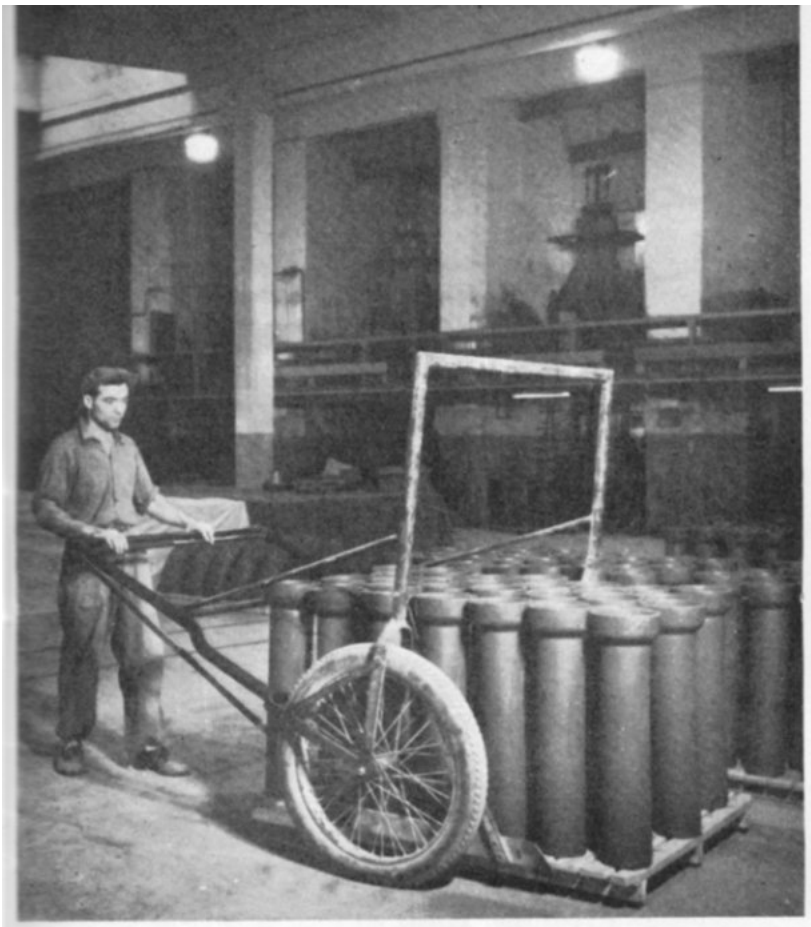

På bekväma kärror, försedda med gummihjul, transporteras de färdigpressade smårören till putsmaskinen.

Petri Andersson och Fritz Holm vid putsmaskinen. I denna blir rören alldeles runda, de förses med »rillor», dvs. ränder, vari fogmassan skall fästa, putsas m.m.

känslighet i armen hos mottagaren för att erhålla just den böjning, som för tillfället skall tillverkas, och massan måste vara synnerligen välbearbetad och smidig för att icke spricka under operationen. I en gipsform nedlägges därefter den färdiga böjen, så att dess rätta krökning kan kontrolleras, och samtidigt avskäres lilländan så, att röret får sitt rätta utseende och längd. Böjarna putsas givetvis för hand.

Fasongodstillverkning är av betydande omfattning. Som utgångsmaterial användes färdigpressade och putsade rör och rördelar. För en avloppsledning behövs ett otal fasonrör av olika dimensioner och beskaffenhet såsom exempelvis grenrör, brunnar, förminskningsrör etc. I fasongodstillverkningen ingår även som nämnts allt ladugårdsmaterial ävensom sopnedkaströr.

Allt fasonarbete sker för hand och på så sätt, att rör och rörstumpar tillskäres i passande bitar, vilka med tillhjälp av en kniv sammanarbetas i fogarna. Över dessa lägges sedermera ett litet tunt lager mjuk lera, och slutligen överputsas skarvarna med en träskena, så att en vacker övergång mellan de olika delarna erhålles.

Enklare fasongods kan efter en lättare förtorkning vid vanlig rumstemperatur färdigtorkas tillsammans med raka rör i de varma torkorna under det att mera komplicerade pjäser såsom brunnar och svintråg helt och hållet måste torkas vid låg temperatur. Vissa delar kräver t.o.m. ett extra skydd med papper eller säckar, så att utskjutande eller ömtåliga delar inte skall torka för hastigt.

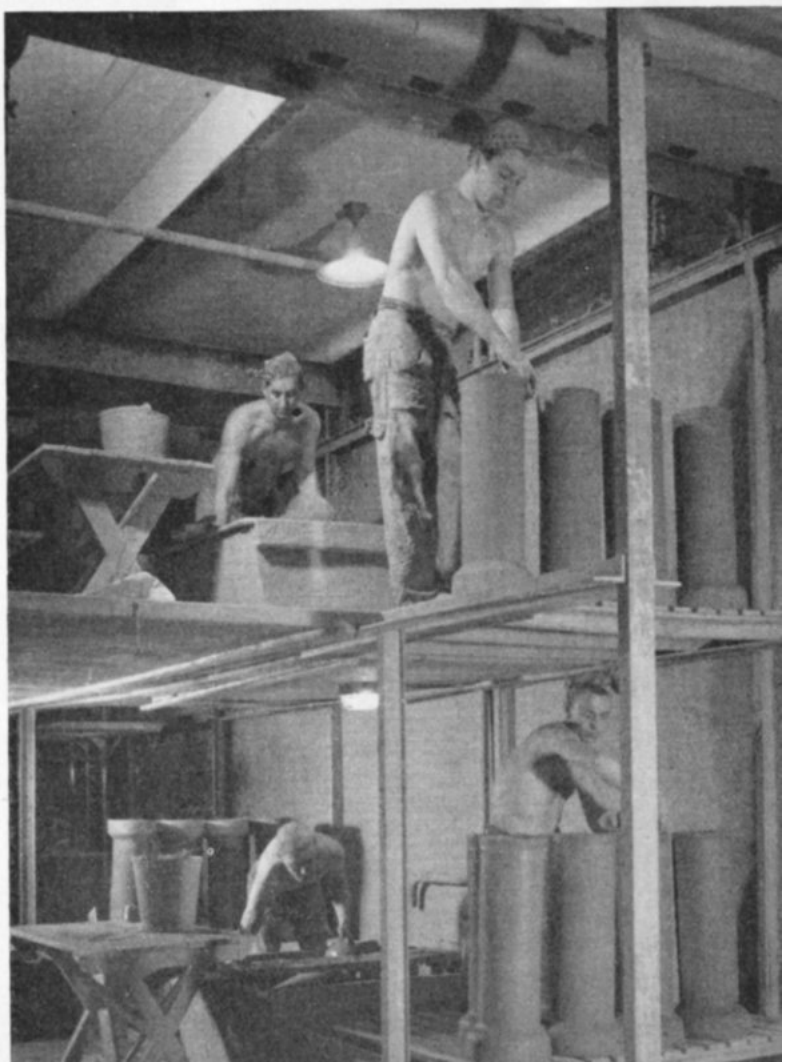

Anders Törnström (överst t.h.), Erik Nilsson (överst t.v.), Uno Persson (nederst t.h.) och Hans Karlsson (nederst t.v.) anbringar en begjutningsglasyr på rören.

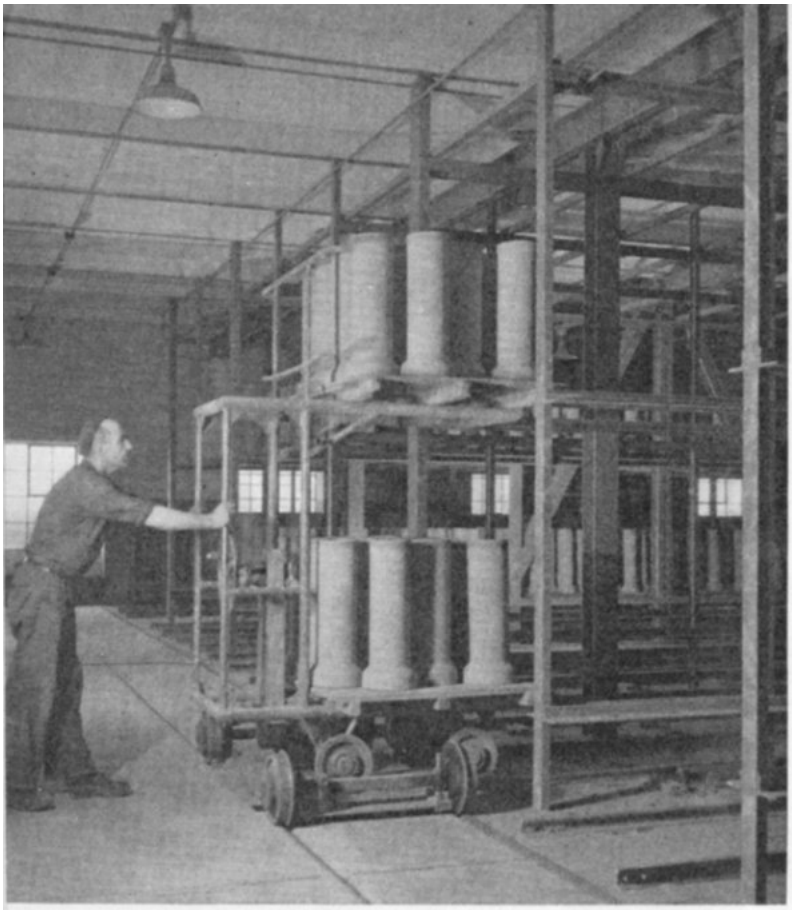

Ovan: Gerhard Törnström för in en avsättarvagn med rör till torkladan. Rören är placerade på »brätt» i två »våningar», som båda avsättes på en gång.

Nedan: Karl Andersson håller på att sätta en brännugn. Han håller just i ett sopnedkaströr, ett s.k. grenrör. I öppningen till höger på röret skall sedermera sopnedkastluckan placeras.

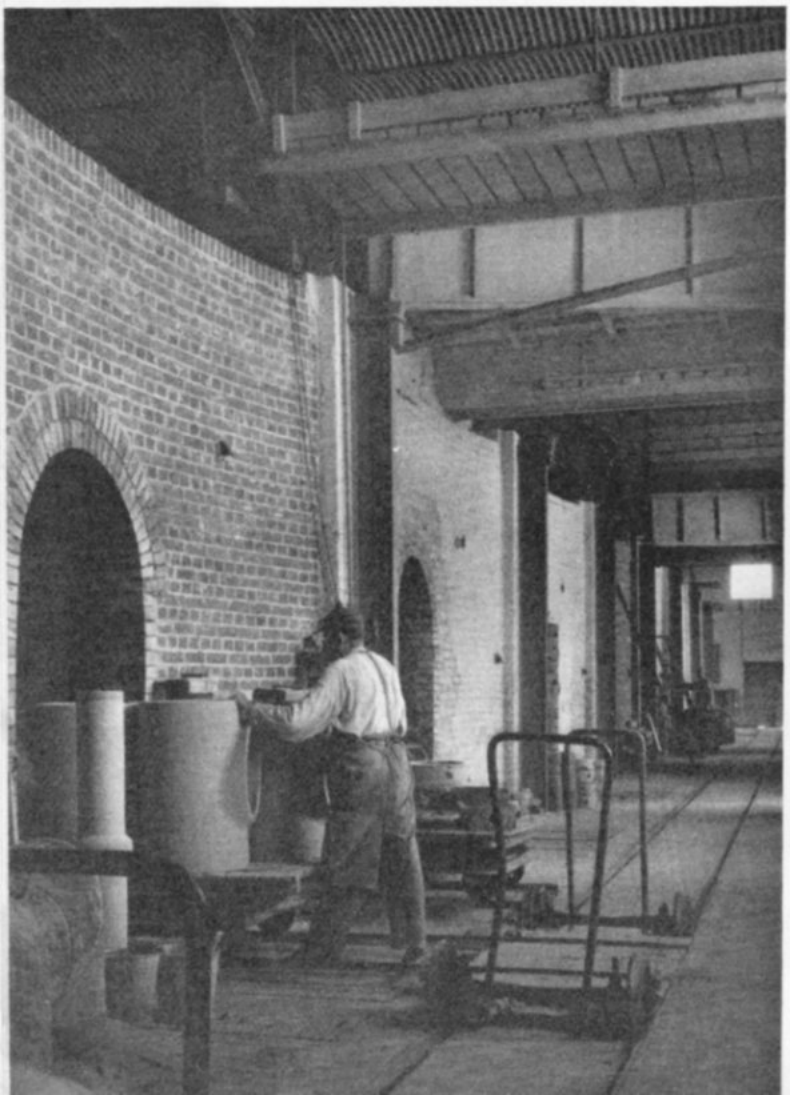

Torkningen en känslig sak.

Torkningen av rörgodset sker i ställningar ovanför ugnarna, vars utstrålande värme kan nyttiggöras för detta ändamål. En viss kvantitet varm luft utsuges även med fläktar ur de svalnande kamrarna och pressas därefter in i torkladorna.

Torkningen är en av tillverkningens ömtåligaste operationer, och om denna icke verkställes med stor varsamhet och noggrannhet, kommer åtskilliga rör att gå förlorade genom krokighet eller sprickor. Av särskilt stor vikt är, att de fuktiga rören under de första dygnen inte utsättes för drag och att torkluften inte är för torr. För ändamålet finnes därför inne i torkorna öppna vattenbehållare, från vilka genom avdunstningen luftfuktigheten kan hållas vid passande grad. Vidare är torkgångarna slutna i båda ändar medelst rullgardiner av tyg, vars uppgift dels är att förhindra drag och dels att kvarhålla den fuktiga luften.

Som man härav förstår, måste en rätt skött torkning i hög grad påverka kvalitetsutfallet. Genom ovarsamhet får många stolta rör sina ryggar krökta och förlorar åtskilligt av saluvärdet.

Hur glasyren blir till.

Glasyren skall efter rörens fullständiga torkning anbringas. Detta sker vad smårören beträffar genom att dessa under rotation neddoppas i en vattenslamma av glasyrmaterialet. Rörgodset är torrt och suger sålunda till sig en del vatten och därmed även ett mycket tunt lager av glasyren. Emellertid skall varken rörens lillända eller muffarnas insida glaseras, varför man med tillhjälp av en svamp borttorkar den på dessa ställen sittande glasyrpälsen.

På stora rör och fasongods måste glasyren endera anbringas genom pensling eller ock genom att slamman med kannor överöses föremålet.

Glasyren består av en tämligen lättsmältande backlera, till vilken man för att sänka smältpunkten tillsätter diverse material såsom krita, baryt, granitmjöl och ett järnhaltigt mineral, vilket senare förlänar den brända glasyren en vacker och tilltalande färg. Alla dessa glasyrmaterial sammanmales under lång tid jämte erforderlig vattenmängd, tills de fina partiklarna kan hålla sig svävande i slamman.

Efter verkställd glasyrbegjutning får rören på nytt återgå till torkorna för att fullständigt befrias från fukt. Därefter är rören färdiga att insättas i brännugnarna.

Ända till 1000 rör i varje brännkammare.

Sättningen i ugnarna sker oftast med tre eller fyra rör av samma dimension i varje stapel. Då emellertid den invändiga utsmältningen av glasyren är om möjligt viktigare än den utvändiga, måste man ordna så, att ugnsgaserna även ordentligt genomspolar rören. För ändamålet anbringas därför staplarna på låga, i sidorna med hål genomdragna ringar av rörgods, som tvingar gaserna genom

själva rören. Hela ugnen fylles med dylika rörstaplar, ofta 3—400 i varje kammare. På passande ställen i kammaren insättes lerklotsar med däri anbragta segerkäglor, som smälter eller rättare böjer sig vid förut kända temperaturer och alltså tjänstgör som termometrar, efter vilka bränningen sålunda kan ledas.

Då kammaren är fullsatt, igenmuras porten med tegel och »kikar» insättes, genom vilka man kan observera, när de olika käglorna kröker sig. Till ytterligare tätning översmetas portmuren utvändigt med bruk av mycket mager beskaffenhet, som här går under benämningen »mox».

Kläderna säger inte allt.

Apropå mox så erinrar jag mig en liten lustig episod från byggandet av Höganäs nya kyrka. En dag kom en av våra äldre mannar, som vanligen plägade »moxa» igen portarna — till rörugnarna sålunda — ner till kyrkbygget för att se på detta. Mannen var klädd i snygga kläder, och en ung murare, som just var i färd med att brukputsa väggar, tänkte, att han skulle skoja litet med den nyfikne besökaren, varför han frågade:

— Kan Du putsa så här fint, och så att bruket också blir sittande på muren?

Det kräves nämligen en ganska stor färdighet att snärta till med mursleven för att få bruket både utbrett över murytan och även att bli sittande.

Vår lugne och trygge man svarade:

— Jag kan väl alltid försöka.

Därmed tog han sleven, och med några raska handrörelser anbragte han puts på någon kvadratmeter till den förbluffade murarens häpnad. Därefter räckte han lugnt skeden till dess ägare och frågade:

— Vill Du ha mera hjälp?

En ekonomisk ugn.

Bränningen sker med gas, och varje kammare brännes under 16—24 timmar, beroende på kammarens storlek och det gods den innehåller. Från den under bränning stående kammaren går förbränningsgaserna genom kanaler i bottnen in till efterföljande kammare, vars gods sålunda förvärmes. Därefter får de på samma sätt passera genom en hel räcka fullsatta kamrar och slutligen avgå till skorstenen. På detta sätt nyttiggöres överskottsvärmet från den brinnande kammaren, och förbränningsgaserna får först med en temperatur av ca 125—130° C ingå i skorstenen. Som jämförelse kan nämnas, att vid en vanlig ångpanna temperaturen på avgaserna oftast går upp till 3—400° C och därutöver. Vid en med fast bränsle eldad ugn är avgaserna icke sällan ända uppe i 1.000°. Värmeekonomien hos dessa ringkammarugnar är därför mycket hög. För att ytterligare spara på den dyrbara värmen låter man förbränningsluften på liknande sätt passera in genom porten i den kammare, som brändes för exempelvis två eller tre dygn sedan och därefter stryka genom samtliga mellanliggande kamrar. Denna luft bidrar sålunda till att godset långsamt svalnar, samtidigt som den själv blir alltmera upphettad, så att den, då den når den brännande kammaren, har uppvärmts till bortemot 1.000° eller mera. Genom en dylik bränningsföring kan man uppnå en verkningsgrad, som icke överträffas av andra ugnar än de elektriska.

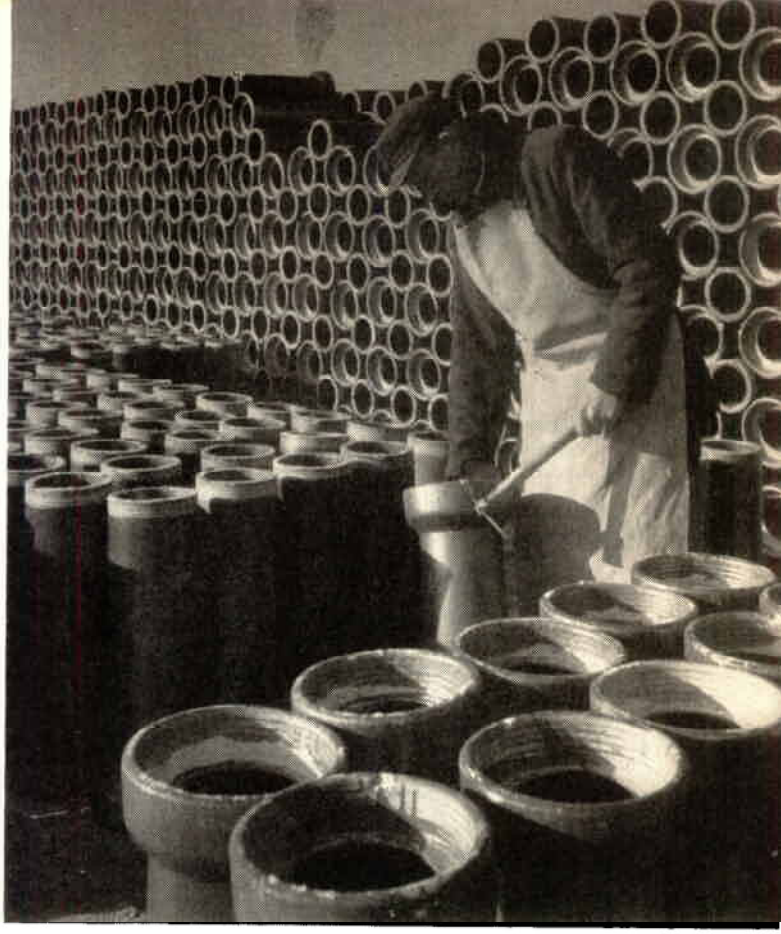

Nu har rören kommit ut på lagerplatsen, där de kontrolleras och sorteras. Patrik Persson slår med sin hammare lätta slag på röret och kan på klangen höra, om detta är felfritt. Finns det sprickor, kanske osynliga för ögat, ger de sig till känna genom en skrällande, »oren» klang.

Tömningen av ugnarna sker, då temperaturen hos godset gått ned så långt, att detta bekvämligen kan hanteras och inte heller behöver taga skada, om det utfraktas till lagerplatserna under regn eller snöfall.

Slutet gott...

På lagerplatsen underkastas varje föremål en noggrann undersökning. Varje pjäs erhåller ett eller flera lätta slag med en hammare — med klangens tillhjälp fastställes, att inga godssprickor förefinnes, vilka för ögat ej kan observeras. De olika kvaliteterna uppsorteras, och varje sort överföres till sin lagerplats och uppstaplas för att slutligen utlastas till fartyg, järnvägsvagnar eller annat transportmedel.

Sigurd Ödmann

Koncernproblem:

Höganäsbolaget emitterar ett obligationslån

I »Brännpunkten» hade jag under rubriken »Kapitalbildningen ur Höganäs synvinkel» för ett år sedan tillfälle att beröra Höganäsbolagets finansieringsproblem (se nr 5, årg. 3, s. 11) och framhöll därvid, hur viktig kapitalbildningen under de närmaste åren är för Höganäsbolagets framtid. Jag förutspådde också, att stora svårigheter kunde komma att uppstå med självfinansieringen av de utvidgnings- och nyanläggningsprojekt, som vi anser vara oundgängliga, om Bolaget skall kunna fylla sin uppgift att försörja landet med de absolut nödvändiga artiklar, på vilka vi inriktat vår verksamhet, och om vilkas produktion vi i många fall är praktiskt taget ensamma inom landet.

Tyvärr har dessa mina förutsägelser allt för snart besannats. Marginalen mellan inkomster och utgifter har sammansjunkit så långt, att vi icke ser oss i stånd att utan yttre hjälp finansiera de pågående och planerade anläggningarna.

Anledningarna därtill är flera och i huvudsak desamma, som jag i förutnämnda artikel berört. Arbetslöner, skatter och råvarupriser har fortsatt att stiga, medan priskontrollen omöjliggör anpassning av försäljningspriserna därefter. Redan nu är i själva verket flera av våra produktionsgrenar nödlidande. Resultatet av rationaliseringsåtgärderna, vilka i och för sig kräver kapital, låter vänta på sig icke minst beroende på svårigheten att få fram byggnader och maskiner, och till slut har under året bristen på arbetskraft särskilt under jord blivit allt mer förödande.

Tillgången av likvida medel — obligationer, banktillgodohavanden, kassa — inom Höganäsbolaget under åren 1922—1946.

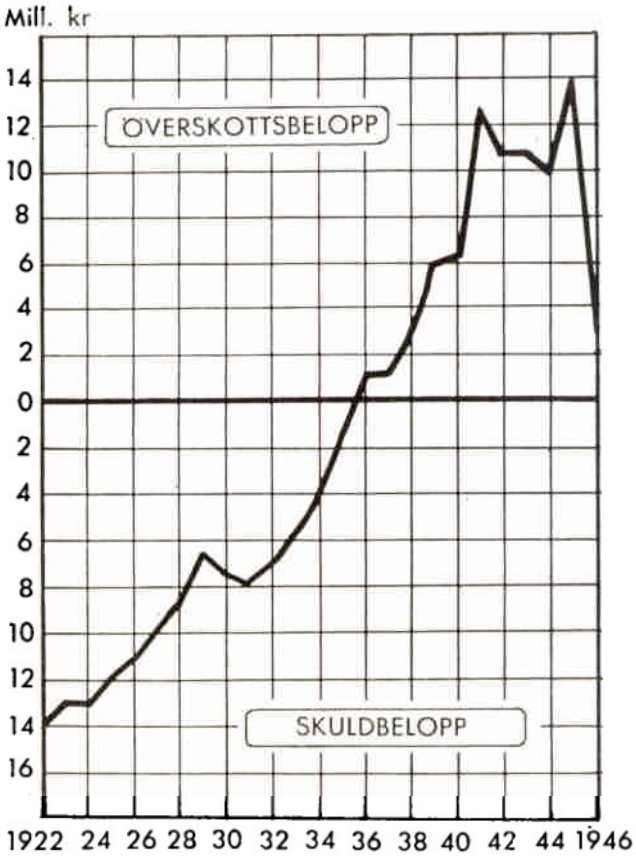

Minskningen av kolbrytningen är ännu så stor, att vi sannolikt fr.o.m. nästa år tidvis måste inställa försäljningen av kol. Då denna produkt under alla krigsåren varit den som mest bidragit till Bolagets omsättning och resultat, är dess bortfall nu så mycket betydelsefullare ur kapitalbildningssynpunkt.

Inom Bolagets ledning har den finansiella utvecklingen under året varit föremål för en oavlåtlig uppmärksamhet, och så snart det blev uppenbart, att likviditeten skulle bliva ansträngd, gick vi i författning om att vidtaga de åtgärder, som i ett dylikt läge är självfallna. I första hand gällde det att hushålla med arbetskraften, att till produktionen överföra alla sådana arbetare, som ej oundgängligen erfordrades vid improduktiva arbeten. Mot denna bakgrund måste det omskrivna och klandrade stilläggandet av Bjuvs kolfält delvis ses. Ännu mera långtgående åtgärder i denna riktning torde bliva nödvändiga, ty ett fullt utnyttjande av arbetskraften för produktiva ändamål är ett av de verksammaste medlen att öka tillflödet av penningar. Som en andra åtgärd har vi undersökt alla vägar, som kan leda till besparingar, utan att kraven på effektivitet hos den nuvarande produktionsapparaten eftersättes eller utvecklingen av våra nya tillverkningsgrenar försummas, ty på lång sikt är detta en av Bolagets mest angelägna åtgärder. Vidare har vi ånyo prövat våra nybyggnadsplaner och företagit de nedskärningar, som kan göras, samt skjutit åtskilligt av programmet på framtiden. De tidigare planerade nyanläggningarna av ca 40 milj. kronor har sålunda nedskurits till ca 30 milj. kr. Detta är ju i och för sig en tråkig utveckling, då det sannolikt kommer att bliva dyrare att verkställa de under alla förhållanden erforderliga anskaffningarna, ju längre man väntar därmed.

Trots allt har vi dock ej lyckats uppnå balans emellan inkomster och utgifter utan kommit till den övertygelsen, att Bolagets tillgångar av likvida medel fr.o.m. årsskiftet kommer att vara uttömda, om man bortser från innehavet av obligationer till ca 3 milj. kr.

Bolagets styrelse har därför efter noggrant övervägande beslutat upptaga ett obligationslån på 15 milj. kr. Lånet löper under 20 år med en ränta av 3 %. Det är självklart, att Bolagets rörelse därigenom kommer att belastas med en jämförelsevis hög ränteutgift, men nöden har ingen lag, och vi måste hoppas, att Bolaget ännu en gång kan stå fritt från skuldförpliktelser, såsom varit fallet sedan 1940.

ETT APROPÅ TILL HÖGANÄS-BOLAGETS NATURAFÖRMÅNER

AV ERIC LINDSTRÖM, HÖGANÄS

Gulnade folianter, naggade kontrakt och prydligt handskrivna dokument, många med kungliga sigill från Höganäsbolagets mångskiftande historia har mycket att ge det intresserade nutidsbarnet. Vad som hänt under 1900-talet och fortfarande händer vid vårt företag, ser jag strax klarare i en — om än blygsam — historisk belysning av utvecklingen inom Bolaget. Hur arbetslivet omformats radikalt, hur samhälle och industri undergått genomgående strukturförändringar, och hur detta skett inom vårt företag, detta är *något* av vad tillgängliga luntor har att berätta. Något fusk i historieskrivarens förnäma yrke skall dessa rader inte bli. I stället skall dokumenten få tala sitt eget språk i största utsträckning.

Ett gammalt kontrakt.

Under industrialismens patriarkaliska skede var förhållandena helt annorlunda än nu. Industrialismen bröt fram över Europa med sådan våldsam fart, att man talar om en industriell *revolution*. Men sedan industrialismen väl slagit rot, har det pågått en *evolution*, en utveckling anpassad efter de uppkomna situationernas speciella krav. När ett industriföretag etablerade sig förr, blev det arbetsgivarens sak att sörja för de anställda på de mest mångskiftande sätt. Handlingar från forna tider ger belägg för detta. I ett kontrakt med Bolagets arbetare, daterat 1802, heter det bl.a.:

»...vi förklara oss sjelfva — nöjda att ingå i efterföljande villkor: — att jag är fri från Kronoskatt, så länge jag är kolhuggare, hvilken skatt intressenterna betala.»

Inte bara utskylder mot kronan erlade Bolaget. På den tiden hade vi varken arbetarskyddslagstiftning och försäkring mot olycksfall i arbete eller »vanlig» sjukförsäkring. Det fanns inga samhälleliga organ för dessa socialpolitiska frågor, varför dessa blev föremål för bestämmelser i kontrakten. I det ovan citerade kontraktet heter det vidare:

»...att om en gift man hvar 14:e dag betalar 1 skilling och en ogift 9 rundstycken, betalar verket doktoren och består äfven medikamenter, såväl till arbetarne som äfven till dess hela familjer, när så erfordras.»

I kontraktet garderade man sig vidare mot inkomstbortfall vid olycksfall i arbete genom följande passus:

»...att om någon liten händelse eller obetydlig olycka skulle hända mig, så att jag för några dagar derföre funne mig nödsakad att mig från arbetet afhålla, betalas mig på sätt sista året skett 6 skillingar om dagen.»

Större förmåner.

1815 överenskoms om nya villkor för de arbetare, som skulle anställas vid Bolaget. Dessa, som innebar en utökning av de i kontraktet av år 1802 stipulerade förmånerna, innehåller förutom bestämmelser rörande »städja» och de årliga tributerna av »nödig Spannemål» — »4 tunnor för Karlen, 2 tunnor för Hustrun — alltfort de tidigare bestämmelserna om sjukvård etc., nu sammanförda i en punkt. Det heter kort och gott: »Fria Krono-Skatter, Läkare Wård och Medicamenter bestås alt Grufve-Folk.»

Handlingar från 1828 innehåller härutöver bestämmelser om »eldningsämnen enligt statlista» och ur en »Fördelnings Lista» från 1829 rörande gratiskolen hämtar vi följande:

	Tunnor
»85 gifta kolhuggare och gamsare à 68 tunnor n:o 3	5780
22 ogifta d:o d:o samt 22 gossar, som bo inne hos andra, och hvars bränslebehov utgår efter Styresmannens särskilta pröfvning. En Kolhuggares maximibelopp är dock bestämt till 34 tunnor flis.	
90 gifta Timmermän, smeder, dagsverkskarlar etc., af hvilka 21 hafva egna bostäder	6120»

»En skyddande fadershand.»

Vid sidan om dessa i kontrakt angivna förmåner har Bolaget efter hand vidtagit arrangemang för att trygga bostadsförsörjningen, underlätta de anställdas inköp osv. Redan 1806 fanns sålunda 25 arbetarbostäder och dessutom »byggnader för bageri, spannmålsförråd, varumagasin, skola och sjukhus».

Medan samhället ännu inte byggt ut sin socialvårdande verksamhet, arbetar Bolaget oförtrutet

Höganäsbolagets första matutspisning i Höganäs var inrymd i det låga, vita huset mitt på bilden. Det låg vid Allégatan nära Gruvtorget, var byggt år 1833 och revs år 1900. Byggnaden närmast till höger är också riven. Där ligger nu Bröderna Karlssons affär. Längst till höger skymtar f.d. Gruvkontoret, numera bostads- och affärshus.

vidare på detta område, och då den privata affärsverksamheten ännu inte kommit igång, ordnas genom Bolagets försorg en inköpscentral för de anställda, där man kunde göra sina inköp till låga priser, och så tidigt som 1867 fick Bolaget vid Parisutställningen ett pris på 10.000 francs samt guldmedalj för sina föredömliga arbetarbostäder (Bolagets nuvarande Huvudkontor i Höganäs).

Detta pris förvandlades förresten till en fond — »Napoleonsfonden» — tack vare vilken lån om 1.200 kronor kunde beviljas arbetare, som ville sätta igång med egnahemsbygge.

Skattebetalningen undergick en förändring såtillvida, som arbetarna så småningom fick vidkännas ett avdrag på 1 % (!) av lönen. I ett konvolut från 1884, där det också talas om den ogiftes »sängpenningar» om 6 kronor per år, och att gift arbetare hade »fri bostad och fria stenkol enligt vid Verket fastställd stat», avspeglas omläggningen av skattebetalningen i följande passus: »En procent af aflöningen afdrages såsom bidrag till Krono- och Kommunalutskylder, hvilka av Stenkolsbolaget bestridas», medan däremot »afgiften till Pastor i församlingen betales af arbetaren.» Vidare kan från denna tid som en förmån vara värt att notera de billiga priser, för vilka arbetarna kunde köpa produkter från Bolagets lantgårdar. Ända fram till 1905 kunde arbetarna ur det här tidigare antydda förrådet för låga priser tillhandla sig inte bara säd, vete, råg, sill och dylika förnödenheter utan också sådana saker som vadmals- och bomullstyger samt kostymtyger. En hävdatecknare säger med rätta om denna epok: »De patriarkaliska förhållanden, som rådde i Höganäs bruksförsamling, voro liksom en skyddande fadershand, som ständigt ville hjälpa.»

Den moderna industrialismens genombrott.

Men låt oss vrida fram tidens ur till vårt eget sekel. Den moderna industrialismen med dess följdföreteelser inte minst på arbetsmarknadens och socialpolitikens områden bryter fram under decennierna närmast före och efter sekelskiftet. De tidigare arbetarföreningarna avlöses av fackföreningar. Landsorganisationen tillkommer 1898, Sveriges Arbetsgivareförening 1902, sociallagstiftningen intensifieras, arbetsmarknadsreglerande lagar tillkommer efter hand, och år 1906 börjar de första avtalsförhandlingarna mellan Höganäsbolaget och de många olika fackförbund, som våra arbetare på den tiden tillhörde — de oorganiserade grupperna inte att förglömma. Efter hand som samhället växer till, slopas inköpscentralen, spannmålsförrådet försvinner, och var och en får själv klara sina skatter. Forna dagars differentierade lönesystem med lön efter tjänsteår — »för ett år 2 R:d, för två år 4 R:d, för tre år 6 R:d och för fyra års tjänstetid 10 R:d Banco» (år 1815) — tillhör sedan länge det förgångna. Denna utveckling ligger i linje med arbetarrörelsens egen målsättning — lika lön för lika arbete.

Hyresbidrag och förmånsersättning.

Vissa förmånsbestämmelser finns emellertid långt in på vårt eget århundrade inryckta i avtalen. Främst gäller detta i fråga om sjukvården, vilket sammanhänger med den tidigare antydda icke fullbordade sociallagstiftningen beträffande denna. I avtalet för åren 1910—1913 gäller för fabrikspersonalen, utöver vissa förmåner i anslutning till »verkets arbetarpensionsfond» och »läkarevård af bruksläkaren samt lasarettsvård och för medicin såsom hittills», för arbetare över 18 år: »sjukhjälp, utgående med 38 till 75 öre om dagen på Bolagets bestämmande efter förslag af styrelsen för verkets allmänna sjukkassa och för högst 6 månader».

Gift arbetare tillförsäkrades härutöver bl.a. »hyresbidrag af 50 kronor per år eller fri bostad» samt »fria stenkol enligt nuvarande stat, motsvarande 90 hl per år af tillgänglig sort». I nästa avtal, som avser perioderna 1914—1917, finner vi en ganska intressant sak. Här har man nämligen under rubriken »Förmåner» fått in en passus om att »Förmånsersättning utgår till en hvar arbetare efter uppnådda 19 års ålder med 30 öre per fullgjort skift» sålunda:

»1) Uti de i prislistan angifna *timlönerna* är denna förmånsersättning inräknad med 3 öre per timma och i *skiftlönerna* med 30 öre per skift.»

Går man till protokollen, som fördes vid sammanträdena, vilka föregick avtalsuppgörelsen, finner man, att denna förmånsersättning är dikterad av en omsvängning i bostadspolitiken såtillvida, att i föregående avtal medgivna hyresbidrag utgått och blivit ersatta med överenskommelser om hyresprissättning för bostäder i Bolagets hus, varjämte överenskommelsen om fria stenkol ersatts med en bestämmelse, som medgav arbetarna »rättighet att för eget hushållsbehov inköpa högst 90 hl stenkol per år». Denna omsvängning är självfallet ett led i både bolagsledningens och arbetarnas strävanden att få använda den »fria» hyres- och varumarknaden, i den mån denna för den enskilde i ett eller annat avseende var förmånligare än Bolagets erbjudanden.

Samtidigt med ovannämnda evalvering — omfattande som sagt 30 öre per helskift resp. 3 öre per timma (arbetstidens längd var då 10 timmar per dag) — fastställdes hyres- och kolpriserna till s.k. undantagspriser, vilka var beräknade så, att

dessa inte översteg den kontanta förmånsersättningen, varvid hyrespriserna sattes till visst belopp per m² bebodd golvyta.

Efter hand har hyresförmånerna och hyresersättningarna blivit föremål för särskilda överenskommelser. Det märkliga är emellertid, att de här ovan antydda förmånsersättningarna i själva verket fortfarande ligger kvar i timlönerna och därmed också i de ackordslöner, som efter hand kommit till, då ju dessa, när de först sattes, i viss mån utgår från tidigare timlöner. Och beträffande gruvarbetarna står det fortfarande i gällande prislistor: »Till ackordsarbetare, som fyllt 19 år, utgår förmånsersättning per fullgjort skift 0:30 kr.»

Avtalen anpassas efter sociallagstiftningen.

Det nämndes tidigare, att Bolaget på ett tidigt stadium sökt bereda de anställda trygghet vid sjukdom dels genom fri läkarvård och »fria medicamenter», dels genom kontant understöd under sjukdomen. Efter hand hade också bildats s.k. understödskassor (sjuk- och begravningskassor) vid de olika verken. Medlemskap i dessa var anställningsvillkor. Från början var namnet »Sjuk- och Begrafnings-Låda», som det heter i några gamla »Reglor» från år 1800.

År 1935, sedan de erkända sjukkassorna börjat verka, enas man om den enklaste formen för trygghet vid sjukdomsfall, nämligen medlemskap just i erkänd sjukkassa. En bestämmelse härom finns sedan dess inryckt i avtalen.

För att emellertid hjälpa våra arbetare till större trygghet vid sjukdom utgår som en speciell förmån vid sjukhusvård ersättning från Bolaget med 1 krona per dag under 80 vårddagar, räknade fr.o.m. elfte vårddagen.

Går vi över till tryggheten under ålderdomen, skall vi finna, att också här har Bolagets politik smidigt anpassats efter utvecklingen. När den nu gällande lagen om folkpensionering trädde i kraft 1937, togs de gamla bestämmelserna om bidrag till pensionärerna bort och ersattes med nya, vilka i korthet innebär, att pensionären erhåller upp till 300 kronor per år beroende på anställningstidens längd. Premierna för pensionsförsäkringen erlägges av arbetaren och Bolaget med vardera 1:50 per kalendermånad. Att man stannat vid siffran 300 i pension beror helt enkelt på att detta belopp enligt lagens nuvarande utformning är s.k. privilegierad inkomst.

De nuvarande förmånsbestämmelserna och deras avigsida.

Det har ovan antytts, att redan för långt mer än hundra år sedan Bolaget arbetade för att trygga bostadsförsörjningen för sina anställda på så sätt, att fri bostad utgjorde en naturaförmån samt att ett stycke in på 1900-talet denna tillsamman med de fria kolen förvandlades till en speciell »förmånsersättning», avsedd att täcka utgifterna för hyra och värme. Efter hand som de allmänna levnadskostnaderna stigit, har lönen ökat. Dessa löneförhöjningar har skett så att säga vid sidan om den fortlöpande löneökning, som skett indirekt därigenom att hyrespriserna liksom andra priser gått upp.

De senaste årens samhällspolitik med bostadsanskaffningslån etc. visar med tydlig klarhet, att bostadsförsörjningsproblemet är en samhällsfråga, icke ett problem, som det enskilda företaget skall söka lösa. Därmed är inte sagt, att det inte bör ligga i företagets intresse att söka hjälpa och stödja de anställda i deras naturliga strävan att själva äga sina bostäder. Och samtidigt med att bostadsförsörjningen sålunda mer och mer inordnats under samhällets socialpolitik, har Höganäsbolaget slagit in på en ny väg, vilken som bekant går ut på att medelst subvention resp. försäljning av redan befintliga »bolagshus» till högst avsevärt nedsatta priser hjälpa de anställda att bli husägare. Till dags dato har sålunda över 300.000 kronor utbetalats till anställda inom Höganäsbolaget i bostadssubventioner. Med denna utveckling för ögonen är det ganska klart, att steget beträffande de förmåner, vars avveckling det här är fråga om, måste tas fullt ut. Det är den allmänna meningen på de flesta håll, att förmånsprincipen tillhör det förgångna. I den offentliga debatten framhålles, att endast i fråga om den yngre arbetskraften kan med tanke på den nuvarande befolkningspolitiska situationen vissa sociala bidrag utöver den gängse lönen anses vara motiverade. Mot bakgrunden av denna åsikt ter sig de nuvarande förmånsbestämmelserna så mycket märkligare, som de utgör ett hinder för en nyrekrytering underifrån av arbetskraft. Följande uppställning, grundad på en undersökning, godkänd av förhandlingsdelegerade, visar, hur orättvist förmånsbestämmelserna drabbar gifta arbetare, som icke bor i Bolagets hus, resp. ogifta. Utöver timförtjänsten innebär förmånerna, omräknade i ören per arbetad timma

	För gift arb. boende i bolagets hus öre	För gift arb. icke boende i bolagets hus öre	För ogift arb. öre
Låg hyra	14	—	—
Hyresersättning	—	3,7	1,7
Stenkol	11	11	5,5
Elenergi	0,3	0,3	—
	25,3	15	7,2

Som synes får den gifte arbetaren, som inte bor i Bolagets hus, ca 10 öre mindre per timma och den ogifte arbetaren nära 20 öre mindre per timma än den gifte arbetaren, som bor i »bolagshus». Då endast gifta arbetare, bosatta i Bolagets hus, hundraprocentigt kan utnyttja förmånerna, innebär de nuvarande bestämmelserna varken mer eller mindre än en lönedifferentiering, vilket måste anses vara stridande mot arbetarrörelsens principer med kravet på lika lön för lika arbete utan hänsyn till familje- eller andra förhållanden. Och den yngre arbetskraften, ja, den måste vi tillförsäkra oss för att trygga företagets fortbestånd. Vad detta innebär för oss själva, oberoende av vilken ställning vi intar i företaget, och för samhället, därom behöver inte här ordas.

"Julen är barnets"

Av Evald Johansson, Bjuv

Nu står Julen bakom knuten
klar att göra sin entré.
Han är punktlig på minuten
och har prima renommé.
Han vet nog, att han är väntad:
vet att han är populär.
Och som ingen efterlängtad
fast han ställer till besvär.

Ty om man ska vara ärlig
så är Jul'n ett fasligt stök.
Brådskan är rentav besvärlig
överallt i rum och kök.
Möbler flyttas för att granen
ska få plats i stuga trång.
Och där utanför på planen
hänger kärven på sin stång.

Allting måste göras färdigt
enligt gammal julschablon.
Ty en Jul ska firas värdigt:
det är sed och tradition.
Och så önska vi försiktigt
litet glitter utav snö.
Ty ska Julen trivas riktigt
fordras speciell miljö.

Men med åren har jag funnit
att den är sig inte lik.
Mycket, mycket har försvunnit
av dess forna romantik.
Men när ivriga små nävar
dra oss med i julgransdans
tanken genast pilsnabbt svävar
till en barndomsjul nån'stans.

Det var snöklädd skog och ljungen
låg och sov inunder vadd.
Där i gläntan, bort vid dungen
högg jag granen fin, oskadd.
Det var plums i snö till knäna:
frusna fingrar, våta skor.
Men jag gick där stolt bland trä'na
med min skatt att visa mor.

Ack, nog minns jag, hur det kändes
dagarna strax före Jul.
Minns hur ljus i drömmen tändes:
minns min längtan, varje smul.
Hur jag kunde förskottsnjuta
julprogrammet vårt in spe.
Ja, jag tror jag sökte muta
tiden att gå fortare.

Jag var en bland många tusen,
som var glad tills det blev Knut.
Då brann glädjen ner med ljusen,
följde sen med granen ut.
Men om barnet än begråter
Julen, som så fort försvann,
vet det, att den kommer åter
imponerande och grann.

Nej, en Jul är nu för tiden
ingenting för stora karl'n.
Ska man finna mening i den,
måste man nog vara barn.
När jag letar fram ur minnet
allt, som någonting betytt,
önskar jag mig barnasinnet,
nu när det blir Jul på nytt.

Högtidens betydelse

För »Brännpunkten» av f. lektor Carl Dymling

(Eftertryck förbjudes.)

Det är någonting egendomligt med julen — vår yngsta, men mest omtyckta högtid. Aldrig förlorar den sin tjusning för våra hjärtan. Även om förberedelserna för dess inbrott vållar oss mycket besvär och driver oss, ju närmare vi kommer högtiden, in i alltmer jäktande brådska, som trycker sin prägel på allt i vårt liv dagarna strax före julkvällen, så ter sig dock allt detta stök för oss som ett kärt besvär, när äntligen julgranen blivit tänd och julfesten brutit in. Allt får en bedårande ljusglans. Vi grips och värmes i vårt innersta av julens mysteriösa makt.

Julen är i första hand barnens högtid.

Det finns visserligen nog många, som vid kallt reflekterande känner sig hågade att instämma med Evald Johansson i slutstrofen i hans vackra juldikt:

»Nej, en Jul är nu för tiden
ingenting för stora karl'n.
Skall man finna mening i den,
måste man nog vara barn.»

Men de ångrar sig nog omedelbart — liksom diktaren själv — och tillägger villigt:

»När jag letar fram i minnet
allt, som någonting betytt,
önskar jag mig barnasinnet,
nu när det blir Jul på nytt.»

Det är inte tu tal om att julen i främsta rummet är barnens högtid. Varje gång tanken på julen vaknar inom oss, dyker barndomsminnen upp. Hur längtade vi inte efter julen, när vi var barn! Hur oändligt långa föreföll oss ej veckorna vara, som gick strax före julkvällen! Med iver räknade vi på fingrarna »da'n före da'n före doppareda'n». Ja, vi gjorde nog som vår juldiktare, som utbrister:

»Hur jag kunde förskottsnjuta
julprogrammet vårt in spe!
Ja, jag tror jag sökte muta
tiden att gå fortare.»

Och när julkvällen bröt in — med vilket jubel hälsades den ej då! Glädjen stod högt i tak.

Men nu, då barnaåren för länge sedan är flydda, månne vi längtar efter julen nu som då? Månne vi, när vi står inför detta faktum, att »nu är det jul igen», blir lika glada, som då vi var barn? Nog nödgas vi uppriktigt erkänna, att julkvällens lyckoskimmer för oss betydligt bleknat och mattats. Vår jullängtan har tyvärr svalnat. Men varpå beror det då, att julen, när den bryter in, *ändå* bär en sådan tjusningskraft inom sig och försätter oss alla i en sådan lyftande högtidsstämning?

Är det månne avkopplingen från arbetet, som gör julen så fängslande?

Inte kan väl detta bero endast därpå, att julen avkopplar oss från arbetslivets hetsjakt och enformighet? Avlastningen av arbetsbördan, ledigheten för några dagar, livsbekymrens moratorium — inte mäktar väl de fylla oss med en sådan underbar glädje, som julen verkligen skänker?

Nej, källan till denna glädje ligger helt visst djupare. Hur fast sammanvuxna våra hjärtan än är med våra barndomsjular, så kan ej heller de återuppvaknande barndomsminnena från dessa ge oss förklaringen till den betydelse julen fortfarande äger i vårt liv. Men det finns dock en osynlig kontakt mellan vår jul nu och i barnaåren.

Det bästa inom oss kommer i rörelse genom julens budskap.

Månne ej det, som under barndomsjularna kom i rörelse inom oss, just var det bästa vi hyser på djupet av vårt väsen? Och detta äger sin motsvarighet i det budskap, som julhögtiden bringar oss. I julljusens strålglans mitt i den mörkaste årstiden ser vi återigen den underbara Jesusgestalten vandra fram inför våra blickar som det härligaste mänskligheten någonsin producerat — den livslevande personliga godheten, den kämpande och in i de djupaste smärtor segrande kärleken. Är det väl då förvånansvärt, att det bästa inom oss — just det, som i barnaåren hade väldet — mobiliseras? Väcker det väl då vår häpnad, att gudagnistan i vårt bröst då blossar upp och vi känner oss alltigenom värmda av dess låga? Det finns i den sköna Jesusgestalten någonting, som helt motsvarar vår själs djupaste behov, dess innerligaste längtan och förvissar oss om varje människosjäls oändliga värde.

En liten rest av barnasjälen lever kvar och vaknar på julafton.

Människan är en ytterst komplicerad varelse. Efter att ha genomlevat tvenne olikartade barnaåldrar, då hon var rätt och slätt »människa», inträder en revolutionstid vid 13—14-årsåldern, då hon alltmer börjar förvandlas till en könsvarelse för att vid 17—18-årsåldern vara man eller kvinna. Dessa brytningsår är en smärtsam tid. Allt vackert och tjusande, som barnasjälen bar inom sig, ramponeras under denna våldsamma omvälvning, och kvar blir då av barnasjälen bara en liten oansenlig rest, som för en undanskymd tillvaro i någon hjärtevrå. Men när julen kommer, när julljusen åter tändes och de lackdoftande klapparna delas ut i familjekretsen, då tränger denna lilla rest av barnasjälen fram och ger sig tillkänna såsom det bästa vi bär inom oss. Och vi må väl med goda

50 år under jorden

Vi kommer några nummer framåt att ägna en särskild sida åt gruvkarlar med 50 år och mera under jorden. Det finns nämligen flera sådana.

Det är något visst med det präktiga släkte våra gruvkarlar utgör. Att vara gruvarbetare betyder, att man jobbar i en gruva, men att vara gruvkarl är något därutöver. Hederstiteln — ty en sådan är det — säger, att dess bärare är en karlakarl, van att ta hårda tag, när så behövs, rakryggad, omutligt redbar, ärlig och förnöjd.

Började hos »gamla Christina».

Bl.a. dessa egenskaper utmärker nestorn bland våra gruvkarlar, Olof Ek vid schakt Konsul i Skromberga.

Efter att ha känt sig för som fabriksarbetare vid Skrombergafabrikerna och ha tjänat »kung och fosterland» som husar började han 1896 som underjordsarbetare vid »gamla Christina», blev vid nedläggningen av detta schakt flyttad till schakt Konsul, som han förblivit trogen i mer än ett halvsekel, och där han fortfarande arbetar trots sina sjuttio år.

»Det är lusten som driver verket.»

Vill man hylla Olof Ek, och det vill man gärna, när man träffat den gamle hedersmannen och fått veta litet av den fantastiska arbetsprestationen, som hans långa arbetsdag utgör, blir det en hyllning till arbetet. Arbetet adlar mannen, och en adelsman ut i fingerspetsarna är ur denna synpunkt sett

---

HÖGTIDENS BETYDELSE, *forts. fr. föreg. sida.*

skäl sätta i fråga, om inte denna lilla kvarleva av barnasjälen i verkligheten är identisk med gudagnistan, som blivit nedlagd i varje människosjäl.

Denna gnista är lik en ädelsten i gruvans dolda djup.

Vi använder gärna den bild, som Erik Blomberg brukar i en av sina skönaste dikter:

»I vårt bröst är hans ande förborgad som i gruvan en ädelsten
och vi måste ur djupet förlösa dess vita, gudomliga sken.»

Vi bär inom oss en ädel fånge, som i julgransljusens strålglans blir lössläppt och röjer sig i kärlekens ömsinthet och givmildhet. Och vad är det, som så i julkvällen utlöser det vackraste vi hyser inom oss om inte julens budskap om den alltfamnande, allförlåtande välfärdsviljan? När detta budskap i julkvällen vinner genklang i våra hjärtan, då blir allt i vårt julfirande — hur oansenligt det än må vara — transparanger för ett värmande ljus, som vi eljest så sällan tycker oss skönja. Hela vårt innersta lyftes upp över vardagsnivån, och vi firar i själ och hjärta verklig högtid.

Så besannas det, att betydelse får högtiden blott, när Evald Johanssons i dikten uttryckta önskan går i uppfyllelse:

»När jag letar fram ur minnet
allt, som någonting betytt,
önskar jag mig barnasinnet,
nu när det blir Jul på nytt.»

Och detta barnasinne bär vi liksom han nog alla fördolt på djupet av vårt innersta såsom det allra bästa vi från barnaaren lyckats rädda undan brytningsårens skövlingar. Detta sinne måste blott bliva väckt och komma i funktion.

Faran att högtiden förvandlas till lågtid.

Tyvärr inträffar det alltför ofta, att svenskar använder julen såsom en kär förevändning att under några lediga dagar riktigt hängiva sig åt måttlöst ätande och drickande. Så förvandlar de högtiden till en lågtid, en förnedringstid, då det lägre inom dem lever ut sig och drar dem ned. Så går de miste om den välsignelse, som ett människovärdigt firande av den stora högtiden alltid är i stånd att skänka.

Vad gör vi av högtiden?

Skall julen få betydelse i vårt liv, måste vi göra något i detta syfte. Med armarna i kors hemfaller vi så lätt åt den gamla slentrianen att bara stanna vid högtidens yttersida. Vi måste bemöda oss om att helt koppla av vardagslivet och gå in i oss själva i lugn besinning. Alla segrar vinnes *inifrån.* När julstämningen riktigt gör det varmt om våra hjärtan, då får vi — hur stora karlar vi än blivit — erfara, att »*Vardag*, tidens tvillingsyster, flyr för evighetens yngre broder *Helg*» (Dan Andersson). Då grips vi av den starkaste bland alla makter. Då känner vi oss »nöjda, höjda över tiden» av kärleken, som allena förmår »värma, närma» alla till varandra.

Får högtiden en sådan betydelse för oss, då återvänder vi efter julfirandet in i brottningen med vardagslivets svårigheter och problem stärkta och uppfriskade. Då har vi andats en renare luft. Tacksamt har vi då upplevt, vad endast »evighetens yngre broder Helg» är mäktig att ge oss i stilla stunder.

Arbetet går fortfarande som en dans. Sedan Ek nu slutat med brytningsarbetet ute i »orterna», svarar han för att vagnarna med olika slag av råmaterial från jordens innandöme kopplas på rätt spår.

också Ek. Han har alltid trivts med sitt arbete och gör det fortfarande, han ser på arbetet inte som något nödvändigt ont utan som något helt enkelt omistligt i tillvaron. Detta intryck får man, när man sitter och resonerar med honom. Arbetet är — jag tycker mig nästan höra Ek säga detta — vad Du gör det till. Nog har arbetslivet omformats under de många år Ek varit i gruvan.

— Förr, berättar han då signaturen och gruvfogde Hjort hälsar på honom hemma i Östervärn, brukade vi som regel sjunga, vi kolhuggare, när vi låg ute på linjen. Vi var ju då uppåt en femton stycken, som låg och högg. Sedan maskinbrytning införts — Gummeson var nere i gruvan och lärde mig det där — går det inte längre att sjunga. Men

Den 70-årige gruvkarlen och hans hustru.

arbetet som sådant är inte mindre roligt för det. Arbetets takt har förändrats; förr var det kolhuggarens jämna slag, som angav takten. Nu är det oftast maskinerna, som anger rytmen. Men melodin lever kvar, den finns inom oss och får sin färg av vår inställning till själva arbetet.

Att Ek funnit melodin är säkert, ty för honom lyder stävet: »Det är lusten, som driver verket».

Dansen tråddes på »Blå huset».

— Nå, hur var det här i Skromberga förr i tiden? undrar vi.

Och Ek berättar om disponent Daumann, som »satte fart på Skromberga» och tog hand om alla vandrande löskekarlar och satte dem i arbete. Han berättar om disponentens trogne följeslagare, hunden Bismarck, om den gamla brukshandeln, där man bl.a. kunde köpa öl för 6 öre »halvan» och mycket annat. Föreläsningsverksamheten erinrar sig Ek — »det var Wicksell och Thyrén och en del andra professorer från Lund, som brukade komma hit». Och på lördagarna och söndagarna, ja, da tråddes förstås dansen, menar Ek och ler gott. Han nämner namnen på en del danspalats — det var »Möllers i Valleberga», »Lillemark» och »Blå huset» — och namnen väcker till liv glada, ljusa ungdomsminnen. Kanske var det vid en polka som Ek träffade sin livsledsagarinna. Hur som helst, så byggde han hjonelag 1905 och skaffade sig hus. Och pa villan och den trevliga trädgården, som omger den, har Ek lagt ner mycket arbete och mycken möda. Men i gengäld har han fått det trivsamt och har en egen vrå att dra sig tillbaka till, när han en gång slutar sitt arbete — »för nån gång får det väl ända bli av», säger han. Men när, det vet man inte.

Ett föredöme av bästa sorten

är Ek, berättar gruvfogde Hjort, när vi lämnar bostaden. Fogde Hjort har varit Eks förman de sista sexton åren och vet, vad han talar om. Som ett exempel på Eks pålitlighet och arbetsförmåga berättar herr Hjort, att då för ungefär ett och ett halvt år sedan den helautomatiska schaktpumpen i Siöcrona sprungit sönder, åtog sig Ek att ensam med reservpumpen under några månader sköta om länshållningen. Det jobbet medgav blott några fa timmars sömn om dygnet, men Ek klarade det, för han ville klara det.

Ja, sådan är han, den kroppsligen och andligen spänstige 70-åringen — kort sagt en »riktig gruvkarl».

Jerker.

Samarbets-kommittéerna

Ett axplock ur protokollen från höstens sammanträden visar, att en hel del intressanta saker diskuterats.

»Hur ett maskininköp tillgår.»

Det är på alla håll svårt med leveranstider, och mången gång kan kanske den i förhållandena icke så väl insatte undra, varför det tar så lång tid, innan t.ex. de maskiner kommer, som beställts för en viss fabrik. Ordf. i centralverkstadens samarbetskommitté, 1:e ing. Malte Nilsson, begagnade tillfället att vid ett av kommitténs sammanträden informera om »Hur ett maskininköp tillgår». Föredragshållaren indelade ämnet i följande huvudpunkter:

Val av maskintyp
Betalningssättet
Leveranstiden och dennas förändringar
Skeppningsdokument
Maskinplacering

Efter det intressanta anförandet diskuterades utformningen av lämpliga kontrakt för lärlingarna i centralverkstaden. Det förslag man enades om, beslöt man överlämna till klubbstyrelsen, ett gott exempel på samråd.

»Labbis» planerar för hösten.

Centrallaboratoriets ungdomliga samarbetskommitté med ing. Lindblad i spetsen utmärker sig för en alldeles särskild aktivitet i olika avseenden.

På deras sammanträde den 5 aug. genomgicks de studiebesök, kommittéledamöterna gjort på olika håll, dels vid egna verk och anläggningar i bl.a. Västervik och Baskarp, dels vid SKF, Kockums, Skoghall m.fl. Självfallet diskuterades en del frågor rörande arbetsplatsen, och ing. Lindblad redovisade laboratoriets ekonomiska ställning. Detta anförande återges i sammandrag på s. 20. Vid sidan härom planerades för hösten. Och vid det här laget har det hänt en hel del — både nyttigt och nöjsamt — som kan vara värt att notera. Laboratoriets specielle verksamhet pågår för fullt, nyinköpta apparater har demonstrerats, föredrag kring ekonomiska problem har anordnats, en »teaterresa» till Malmö har avverkats, gymnastik igångsatts m.m., och när detta läses, har labbis »lussat».

Kontoren i Västervik.

har en samarbetskommitté, som sannerligen inte skäms för sig. Kommittén har redan hunnit bidra till lösningen av vissa frågor i samband med semestern, övertidsarbetet, diskuterat studieverksamheten för tjänstemännen och mycket annat. På det senaste sammanträdet demonstrerades och diskuterades ritningarna för det nya kontoret, och man beslöt också ordna med fabriksvisningar. När skall tjänstemännen i Höganäs komma igång med kommittéverksamheten?

Ny samarbetskommitté.

Även Finkeramiska Fabriken i Höganäs har nu fått sin egen kommitté. Den består av, förutom driftsingenjör Elf och förman Nilsson, 4 representanter för arbetarna, nämligen Emil Jönsson (massaberedning), Greta Jönsson (formgivning), Oskar Gustavsson (packning, bränning) och Majken Hansson (sortering). På dagordningen för det första sammanträdet, som ägde rum just i pressläggningsögonblicket, märktes en så pass intressant sak som information om Finkeramiska Fabrikens arbetsprogram. Vi önskar kommittén lycka till i dess arbete.

SAMARBETET, DESS FÖRVERKLIGANDE OCH RESULTAT

Ett svar på två insändare

Man behöver inte vara särskilt lyhörd för att kunna konstatera, att det talas en hel del om våra samarbetskommittéer ute på arbetsplatserna. En hel del goda saker säges, men också motsatsen.

Särintressen utesluter inte samarbete.

Samarbetet inom ett företag är inte något, som plötsligt uppträder i och med att en samarbetskommitté bildas eller genom aldrig så många samarbetsavtal. Samarbetsviljan tillhör sinnelaget. Det gäller här att söka tillägna sig en för många helt ny syn på den industriella samlevnaden. Man talar så mycket om olika parter på arbetsmarknaden — LO, SAF och TCO — och motsatsförhållanden. Och självfallet har varje grupp sina speciella särintressen. Skall ett fruktbärande samarbete uppstå, måste emellertid dessa tre parter också inom det enskilda företaget vinnlägga sig om en samhällsgagnande syn. Nog lär det inom ramen för den egna gruppens eller partens fackliga intressen finnas rum för ett vidgat samarbete.

»Höganäsandan.»

När dir. Gummeson tog initiativet till våra samarbetskommittéer, var det för att skapa ett effektivt forum för realiserandet av ett produktionsbefrämjande samarbete. När det talas om »Höganäs-

anda» i bästa mening, fattar vi denna bl.a. just som det synliga beviset för en »ny giv». Höganäsandan har efter hand genomsyrat inte bara bolagsledningens närmaste män utan trängt djupt in i arbetarnas egna led, inte minst tack vare framsynta fackföreningsrepresentanter, vilka på ett mycket tidigt stadium ställde sig positiva, insåg nödvändigheten av alla produktionsbefrämjande åtgärder och beslöt att pröva den nya vägen.

Men vi kommer här tillbaka till den enskilde individen. Viljan till samarbete får inte endast omfattas av bolagsledningen och de anställdas organisationer. Det är, hur vi än vänder oss, till slut på den *enskilde* det hela beror.

Informationens spridning från samarbetskommittéerna.

Herr L S Svensson, Hyllinge, menar i en insändare, att samarbetskommittéerna »skall delgiva resultaten av samarbetet och inte sluta sig inom sitt eget skal». Det är riktigt. Kommittéerna får inte bli avskilda »öar» utan skall hålla ständig förbindelse med de arbetargrupper, de representerar. Och här har ledamöterna ett personligt ansvar; de skall dels hålla sina kamrater underrättade om samarbetskommitténs arbete, dels vid kommitténs sammanträden föra fram sådana spörsmål, som är aktuella på arbetsplatsen. För att kunna göra detta sist sagda måste emellertid de arbetare, som står utanför kommittén, vinnlägga sig om att föra fram sådana problem till samarbetskommittén, som de anser böra tas upp till diskussion inom detta forum. Då först, när samarbetet blir *ömsesidigt*, kan resultat uppnås. Det är här fråga om inte allenast ett *tagande* utan också ett *givande* av information rörande bl.a. arbetsplatsens problem.

För att så långt möjligt är på teknisk väg trygga informationens vidare spridning från kommittén till arbetargruppen har VD redan i somras gett följande rekommendation till samarbetskommittéernas ordförande:

1. Skriv utförliga protokoll! 2. »Spika» avskrift av protokoll på arbetsplatsens anslagstavla! 3. Lämna avskrift av protokoll till fackföreningsavd. eller fabriksklubbens ordf.!

Behövs en inlämningscentral för inlämnade förslag?

Signaturen 1019, Höganäs, anmäler sitt missnöje rörande inlämnade förslag till förbättringar. Det förslag, som 1019 gjort, har inte kunnat tagas upp till behandling förrän just i de dagar, när detta skrives. Härmed får väl den saken anses vara utagerad, »bättre sent än aldrig».

I den mån förslagen blir så många, att man kan riskera, att de inte hinner behandlas inom rimlig tid, kan man ju diskutera lämpligheten av en inlämningscentral, som kunde sortera upp och fördela förslagen, bevaka, att de behandlades, samt hålla förslagsställarna å jour med »ärendets gång» osv. Då det emellertid ytterst sällan, så vitt jag vet, inträffar, att något klickar, är väl frågan lite för tidigt väckt. Kan samarbetet utveckla sig på många fronter och löpa friktionsfritt, är detta sannolikt det lyckligaste, och just därigenom att vi har många små kommittéer, har förutsättningar skapats för en snabb behandling av inkomna förslag och ärenden.

Centrala instanser och överbyggnader brukar lätt bli tungrodda och föga effektiva. Jag citerar bestämmelserna för kommittéverksamheten på annat håll inom svensk industri:

> »Representanterna för arbetsledningen utses av vederbörande chef och utgör *arbetsledningens verkstadsråd*. Nämnden sammanträder under ordförandeskap av företagets chef, som dock inte är ledamot av nämnden. För förberedande behandling av andra än skyddstekniska frågor utser arbetsplatsens fackförening två *arbetskommittéer*, en för driftteknisk och en för sociala frågor. Vidare kan tillsättas särskilda kommittéer för behandling av speciella frågor. Varje fråga skall beredas av den arbetskommitté, vars verksamhetsområde frågan berör. Därefter tas frågan upp i arbetarnas verkstadsråd, som har att skriftligen delge arbetsledningens verkstadsråd det resultat den kommit till vid ärendets behandling. Arbetsledningens verkstadsråd skall avge skriftligt yttrande, om frågan bör tas upp i nämnden eller inte. Avstyrker den frågans behandling, skall motivering härför lämnas. Arbetarnas verkstadsråd har därefter att besluta, om frågan skall prövas inför nämnden eller inte. På så sätt har varje fråga fått en grundlig prövning, innan den kommer inför nämnden.»

Kan det vara krångligare?

Hur skall mervinsten fördelas?

1019 drar vidare upp frågan om fördelningen av en eventuell mervinst till följd av en ökad produktion. Det är härvidlag icke frågan om ett antingen- eller utan snarare ett både-och. Kan vi t.ex. pressa priserna nedåt, gynnar vi även oss själva, även om vi inte köper tegel och klinker. En prissänkning på ett område på varumarknaden drar nämligen med sig prisfall också på andra områden. Kan vi sälja tegel billigare till ett järnverk, får ju detta ner sina omkostnader och kan i sin tur sänka sina priser osv.

Om ett företag, som inför tekniska förbättringar, skulle förvandla mervinsterna uteslutande i löner, skulle detta innebära en differentiering av lönerna mellan olika företag. Att fördela vinsten är en avvägningsfråga, där hänsyn måste tagas till såväl arbete som kapital och konsumenter.

Ofta är det så, att ingen av dessa *genast* får något av den ökade avkastningen. Företagsledaren måste också konsolidera sitt företag. Härav beror tryggheten. Och här kommer vi till en ny avvägningsfråga. Hur mycket skall läggas ner i nya fabriker och maskiner, vilka kanske ger avkastning först i en avlägsen framtid? Det kan inte vara förenligt med företagets målsättning som samhällstjänande organ att föra en sådan ekonomisk politik mot aktieägare, anställda och konsumenter, att grunden för företagets fortbestånd rycks undan.

Eric Lindström.

EKONOMISKA OCH PERSONELLA PROBLEM PÅ »LABBIS»

Det framgår av redogörelsen för Höganäskoncernens samarbetskommittéer i »Brännpunkten» nr 4 i år, att tekniska och sociala ärenden hittills övervägt vid kommittésammanträdena. Varje driftsenhet har emellertid också ekonomiska och personella problem. En aktuell redogörelse för dessa har lämnats av ordföranden för Centrallaboratoriets samarbetskommitté på ett av kommitténs sammanträden. Ett sammandrag av redogörelsen följer här nedan.

Organisation.

Centrallaboratoriet i Höganäs är uppdelat på en avdelning för forskning och en för driftskontroll, den senare kallad Analys- och kontrollkontoret. I sin tur uppbygges detta kontor av fyra avdelningar: analysavdelning, experimentfabrik, bibliotek och patentavdelning, av vilka här endast skall redogöras för den förstnämnda.

Våra uppdragsgivare.

Av de undersökningar, som utföres av laboratoriet, beställer koncernens driftsingenjörer ca 60 %, forskare 35 % och serviceingenjörer 5 %. De mest skilda material insändes för analys, från silika till dricksvatten, från stenkol till garvämne, från sot till glasull.

Ökad verksamhet för driftslaboratoriet.

Under de sista åren har laboratoriets verksamhet utökats avsevärt. Till största delen beror denna ökning på forskningsavdelningens utveckling. Men även *kontrollen* av Bolagets produkter har intensifierats liksom den s.k. »produktkontrollen», en extra stickprovsmässig kontroll av drift och leveranser.

Vidare har natrolithundersökningarna, som tidigare utfördes i särskilt laboratorium, överförts till Centrallaboratoriet, och vi har tagit upp kontroll av nya tillverkningar, t.ex. garvämne.

Antalet enskilda analyser har på tre år vuxit från knappt 12.000 till 30.000, dvs. laboratoriearbetet har nästan tredubblats.

Analys- och kontrollkontor **343** Huvudlittera

under april månad 19 46

Littera		Kronor
0	Avlöningar till arbetare	4,164.47
1	„ „ förmän och tjänstemän	2,909.44
2	Indirekt lön till arbetare	497.11
3	Rese- och traktamentskostnader	527.29
4	Representation	
5	Postporto, telefonsamtal och telegram	44.00
6	Skrivmaterial m. m.	40.95
7	Underhåll av maskiner och inventarier	
8	Konsultationer	
9	Diverse	1,231.12
10	Pensionsavgifter	190.86
13	Värme, belysning och städning	1,105.11
14	Förbrukningsmaterial	3,331.33
21	Montagearbeten	628.75
23	Analyser på främmande laboratorium	44.00
27	Reparationer och underhåll av fastighet	7.53
91	Ränta & amortering	1,890.00
93	Brandförsäkringspremier	15.00
92	Garantiskatt [redacted]	26.00
	Kr	16,652.96 S
	/. Utdebiterat under perioden Kr	16,599.05 -
	[redacted]. underskott Kr	53.91 *

Fig. 1. Sammandrag av en månads utgifter.

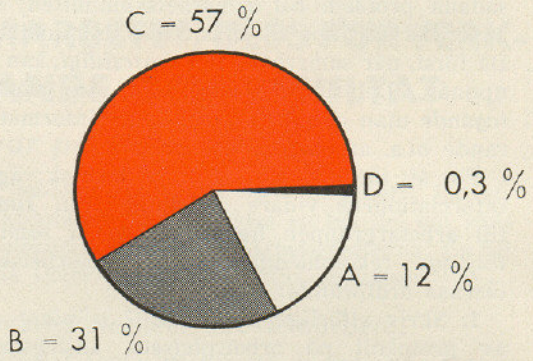

Fig. 2. Procentuell fördelning av kostnaderna vid analys- och kontrollkontoret efter deras natur. A. Fasta kostnader: ränta, avskrivningar, brandförsäkringspremier. B. Halvfasta kostnader: tjänstemännens löner, resor, porton, telefon osv. C. Rörliga kostnader: arbetarlöner. D. Diverse kostnader: konsultationer, kontrollanalyser, annonser m.m.

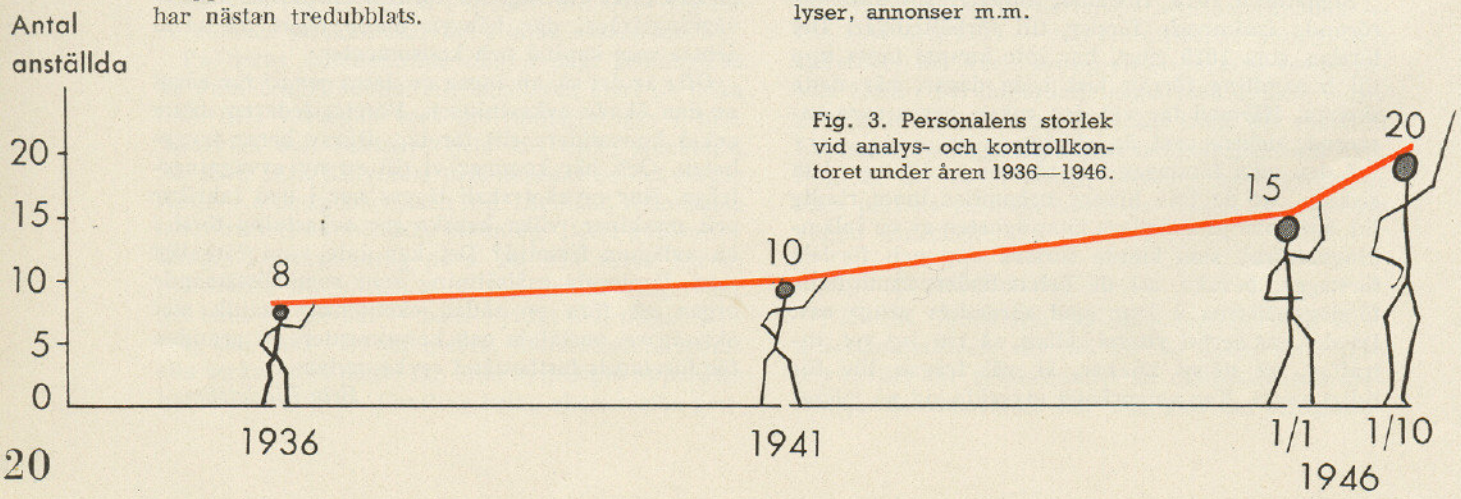

Fig. 3. Personalens storlek vid analys- och kontrollkontoret under åren 1936—1946.

Laboratoriets utgifter.

Från bokföringsavdelningen lämnas månatligen ett sammandrag av föregående månads utgifter, se fig. 1.

En mera sammanfattande överblick av kostnaderna ges i fig. 2, som anger procentuella fördelningen av dessa efter deras natur.

Laboratoriets inkomster.

Kostnaden för varje slutförd undersökning räknas ut efter en 1944 fastställd taxa, vilket pris beställarens avdelning får betala. Summan av alla dessa räkningar från laboratoriet står angiven med rött näst längst ned i fig. 1. Totalt har således laboratoriet årligen inkomster om ca 200.000 kronor, vilket är praktiskt taget lika mycket som utgifterna.

Personalen.

Den ökade verksamheten vid laboratoriet har fört med sig, att personalen utökats, fig. 3.

För 10 år sedan fanns det bara manlig arbetskraft på laboratoriet, men numera är det mera kvinnor än män. Att vi fått så mycken kvinnlig fägring på laboratoriet beror både på bristen på manliga arbetare och på att vi tyckt oss finna, att vissa analysarbeten ligger bättre till för flickor. Genom att vi uteslutande anställt ungdomar, är nu medelåldern bland de anställda endast 23 år(!).

Samarbetskommittén.

För att snabbt få de unga nyanställda in i sitt arbete och även i kamratlaget har samarbetskommittén igångsatt utbildning i form av kursverksamhet, studiebesök osv. och anordnat gemensam förströelse på fritid.

Kontrollen.

Analysarbetet är lagt på självverksamhet, men självverksamhet måste kompletteras med ökad kontroll. Om vi börjar med ekonomien, så är de uppgifter, som erhålles från bokföringen tillräckliga som kontroll av utgifterna och arbetsprestationerna. Minskade arbetsprestationer skulle ju medföra minskade inkomster.

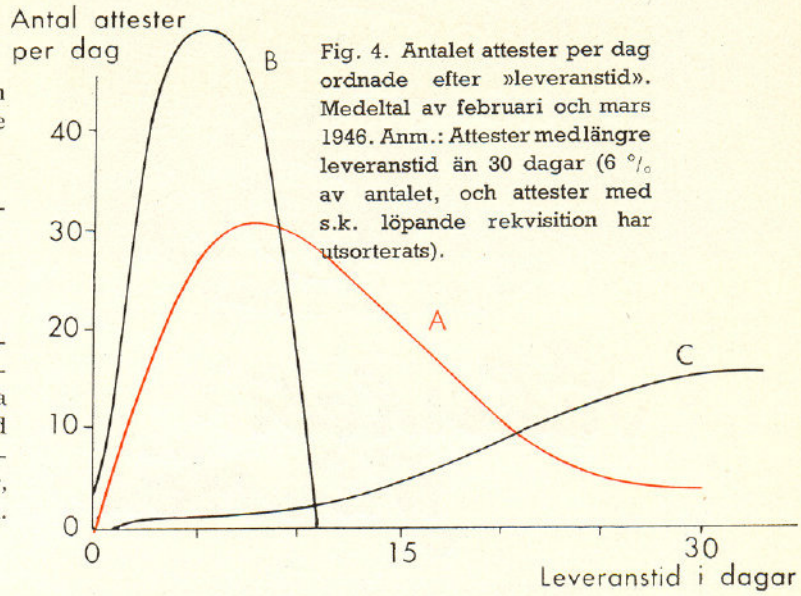

Fig. 4. Antalet attester per dag ordnade efter »leveranstid». Medeltal av februari och mars 1946. Anm.: Attester med längre leveranstid än 30 dagar (6 % av antalet, och attester med s.k. löpande rekvisition har utsorterats).

Att vi har rätt mängd personal anställd kan kontrolleras genom att sammanställa uppdragen efter »leveranstid», fig. 4.

Kurva A här ovan representerar medeltal av februari och mars attester 1946. Om personalen varit för stor, hade kurvan haft karaktären B, eftersom alla undersökningar då hade kunnat sättas igång omedelbart. Om personalen däremot varit för liten, hade kurvan fått typen C, då varje rekvisition måste vänta viss tid, innan den kunde påbörjas.

Själva analysarbetet slutligen kontrolleras då och då genom att dubbelprov sändes till andra laboratorier, eller genom att samma prov undersökes under olika beteckningar. *G Lindblad.*

BELÖNADE FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR

Förslagsställare	Anställd vid	Beskrivning av förslaget	Förslag inlämnat
Linbanemästare Idoff Nilsson	Gruvan, Nyvång	Förbättring på vändplåt	mars 46
Skyffelmakare Algot Knafve	Mek. Verkstaden, Höganäs	Fixtur för skyffeltillverkning	aug. 46
Filare Aug. Lundahl	Mek. Verkstaden, Höganäs	Pressverktyg, universal	aug. 46
Plåtslagare Erik Thelin	Mek. Verkstaden, Höganäs	Mätverktyg för plåtritsning	aug. 46
Filare Sigurd Andersson	Mek. Verkstaden, Höganäs	Ändring av gruvvagnsaxel och -hjul	aug. 46
Gjutare F Bengtsson	Mek. Verkstaden, Höganäs	Metod för gjutgodsrensning	aug. 46
Sorterare Artur Lind	Eldfast fabrik VIII, Höganäs	Anordning vid tegelslipmaskin	sept. 46
Pressare Artur Persson	Eldfast fabrik V, Höganäs	Oljerör till efterpress	sept. 46
Bråkare Henning Lindqvist	Eldfast fabrik V, Höganäs	Anordning vid pressbråka	sept. 46

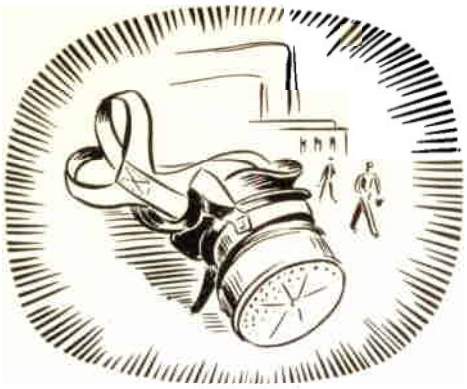

Säkerhets-tjänsten

Återblick på det gångna året

Med ingången av år 1946 centraliserades koncernens säkerhetstjänst under det nyupprättade Skyddskontoret i Höganäs.

Den nye skyddsinspektörens första uppgift blev, förutom att upprätta Skyddskontoret, att samordna vad som redan fanns vid olika verk och anläggningar av säkerhetstjänst, att organisera nytt på de platser, där man inte hunnit så långt, och att sätta det hela i system samt slutligen att leda in vad som sålunda skapats i för vidare utveckling lämpliga banor.

Arbetarskyddet.

F. n. fungerar inom koncernen 16 säkerhetskommittéer, av vilka 5 tillkommit under året.

För Höganäsverkens fabriksdrift finnes endast en kommitté, gemensam för alla fabriksanläggningarna där. Man kan därför utan överdrift påstå, att denna säkerhetskommitté i sig inrymmer ett tiotal »vanliga», något som för övrigt tydligt kan spåras i mängden av arbetsuppgifter. Samtliga produktionsgrenar är representerade i densamma liksom även tjänstemännen, både kvinnliga och manliga.

På de olika arbetsplatserna inom koncernen finns sammanlagt ett hundratal skyddsombud med i stort sett samma antal suppleanter.

I närvarande stund har vi säkerhetskommittéer i full verksamhet på följande platser: Fabriker: Höganäs, Bjuv, Hyllinge, Skromberga. Gruvor: Ormastorp, Gunnarstorp, Billesholm, Skromberga, Bjuv, Höganäs. Dotterbolag: AB Slipmaterial-Naxos i *Västervik* (2), *Baskarp* och *Lomma, Billesholms Glasulls AB, Handöls Nya Täljstens- och Vattenkrafts AB.* Av dessa har de kursiverade tillkommit under år 1946.

Säkerhetskommittéerna sammanträder varje kvartal enligt ett överenskommet schema, vilket möjliggör för skyddsinspektören att i tur och ordning närvara vid dem alla — undantag göres i vissa fall endast för de längst bort belägna, t.ex. Handöl, Västervik och Baskarp.

Varje sammanträde föregås av en inspektionsrond på arbetsplatserna, och de därvid framkomna önskemålen tas därpå upp på sammanträdet och behandlas omgående där. Antalet gjorda påpekanden och framförda önskemål har under tiden januari —oktober varit: vid fabriksdriften i Höganäs, där säkerhetskommittén har det största arbetsområdet, ungefär 300 samt i Hyllinge, den minsta platsen, 10. För gruvorna är motsvarande siffror: Ormastorp ca 75 och Skromberga 9.

Då det övervägande antalet önskemål och påpekanden resulterat i lämpliga åtgärder och förbättringar, torde genom denna verksamhet under året möjligheter för sammanlagt bortåt femhundra olycksfall ha eliminerats. Härigenom har en avsevärd mängd olyckor förhindrats på rätt sätt, dvs. innan de inträffat.

Industribrandskyddet.

Säkerhetstjänsten inrymmer som bekant inte endast frågor rörande arbetarskyddsproblem, utan även allt som har med industribrandskyddet att göra. Inom koncernen har organiserats och övas alltjämt 11 olika industribrandkårer med en sammanlagd styrka av ca 160 man, dvs. i det närmaste lika mycket som Johannes, Östermalms och Katarinas brandkårer i Stockholm tillsammans eller drygt en halv gång till så många som i Malmö brandkårer.

Sådana industribrandkårer har vi f.n. i Höganäs 2, samt 1 i vardera Bjuv, Hyllinge, Skromberga, Billesholm, Lomma, Baskarp, Västervik, Ormastorp och Gunnarstorp. Medlemsantalet växlar mellan 24 i Höganäs och ned till 6 i Lomma. Utrustningen är överallt förstklassig och kompletteras dessutom efter hand. Även de olika anläggningarna är — oberoende av eventuella brandkårers befintlighet — försedda med apparatur för eldsläckning varierande från inbyggda brandpostsystem över kemiska eldsläckare ned till vanliga succèssprutor — de sistnämnda i all sin enkelhet av mycket stort värde.

Som grundval för koncernens brandskydd utarbetades under året en »brandordning», baserad på den nya brandlagen, och innehållande alla nödvändiga allmänna bestämmelser. Då emellertid de lokala problemen på skilda håll är högst olika, kompletterades denna brandordning med instruktioner för var och en av de befintliga brandkårerna med särskild hänsyn till de lokala förhållandena. Slutligen överlämnades även en övningsplan till brandkårerna med förslag till olika övningar allt efter kårernas storlek, utrustning osv.

Som en ytterligare effektivisering av brandskyddet får man även räkna de från och med maj månad skapade s.k. brandskyddskommittéerna, som särskilt har sin uppmärksamhet riktad på hithörande frågor. Av bl.a. rent praktiska skäl har till medlemmar i dessa kommittéer utsetts just medlemmarna i de befintliga säkerhetskommittéerna, på sina håll utökade med brandchefen, om denne inte redan är medlem av säkerhetskommittén. Denna sammankoppling av arbetar- och brandskydden är likväl inte att betrakta som en nödfallsutväg utan tvärtom som en helt naturlig sak, som f.ö. numera rekommenderas till allmän efterföljd av bl.a. Svenska Brandskyddsföreningen.

Förutom de ordinarie övningarna med brandkårerna, i regel en gång per månad, har på flertalet platser en gång ordnats specialutbildning, varvid som tillfällig instruktör anlitats en brandmästare, alltså en erfaren yrkesman. Samtidigt med denne har de olika platserna besökts av en expert på motorsprutor, vilken noggrant besiktigat denna viktiga del av utrustningen. Inte minst dessa anordningar torde ha bidragit till höjande av industribrandkårernas effektivitet.

För att stimulera intresset för brandskyddsfrågor inom en vidare krets har anordnats filmförevisningar i samband med föredrag om industribrandskydd för arbetsbefäl, skyddsombud och viss personal ur brandkårerna m.fl. i bl.a. Västervik, Baskarp, Lomma och Handöl samt för samtliga verk och anläggningar i nordvästra Skåne utom Höganäs, även i Billesholm. På denna sistnämnda plats ingick även i programmet en uppskattad rundvandring i Billesholms Glasulls AB:s moderna anläggningar.

Koncernens olika anläggningar kan så gott som undantagslöst icke räkna med hjälp av någon yrkesbrandkår, om en eldsolycka skulle inträffa, utan vi är i stort sett hänvisade till att klara oss själva. Detta betyder i sin tur, att vi alla ständigt måste vara på vår vakt och inte av bekvämlighet eller bristande intresse lägga över allt ansvar på brandskyddskommittéerna. Det räcker nämligen inte att vid en eldsvåda ställa sig till förfogande för släckningsarbetet — det är minst lika viktigt att vara behjälplig vid det *förebyggande* brandskyddet i den dagliga gärningen.

De läsare, som varit i tillfälle att se filmen »Lågor och levebröd», håller säkert med om att just de förebyggande åtgärderna vad beträffar industribrandskyddet utgör ett gemensamt intresse av första storleksordningen.

För brandskyddet gäller sålunda detsamma som för arbetarskyddet: Allas medverkan för det gemensammas bästa!

Glimtar från skyddsarbetet

Studiebesök av skyddsombud i våra gruvor.

I höst har de olika gruvornas skyddsombud beretts tillfälle att i studiesyfte besöka övriga gruvor. När detta skrives, har fyra sådana resor företagits, varvid Höganäs, Ormastorp, Gunnarstorp och Billesholm gästats.

Skyddsombuden, samlade vid kaffebordet under besöket i Ormastorp.

Besöken, som äger rum på morgnarna i form av en rundvandring på arbetsplatserna under ett par timmar, avslutas med ett utbyte av tankar och åsikter om de nya förhållanden, man ställts inför. Det har varit påfallande, vilket intresse som lagts i dagen, liksom också hur mycket lättare det tydligen är för »utomstående» att få ögonen på detaljer, som undgår dem på platsen hemmahörande.

Arbetarskyddskurs för skånska industrier.

Genom tillmötesgående från bolagsledningen beredde tillfälle för ett skyddsombud från vardera av de större anläggningarna i nordvästra Skåne — Höganäs, Bjuv, Skromberga och Ormastorp — att närvara vid den arbetarskyddskurs, som under tiden 13—19 oktober anordnats på Resos semesterhem Örenäs mellan Hälsingborg och Landskrona. Även från Billesholms Glasulls AB deltog en man.

Kurser i förbandslära.

Vid sammanträdet i juli månad med den för Höganäsverken gemensamma säkerhetskommittén framförde skyddsinspektören ett förslag angående sjukvårdskurser för arbetsbefäl, skyddsombud m.fl. Förslaget godtogs och godkändes därefter av Produktionskollegiet, varunder Skyddskontoret organisatoriskt sorterar.

Resultatet av det hela har för Höganäs del blivit, att i oktober startats en serie kurser, ledda av därvarande sjuksyster, Syster Edit. Till övriga verk och anläggningar har utsänts avskrift av den för utbildningen i Höganäs gällande planen — omfattande 3 dubbeltimmar — jämte ett förslag till anordnande av liknande kurser, vilket resulterat i att dylika igångsatts på skilda håll.

T. v.: Skyddsinspektören tjänstgjorde några dagar som gruvarbetare i lag med veteranen William Paulsson, som har över 40 år bakom sig i gruvan. Den nära kontakt, som härigenom kunde knytas med gruvans ordinarie arbetare, kommer att upprepas i sinom tid vid någon eller några av de andra gruvorna. T. h.: Några moderna »Orfeusar» i underjorden.

Reparatör Ernst V Hansson, *Hyllinge, f. 1874.*

1 Hansson började sin bana i Bjuvs Tegelbruk, dåvarande Kropps AB, vid 13 års ålder. Efter att någon tid ha gått i smedlära på nämnda ort, började H. i augusti 1902 som dragare i Bjuvs Gruva, där inkomsten var något bättre. Efter ytterligare två år finner vi honom i Hyllinge nu som reparatör och svarvare, en syssla som H. skötte allt intill pensioneringen våren 1946. Han berättar, att man förr i tiden fick arbeta två till tre nätter å rad med reparationsarbeten, vilket var synnerligen påfrestande, då man givetvis även måste utföra sitt arbete under dagsskiften. Men då han alltid varit mycket intresserad av sitt kall, erkänner han, att det var med ett visst vemod, som han på grund av sjukdom måste lämna arbetet. — H. medaljerades 1928. Sin fritid har H. delvis ägnat åt cykelreparationer, men då han även varit livligt intresserad av sång och musik, har han varit medlem i olika sångföreningar, såväl under bjuvstiden som senare i Hyllinge.

Smed Albert Pålsson, *Hyllinge, f. 1879.*

2 Pålsson började sin bana som smidesarbetare hos en »bonnasme». Kom så år 1904 till Hyllinge, där han anställdes som reparatör vid smedjan. Här var han sysselsatt utan avbrott till år 1928, då han överflyttades till Nyvång. Någon ändring i själva arbetet blev det emellertid inte. P., som helt och hållet gått upp i sitt arbete, tycker ändå det är skönt att vara fri efter så många års knog.

Hans största intresse utöver det dagliga arbetet har varit trädgården och kolonien, vilka båda han odlat med flit.

Gruvarbetare Oskar Vilh. Ahlberg, *Hyllinge, f. 1881.*

3 Ahlberg började år 1897 vid bruket i Skromberga, varefter han tog värvning vid ett artilleriregemente i Stockholm. Efter slutad tjänst där kom A. till Skromberga Gruva, där han genomgick de obligatoriska graderna från dragare till kolhuggare. År 1903 flyttade så A. till Hyllinge, där han fortsatte med kolbrytningen till år 1928, då driften lades ned, varvid A. förflyttades till Nyvång. Även på denna plats fortsatte han med sin »mörka gärning», tills han i år avgick med pension.

A. är trots sin ålder och en lång gruvarbetarbana bakom sig ovanligt pigg och duktig. Vid sidan om sitt dagliga arbete har han haft ett stort intresse för snickeriarbeten. En titt in i hans hem ger också ett talande bevis härför, ty åtskilliga av hans möbler har han själv mästerligt tillverkat.

Gruvarbetare Oskar Pettersson, *Hyllinge, f. 1877.*

4 Pettersson är bördig från Småland, började sin bana som målare, vilket yrke han övergav efter 2 år, då han tog anställning först vid Hasslarps sockerfabrik och sedan vid Stora Hyllinge gård, som då ägdes av Sockerfabriks AB.

År 1900 deltog P. i arbetet med sänkningen av schaktet i Hyllinge, vilket arbete han beskriver som en mycket obehaglig syssla. P. arbetade som huggare till 1928, då han i likhet med många andra blev överförd till Nyvång. År 1930 råkade P. ut för en hemsk olycka, då han vid ett ras fick bäckenbenet, nyckelbenet samt några revben avslagna. Som en följd härav fick han ligga på lasarettet i tretton månader. P., som trots sina 69 år är ovanligt kry, arbetar för närvarande i tegelbruket i Hyllinge.

Sitt största intresse vid sidan om arbetet har P. otvivelaktigt lagt ned inom musiklivet. Sålunda var han medlem av Hyllinge musikkår i inte mindre än 36 år.

Gruvarbetare Oscar Ottosson, *Hyllinge, f. 1878.*

5 Ottosson fick först anställning som gruvarbetare i Hyllinge gruva år 1902. När denna gruva nedlades 1928, blev han transporterad till

1

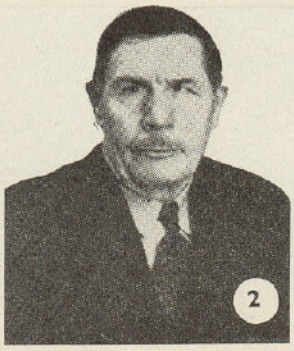
2

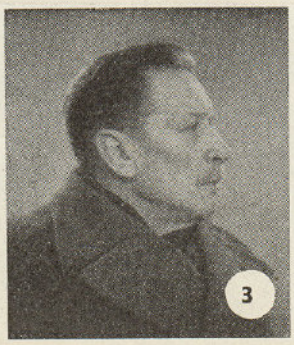
3

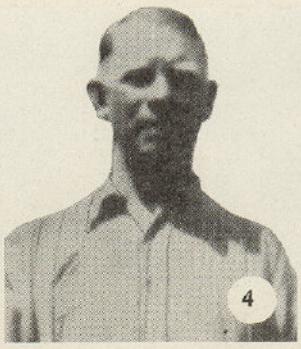
4

5

gruvan i Gunnarstorp. Där sysselsattes O. såsom kolhuggare ända till de sista anställningsåren, då han var dagsverkare under jord.

Alla dessa år i gruvan har icke gett O. några minnen, som skiljer sig från andra gruvarbetares. Vad han däremot gärna minnes är Hyllinge samhällets utveckling. Den lägenhet han bebor, har han haft, sedan den var nyuppförd. På den tiden fanns det inga gator, inga planteringar, i stället för trädgård var där bara stora lerhögar.

O:s andel i Hyllinge koloniförening har varit och är fortfarande hans trevligaste sysselsättning.

Gruvarbetare Otto Julius Olsson, *Nyvång, f. 1878.*

6 Efter att först ha provat på en del olika arbeten, bl.a. som järnvägsbyggare vid Everöd, började Olsson i Skromberga år 1902. Arbetet där, som mest bestod i att köra lera vid klinkerfabrikerna, varade till 1912, då O. flyttade till Nyvång. Här började han som dragare för att sluta som ordinarie kolhuggare. Detta var i jämförelse med arbetet vid klinkerfabrikerna under dåtida förhållanden avsevärt bättre. Leran var ju oftast hal att arbeta med, ett förhållande, som efter hand kommit att betyda mindre genom de förbättrade anordningar, som sett dagens ljus på senare år. En av fördelarna med gruvarbetet var otvivelaktigt friheten. O., som blev pensionerad den 1 maj i år, fortsatte dock en tid att arbeta vid plattfabriken men måste nyligen sluta på grund av sjukdom.

Som en hobby har O. vid sidan om sitt arbete haft stor förkärlek för snideriarbete, och han har bl.a. skurit ut tavlor och gubbar i trä. Han brukar även fördriva fritiden med att läsa böcker.

Gruvarbetare Oscar Andersson, *Bjuv, f. 1875.*

7 Andersson, som är född i Billesholm, började i Bjuvs gruva år 1890. Han har varit gruvan trogen i 56 år och fick medalj 1938 som erkänsla för sitt nit. År 1908 skadade han ryggen och gick sjukskriven i 8 månader. Utom den ordinarie sysselsättningen i gruvan, tjänstgjorde A. på sin fritid som ordningsvakt i Folkets hus under ett par års tid.

A. är ännu vid god vigör, och hans största intresse är trädgården, som han pysslar i med beundransvärd omsorg. Ändå får han tid över att hjälpa sonen vid dennes lantbruk.

Gruvarbetare Oscar Lundgren, *Gunnarstorp, f. 1878.*

8 Lundgren började sin bana vid fabrikerna i Skromberga redan vid konfirmationsåldern. Efter sin värnpliktstjänstgöring fick han anställning i Skromberga gruvor. Därifrån flyttade han till Hyllinge gruva, där han dock endast stannade i 3 år. Sänkningen av det nya gruvschaktet i Nyvång lockade till ny förflyttning liksom senare den nya sänkningen i Gunnarstorp. Här fortsatte Lundgren sin verksamhet såsom kolhuggare, tills han fyllde 60 år, då han erhöll arbete ovan jord.

Lundgrens fritidsintresse har varit knutet till hans lilla trädgårdstäppa, som han hoppas få behålla ännu några år framåt.

Gruvarbetare Karl Malmberg, *Gunnarstorp, f. 1877.*

9 Malmberg började 1899 såsom ovanjordsarbetare vid Billesholms gruvor. Gruvarbetets dåtida fria förhållanden lockade, och snart var även M. gruvarbetare. När kol började brytas även i Gunnarstorp, begärde M. transport dit, vilket beviljades. På denna plats var han under många år sprängare, först de sista åren var han i arbete såsom linbaneskötare.

M. vill gärna minnas den gamla goda tidens gruvarbete. Friheten att själv få bestämma sin arbetstid var förstås på gott och ont. Lottningen om arbetsrummen hade då stor ekonomisk betydelse. En månad förtjänade han 116 kr i turen. Det var stora pengar på den tiden, men så fick han heller icke se dagsljuset på hela veckan.

Gruvarbetare Otto Albin Josefsson, *Nyvång, f. 1880.*

10 Efter att ett par års tid ha sysslat med litet av varje anställdes Josefsson 1897 i Billesholm, där han fick genomgå de olika graderna från hjälpdragare till ordinarie kolhuggare. Efter 16 år, eller närmare bestämt år 1913, kom J. till Nyvång, där han alltjämt arbetar. Han blev medaljerad 1938. Trots sin långa tjänst som gruvarbetare — 49 år — besitter J. en för sin ålder ovanlig vitalitet. Sålunda har han aldrig varit sjuk och ej behövt anlita någon sjukkassa, ej heller har han råkat ut för något olycksfall av någon som helst art. J. trivdes bra med sitt arbete och poängterar då särskilt friheten, som var betydligt större före omläggningen av driften. Vid sidan om det dagliga arbetet är J. en mycket entusiastisk tippare.

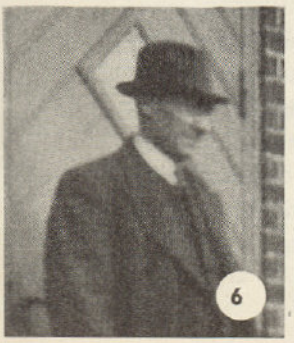

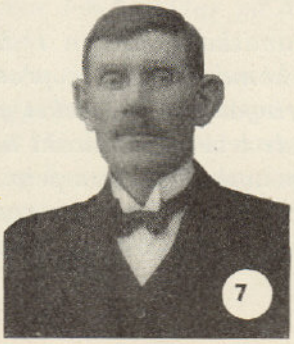

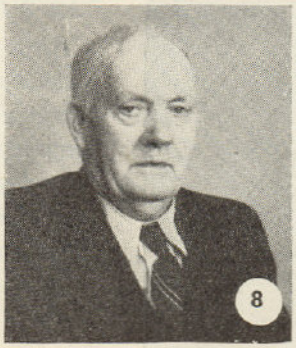

DIVERSE KONCERNNYTT

Liksom i fjol samlades även i år på Luciadagen Järnverkets i Höganäs personal, såväl arbetare som förmän och tjänstemän jämte fruar, till en gemytlig sammankomst för att fira »Järnverkets Dag». Ing. Eketorp inledde med ett kåseri om pulvermetallurgi, vilket hölls på Odéonbiografen, där som andra programpunkt filmen »Vi på Järnverket», inspelad i informationsavdelningens regi, visades. Återstoden av kvällen tillbringades på Stadshotellet, där efter kaffet underhållning bjöds i form av sång, musik, Luciatåg m.m., vilket allt synnerligen uppskattades av den nästan fulltaliga järnverkspersonalen.

Ändamålet med denna »dag», som vi hoppas skall bli god tradition, är ju dels att svetsa samman personalen och därmed skapa en god kamratanda, dels att slå en bro mellan hem och arbetsplats — i båda fallen strävanden, som med säkerhet sätter spår även i det dagliga knoget.

*

Gruvavdelningen i Höganäs kommer vid årsskiftet att påbörja prov med elektriska mösslampor i stället för de hittills brukliga karbidlamporna. Experimenten omfattar i första hand ett 60-tal lampor i Ormastorps Gruva, där samtidigt lämpligheten att använda gruvhjälmar sannolikt kommer att undersökas.

Till läsarens orientering kan nämnas, att man i några malmgruvor sedan länge gått in för elektrisk belysning i huvudbonaden. Saken ligger dock något annorlunda till där, emedan personalen arbetar i upprätt ställning. I flera av våra egna gruvor är den låga takhöjden ett ständigt hinder för arbetaren att kunna röra sig fritt och otvunget. Det kan därför antagas, att den nya anordningen, som visserligen medför kraftigare belysning, skall mottagas med mindre entusiasm än som skett i malmgruvorna. Lamporna är f.ö. så sinnrikt konstruerade, att de vid behov med ett enkelt handgrepp kan avbländas, vilket är lämpligt vid arbete i lag, då arbetarna annars lätt skulle blända varandra.

*

Bolaget har förvärvat en mindre koncession med stenkol och eldfasta leror norr om Höganäs privilegierade område i trakten av Rögla i Jonstorps socken, där gruvbrytning i privat regi pågått sedan ett par år tillbaka. Ändamålet med nyförvärvet är att nyttiggöra en i denna trakt upptäckt plastisk lera. Sedan i somras pågår där djupborrningar, för att vi med ledning därav dels skall kunna avgöra, var en brytning lämpligen bör ansättas, dels kunna fastställa fyndighetens storlek och bästa sättet att bearbeta den, om med dagbrott eller underjordsbrytning. Hos Kungl. Maj:t har Bolaget även ingivit ansökan om koncession på ett större område av Jonstorps och Farhults socknar, där det kan antagas, att denna fyndighet utsträcker sig.

*

Finkeramiska Fabriken i Högnäs har numera kommit igång i produktionsskala, och orderingången är mycket god. Ett flertal omfattande leveranskontrakt har under höstens lopp avslutats, exempelvis med Helios och Elektrolux. Även viss export till grannländerna är under förberedande.

I Höganäs har anläggningen vid Schakt Gustaf Adolf under sommaren genomgått en grundlig renovering och uppsnyggning. Den del av gamsbryggorna, där de tömda gruvvagnarna framföres, har inbyggts.

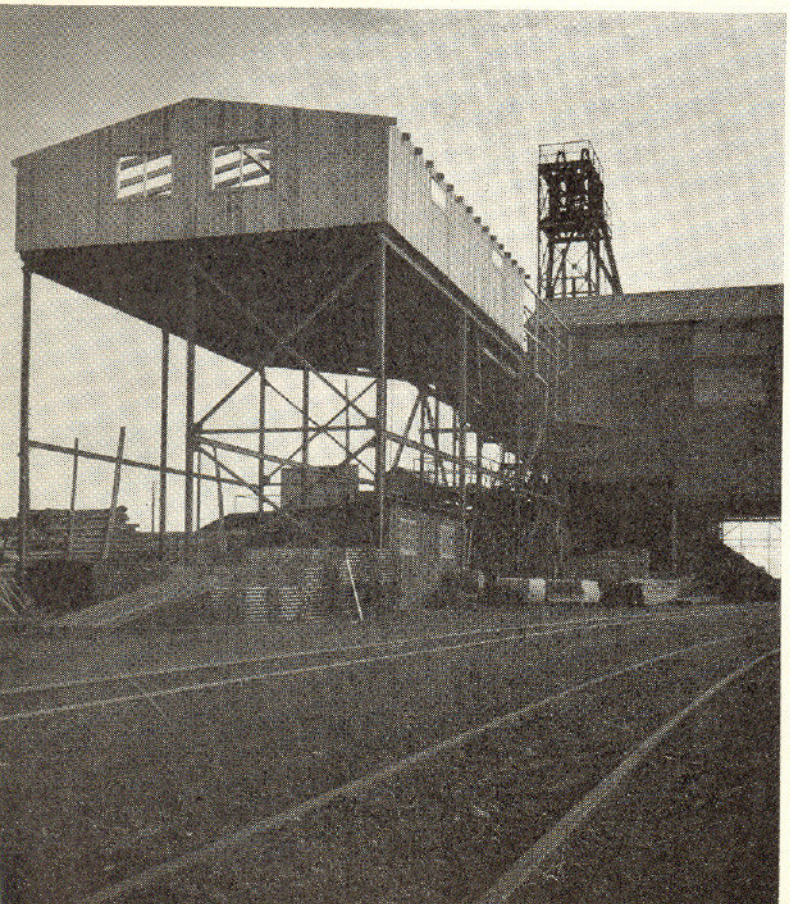

Kemiska Fabriken i Höganäs har sedan någon tid tillbaka brottats med de problem, som uppstått i samband med importen av amerikanska motor- och pannbrännoljor, vilka efter kriget börjat komma i marknaden till mycket låga priser. Då vår egen försäljning av dylika oljor av denna anledning måst upphöra, var det nödvändigt att utexperimentera något annat försäljningsobjekt, där dessa oljor kunde komma till användning. Kemiska Fabriken har som följd därav börjat inrikta sin fredsproduktion på framställning av träimpregneringsmedel på basis av dessa oljor. Under det gångna året har möjligheterna att avsätta träkonserveringsoljor undersökts, närmare bestämt i form av det tidigare i dessa spalter omnämnda träimpregneringsmedlet Håbenol. Resultatet av dessa undersökningar blev synnerligen gott, då inte mindre än 70.000 liter såldes i år. Att döma av den livliga efterfrågan beräknas en ca fyra gånger så stor kvantitet kunna avyttras nästa år. En svårighet härvidlag är emellertid emballagefrågan, som troligen ej kan lösas för så stora kvantiteter.

Håbenol, som sedan många år varit föremål för grundliga experiment, har under det senaste året ägnats stor uppmärksamhet av professor Kopvillem — en estländsk forskare, som numera är knuten till vår kemiska fabrik. Undersökningarna har bedrivits i överensstämmelse med de metoder, som tillämpas på Statens Provningsanstalt respektive Skogshögskolan. De senaste årens forskning beträffande träkonserverande ämnen ligger till grund för denna tillverkning. Detta innebär följaktligen, att ifrågavarande träkonserveringsmedel är det första i sitt slag inom landet. Professor K. har funnit, att Håbenol är en verkligt högklassig produkt, avsevärt överlägsen nu existerande träkonserveringsmedel av liknande typ. Den innehåller sålunda beståndsdelar, kraftigt verksamma mot alla inom landet förekommande rötsvampar. Dessa omständigheter leder till att försäljningen helt bör inriktas på detta användningsområde.

Vid sidan av denna tillverkning har en träimpregneringsolja för telegrafstolpar, sliprar, props o.d. börjat framställas, vid vars användning vacuum-tryckmetoden begagnas, varvid total genomimpregnering åstadkommes.

Så långt utvecklingen nu kommit, ser det alltså ut, som om vi för framtiden kan göra oss gällande gentemot alla i marknaden förekommande konkurrentoljor. Därmed anser vi också oljeproblemet tills vidare vara löst med avseende på fredsproduktionen.

Beträffande övriga biprodukter till tjäran kommer fredsproblemen att lösas via garvämnena, vilka f.ö. redan börjat tillverkas, pigmentfärger för trä, såsom stugfärger och andra, samt slutligen impregneringsmedel för textilier.

Vi kan sålunda redan nu skönja, varthän utvecklingen går, och ser därför med tillförsikt mot framtiden.

★

I föregående nummer omtalades ett s.k. elektronmikroskop, som kommer att ingå i det nya Centrallaboratoriets utrustning. Vi lämnar här några detaljupplysningar om detta tekniska underverk, som säkert skall intressera läsaren.

Dylika mikroskop, vilka är ett resultat av de senaste årtiondenas elektronforskning, innebär en revolution inom mikroskopien i så måtto, att de medger förstoringar på 5.000—10.000 gånger mot tidigare ca 2.000 gånger, som i allmänhet utgör den övre gränsen för ett vanligt ljusmikroskops möjligheter. I

»Ett elektronmikroskop kommer att ingå i det nya Centrallaboratoriets utrustning.»

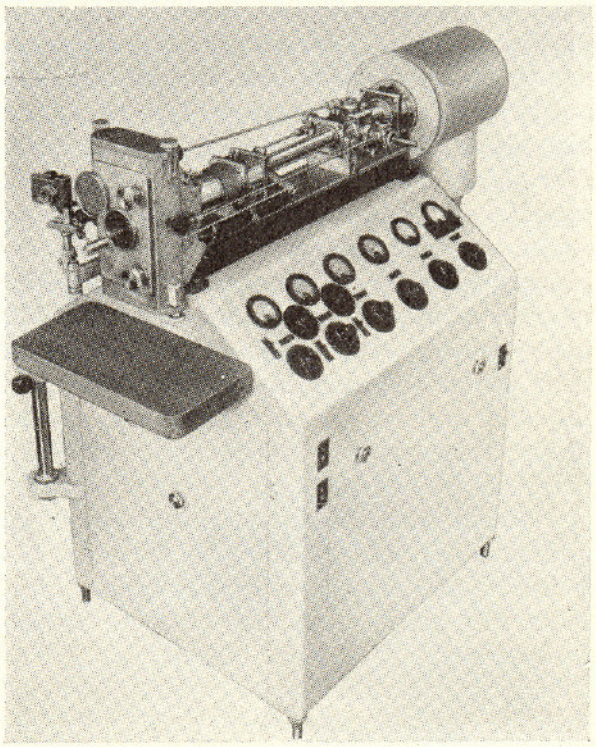

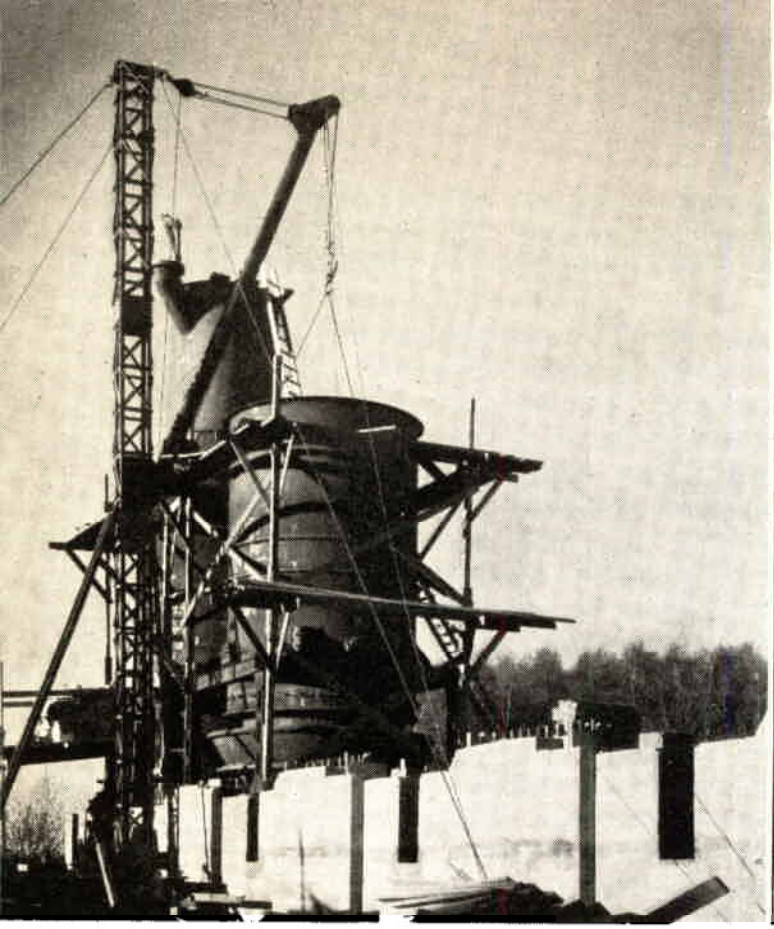

I Skromberga håller f. n. två nya gasgeneratorer på att uppföras.

En ny automatpress för sintrade plattor har nyligen installerats i torrpressningsavdelningen i Skromberga.

gynnsamma fall kan dock förstoringar på ända upp till 30.000 gånger erhållas med hjälp av ett elektronmikroskop. Genom efterförstoring på fotografisk väg av den så erhållna bilden, kan den slutliga förstoringen komma upp i en storleksordning av 100.000 gånger. Det nya mikroskopet innehåller inga glaslinser, utan förstoringen åstadkommes genom ett magnetfälts inverkan på elektronstrålningen, vilket därvid avböjts på sådant sätt, att en förstorad bild av det »genomlysta» föremålet uppstår på en skärm, som för ändamålet gjorts känslig genom beläggning med lysämne (fluorescensskärm). Om denna skärm utgöres av en fotografisk plåt, erhålles efter framkallning en bild av föremålet. För att ej minska elektronstrålningens hastighet med därav följande sämre bild låter man objektet utgöras av en tunn hinna av det ämne, vars yt- och innerstruktur skall utforskas.

I första hand kommer mikroskopet att användas för undersökning av lerornas finstruktur, dvs. den inre byggnaden av olika lersubstanser, arbeten som tidigare utförts av våra egna forskare vid professor The Svedbergs laboratorium i Uppsala. Då emellertid instrumentet i fråga är av förhållandevis ungt datum, kommer ständigt nya användningsområden att sökas.

*

Från serviceavdelningen för syrafast stengods i Höganäs har vi inhämtat, att tillverkningen av syrafast stengods, som under kriget vuxit betydligt, nu är på ytterligare frammarsch. Under det senast gångna året har Bolaget lagt upp en kundtjänst, syftande till lösning av konstruktiva problem för den kemiska industrien och leverans av kompletta anläggningar.

Den första av detta slag beställdes för några månader sedan av Mo och Domsjö AB för den stora utbyggnaden av klorfabriken vid Örnsköldsvik. Leveransen omfattar anläggningar för klorgastorkning, bestående av ett flertal torn, specialbyggda stengodspumpar, rörledningar och armatur.

Vid sidan av den konstruktiva utvecklingen av det syrafasta stengodset pågår arbeten för att förbättra själva materialet och utvidga dettas användningsområde.

För att komplettera försäljningsprogrammet för stengods har vi i år börjat samarbeta med den ledande amerikanska tillverkaren av dylika produkter, nämligen General Ceramics and Steatite Corporation.

Vid Schakt III i Bjuvs Gruva infördes under oktober månad maskinlastning av lagrad lera och chamotte. Samtidigt ersattes transporterna per järnväg från fabriken till schaktet med biltransport. — Den genom mekaniseringen frigjorda arbetskraften har erbjudits sysselsättning vid fabriksdriften på samma ort.

★

I Skromberga skall sorteringshallen utvidgas med en avdelning för våtpressade klinker. För att ge plats för denna utbyggnad måste det intilliggande magasinet av trä rivas. Då magasinsutrymmet icke kan minskas, måste först motsvarande utrymme skapas söder om det sydligaste magasinet, innan rivning kan ske. Det material, som erhålles vid rivningen, bör ju inte ligga oanvänt, och därför skapas av detta ytterligare en magasinshall.

I samband med denna utbyggnad av sorteringsavdelningen kommer ventilationsexperterna att få studera hithörande problem och ge förslag till lösning.

★

En automatisk kopplingsapparat för gruvvagnar, som konstruerats av reparationsbas Ture Johansson i Billesholm, har en tid provkörts i Schakt Malmros, Billesholm, och befunnits så värdefull, att den kommer att tagas i bruk i alla de gruvor, där den med hänsyn till omständigheterna över huvud taget går att använda.

★

Vid kvartsitbrottet i Ånimskog har fr.o.m. denna vinter lastning med grävmaskin införts. Brytningen har nämligen nu nått så djupt ned, att direkt tappning i vagn ej längre är möjlig. Åtgärden innebär ingen personalförändring.

★

I samband med att den nya torkanläggningen för isoler-skålar blivit färdig vid Glasullsbolaget, har planen utanför den nya fasaden ordnats. Här stod tidigare en rad gamla skjul och låg fabrikens skrotupplag. Platsen är nu betydligt trevligare.

★

Under oktober har, trots brist på arbetskraft, Glasullsbolaget lyckats sätta nytt produktionsrekord. Största utlastningen under en dag har varit 9 järnvägsvagnar.

★

Bland Glasullsbolagets mera anmärkningsvärda leveranser på senare tid märkes Glasullit-skålar för en 800 m lång s.k. fjärrångledning hos Statens Skogsindustrier, Vitvattnet. Ledningen är 7" i diameter och isolertjockleken 70 mm. — Det nya svenska atlantfartyget »Stockholm» isoleras i stor utsträckning med Glasullit. En order omfattande 6 järnvägsvagnar, avseende isolering av hytter, är under leverans. — I betonghus användes Glasullitisolermattor ofta för ljudisolering i bjälklagen. Sex höghus på Danviksklippan har samtliga bjälklag Glasullitisolerade. Prov utförda efter ett års användning visar mycket goda siffror.

★

I Västervik har AB Slipmaterial-Naxos för ett par månader sedan erhållit tillstånd för ombyggnad av kontoret. Undervåningen av den nuvarande kontorsbyggnaden har förut disponerats av mekaniska verkstaden. I dessa lokaler kommer nu tvenne kontorsvåningar att inrättas, varvid en del utrymme disponeras för konferens- och personalrum.

★

AB Slipmaterial-Naxos i Västervik har börjat tillverka ett patenterat slipdon av helt ny typ, som går under namnet Rotoflex. Det består av ett nav, i vilket monteras ett antal paket av slipduk. Vid användning nedslites bladen i paketen, varvid nya slipkorn ständigt bringas i beröring med arbetsstycket. Slipdonet kan användas i fasta bänkslipmaskiner, i golvstativ, putsmaskiner eller handslipmaskiner. En särskild fördel med denna typ av slipdon är, att man kan slipa även svårputsade ytor. Slipdonet lämpar sig för putsning av böjda och plana ytor i stål, även rostfritt stål, järn och andra metaller, även i fiber och trä och liknande material.

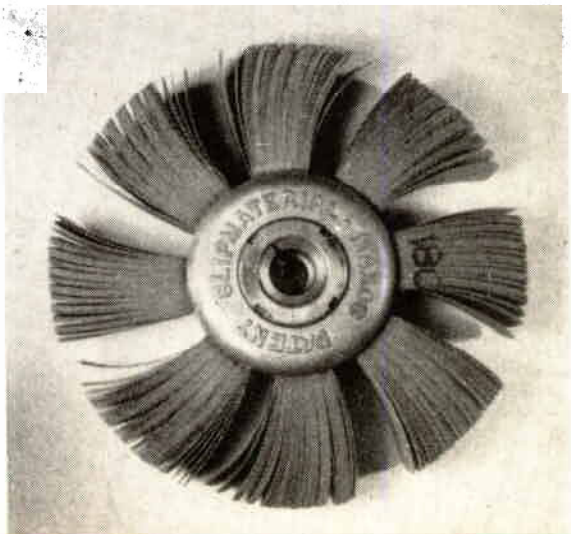

»Västervik har börjat tillverka ett patenterat slipdon av helt ny typ benämnt Rotoflex.»

TOMTAVSTYCKNINGARNA

Av Civilingenjör M Smedberg, Höganäs

Lantmäteritekniska ärenden inkl. den fortsatta handläggningen vid domstol har, som de flesta nog vet, en viss benägenhet att dra ut på tiden. För Höganäskoncernen och dess anställda har dessa problem nu en viss aktualitet genom pågående försäljningar av tomter och arbetarbostäder. För dagen är situationen följande.

I *Skromberga* säljer Bolaget ett 10-tal tomter vid landsvägen mot Norrevärn. Den först upprättade avstyckningsplanen underkändes av länsstyrelsen (se insändarsvar i »Brännpunkten» nr 4/1946). Den nya planen beräknas vara fastställd vid årsskiftet.

I *Bjuv* har i dagarna avstyckningsplanen för »Freden» insänts till länsstyrelsen för fastställelse. Där är flertalet hus nu försålda.

I *Hyllinge*, där många hus redan funnit köpare, har distriktslantmätaren upprättat en avstyckningsplan, som vägförvaltningen emellertid sätter sig emot. Denna myndighet anser — och detta med all rätt — att alla de tvärgator, som nu mynnar ut från samhället till rikshuvudvägen till största delen skall bort genom att man lägger in en parallell lokalgata innanför den första raden hus norr om vägen. Slutet på detta ärende skymtar man alltså ännu icke.

I *Nyvång* försålde Bolaget redan förra hösten ett antal tomter, dels vid skolan nära Åstorpsvägen, dels norr om järnvägen på partiet ned mot Folkets hus. I skrivelse den 19 sept. 1945 begärdes hos distriktslantmätaren i Ängelholm avstyckning av dessa tomter. Enligt vad Bolaget kunnat utröna, har hittills inget gjorts åt saken. Då även bostadsförsäljningarna nu börjar ta fart i Nyvång, har Bolaget begärt avstyckning av hela samhället. Saken kompliceras tyvärr av inkorporeringsplanerna Nyvång—Åstorp, ty myndigheterna vill först ha en ordentlig byggnadsplan upprättad för hela den berörda delen av trakten, innan de ger sig in på detaljavstyckningen. Bolaget för emellertid fortlöpande underhandlingar för att påskynda saken.

I *Gunnarstorp* håller lantmätaren på med avstyckningsplanen. Länsstyrelsen fordrar här byggnadsplan, som måste fastställas före avstyckningsplanen. Man torde kunna räkna med att ärendena slutbehandlats nästa sommar.

I *Billesholm* har avstyckningen av Kyrkbacken blivit fastställd.

I *Handöl* skall ett 10-tal tomter upplåtas till försäljning. De ligger utmed kanten på myren från Konsum upp mot Täljgården. Då ett par spekulanter redan anmält sig, har hos distriktslantmätaren i Östersund framställning gjorts om att försöka få fram avstyckningarna redan i vinter.

Sedan avstyckningsplanerna blivit klara, brukar det ta ett par—tre månader innan länsstyrelsens fastställande kommer, bl.a. emedan olika berörda myndigheter skall höras.

Tidigare har ju all mark tillhörig Höganäsbolaget besvärats av penninginteckningar, vilka måste dödas, sedan avstyckning blivit fastställd, innan köparen kan erhålla lagfart. Detta har givetvis medfört ytterligare tidsutdräkt, vilket varit särskilt kännbart för de nybyggare, som begärt lån av olika slag och sålunda behöver lagfart för att kunna få inteckningen. Bolaget har därför nu tagit ut alla de markområden, där hus- och tomtförsäljningen beräknas komma att ske, och där i ett sammanhang begärt inteckningarnas dödande, s.k. relaxering.

Kvartalets fundering

Häromdagen föreslog dom i affären, att jag skulle köpa evighetsrakblad. Jag undrar bara, varför dom ville, att jag skulle köpa tre stycken.

Pietro Roothmoos,
Tjärkokare.

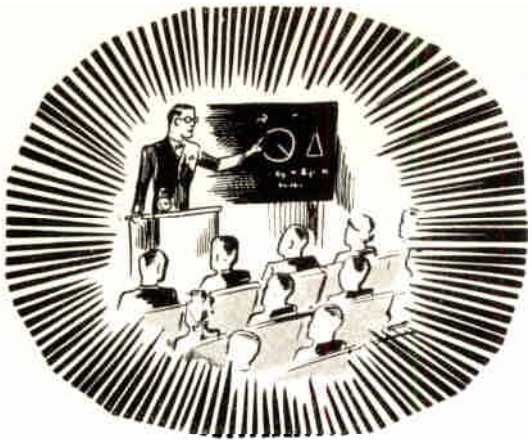

Bildnings-verksamheten

Industriell organisation.

För att kunna utöka informationen rörande de förutsättningar av olika slag, på vilka vårt företag bygger sin verksamhet, och därmed skapa möjligheter till en ökad insyn i vårt företag, har Informationsavdelningen i samråd med ABF satt i gång med de studiecirklar, vi i ett par av våra tidigare nummer av »Brännpunkten» i år signalerat. Av de erbjudna möjligheterna har det största intresset samlat sig kring Industriell organisation och ekonomi. Studieversamheten i detta ämne bedrives i form av studiecirklar. Som ett komplement till själva cirkelarbetet har vi påbörjat en föreläsningsserie i direkt anknytning till kursens olika avsnitt och avsedd att belysa förhållandena inom Höganäskoncernen. Dussinet cirklar arbetar för närvarande intensivt med sina studier.

Arbetarskyddet

studeras också teoretiskt inom ett flertal studiecirklar. Framför allt och helt naturligt är det skyddsombuden, som är cirkelmedlemmar. Det finns anledning hoppas, att det praktiska arbetet ytterligare skall intensifieras genom ökade kunskaper om lagstiftningen och dess tillämpning på detta speciella område. I Höganäs ledes kursen av kapten Jungbeck.

Penningvärdets funktioner,

konjunkturväxlingarna och andra komplicerade ekonomiska problem håller en del studiecirklar på att knäcka. Intresset för de socialekonomiska problemen har dock inte omfattats med tillnärmelsevis samma intresse som de ovan antydda. Men man hinner ju inte med allt på en gång.

Vad gör Handöl?

Efter hand som anmälningarna till studiecirkelarbetet kommit in och verksamheten kommit igång, har man kunnat kartlägga intresset för vår studieverksamhet och därvid kunnat konstatera, att det inte bara är i Höganäs, som flitens lampa brinner utan så gott som på alla platser, där koncernen har sin verksamhet, har åtminstone någon cirkel kommit igång. Men det finns »vita» fläckar, eller kanske passar det i detta sammanhang bättre att säga mörka fläckar, på kartan. En sådan är Handöl t.ex. Nåja, det är väl för mycket annat, som lockar i studieväg. För »de våra» behöver man kanske bara erinra om de enskilda språkstudierna på grundval av

»Brännpunktens» nybörjarkurs i engelska.

Att döma av den stora efterfrågan på kursen torde intresset vara stort, och det kan förtjäna omnämnas, att ABF i t.ex. Höganäs och Bjuv satt igång med cirkelverksamhet med utgångspunkt från vår kurs. I övrigt har det från olika håll inom koncernen inkommit rapporter om att man här och var slagit sig tillsamman och bildat studiecirklar i engelska. För att hålla intresset vid liv har »Brännpunkten»

En av de många studiecirklarna i industriell organisation och ekonomi, Höganäs.

i anslutning till nybörjarkursen som bekant numera en särskild engelsk spalt — »Our English column».

Var finnes koncernens idealkontorist?

Om hon inte redan finns i Västervik, är det mycket troligt, att hon *kommer* att ha sitt hemvist där. Slips tjänstemän har enligt en rapport från vår vän »Brännpunktens» lokalkorrespondent i stor utsträckning anslutit sig till de av Tjänstemännens Bildningsverksamhet på platsen anordnade kurserna i bl.a. stenografi och bokföring. Vår rapportör undrar slutligen, om inte med tiden koncernens idealkontorist kunde koras i en tävling. Ja, varför inte?

Föreläsningsserie om arbetsmarknadens organisationer.

För arbetsledare och övriga tjänstemän i nordvästra Skåne har under hösten anordnats en föreläsningsserie i Höganäs i syfte att ge facklig upplysning om förhållandena på arbetsmarknaden, så långt detta nu är möjligt inom ramen av tre föreläsningar. Upptakten till föreläsningsserien var så god som någon. Dir. Lennart Bratt i Sv. Arbetsgivareföreningen hade nämligen välvilligt ställt sig till förfogande som föreläsare och talade om »Kollektivavtalet och förhandlingstekniken vid avtalsuppgörelser». Föredragshållaren kom inledningsvis in på fördelar och nackdelar med kollektivavtal och belyste i anslutning härtill utvecklingen i Sverige och andra länder, varefter följde en utförlig redogörelse för kollektivavtalets rättsliga struktur och Arbetsgivareföreningens organisation i jämförelse med Landsorganisationens. Ett särskilt avsnitt av den lärorika föreläsningen behandlade »gången» vid avtalsuppgörelser. Med sin långa erfarenhet som förhandlingsledare och sitt briljanta sätt att meddela sitt vetande gjorde dir. Bratt kvällen utan tvekan till en fullträff.

För att få de arbetsmarknadsorganisatoriska frågorna så allsidigt belysta som möjligt var det självklart, att vi tillförsäkrade oss om en föredragshållare från arbetarnas organisationer. Det blev redaktör Lennart Vallstrand från Svenska Grov- och fabriksarbetarförbundet, som i föreläsning nr 2 talade om »Landsorganisationens målsättning och arbetsmetoder». Redaktör Vallstrand var en angenäm bekantskap. I breda penseldrag målade han arbetarrörelsens utveckling och stannade slutligen inför Landsorganisationens nuvarande organisation, målsättning och sätt att arbeta.

Sedan de allmänna arbetsmarknadsorganisatoriska frågorna sålunda belysts av föredragshållare från arbetsgivare- och arbetarparterna och med anknytningar till Höganäsbolaget — dir. Bratt leder sedan flera år förhandlingarna mellan Bolaget och dess arbetare och red. Vallstrand har i egenskap av redaktör för Förbundskamraten, som går till alla våra arbetare, en del beröringspunkter också han med Bolaget — var tiden mogen för en föreläsning om »Det lokala fackliga arbetet». Vi behövde inte rekvirera föreläsare utifrån för detta föredrag, då vi bland våra egna arbetare har många sakkunniga. Denna gång blev det hr Henry Hansson på kärlfabriken, som besteg talarstolen och lämnade en redogörelse för arbetarrörelsens utveckling inom Höganäsbolaget. Att det blev ett sakkunnigt föredrag, förstår man, när man hör, att föreläsaren är Höganäspojke sedan barnsben, gammal huvudförhandlare för fabriksdriften i Höganäs och dessutom innehar förtroendeposter såväl inom de lokala som centrala fackliga organisationerna. Då det självfallet, även om man som i vårt fall, lyckats få särskilt kvalificerade föreläsare, är omöjligt att pressa in allt i tre föreläsningar, gavs i anslutning till föreläsningarna tillfälle att ställa frågor. Och frågor ställdes och svar gavs inom de mest skilda områden, då ju problemen på arbetsmarknaden tangerar de flesta samhälleliga problem.

Eric Lindström.

Låg nåt i'et

Då B. var fyllda 65 år, kom gruvfogden med ett brev till honom, att fr.o.m. nu var B. pensionerad från sin tjänst. Om detta tog B. inte någon notis utan fortsatte att arbeta som vanligt. Det kom ytterligare två brev, men utan verkan på B.

Då gick gruvingenjören själv ut till B. och sade till honom, att han inte skulle arbeta längre; han var pensionerad.

— Jaså, utbrast B., då låg där nåt i'et, då va de sant.

B. trodde man hade skämtat med honom.

P C—t.

Tango jalousie?

En skånsk bonde är på väg från en auktion och möter sin granne, vilken frågar:

— Vad är det du har under armen?

— Det är jalusier, som jag köpte på auktion.

— Men vad ska du ha dom till?

— Hänga för fönstren, begriper du väl.

— Men va i hönsingen ska du då hitta på?

OUR ENGLISH COLUMN

NOT SO DEAF.[1]

During[2] the air-raids[3] on London in the autumn of 1940 a heavy[4] bomb[5] fell near the house of an old lady who happened[6] to be very deaf. The house was undamaged[7], but the old lady's servant rushed[8] upstairs[9] to see if her mistress[10] was all right.

To her surprise she found[11] the old lady smiling happily. »Come in Mary», she said. »My dear, I believe my hearing[12] is getting better. I heard[13] you knock[14] this time.»

A LETTER TO THE SCHOOLMASTER.[15]

Dear Sir,

Please excuse[16] Tommy for being absent[17] last week. I had[18] a baby.

Yours[19] truly[19]
Mrs. N.

P. S.[20] It wasn't Tommy's fault[21].

»Women are usually[22] happy before a glass[23]», says a psychologist[24]. — Men, on the other hand[25], are usually happy after one.

(*Humour from Punch.*)

SOHO[26] CRIME.

Scotland Yard made a special request to all police forces last night to keep watch on roads, open spaces[27], and inns[28] for a man whom the Yard believed guilty[29] of the murder[30] of Mrs. Jeanette Cotton at her Soho flat on Thursday last.

The man's photograph[31] has been issued[32] to all forces and mobile[33] patrols[34]. (*Daily Mail.*)

This is the last copy of 1946, but next[35] year you will find Our English Column in the »BRÄNNPUNKTEN» as usual. Keep on[36] learning all the English you can. One day you will be glad of it.

Now we wish[37] you *A Merry Christmas*[38] and a *Happy New Year.*

[1] **deaf** [def] döv. — [2] **during** [dju'əriŋ] under. — [3] **air-raid** [ɛ'əreid] flyganfall. — [4] **heavy** [he'vi] tung. — [5] **bomb** [bɔm]. — [6] **happen** [hæ'pən] råka. — [7] **undamaged** [ʌndæ'midʒd] oskadad. — [8] **rush** [rʌʃ] rusa. — [9] **upstairs** [ʌpstɛ'əz] uppför trappan. — [10] **mistress** [mi'stris] matmor. — [11] **found** [faund] (av **find**) fann. — [12] **hearing** [hi'əriŋ] hörsel. — [13] **heard** [hə:d] (av **hear**) hörde. — [14] **knock** [nɔk] knacka. - [15] **schoolmaster** [sku:'lma:stə] lärare. — [16] **excuse** [ikskju:'z] ursäkta. — [17] **absent** [æbsnt] frånvarande. — [18] **had** *här*: fick. — [19] **Yours truly** [tru:'li] högaktningsfullt. — [20] **P. S.** = **postscript** [pou'sskript] — [21] **fault** [fɔ:lt] fel. — [22] **usually** [ju:'ʒuəli] vanligen. — [23] **glass** [gla:s] spegel el. glas. — [24] **psychologist** [saikɔ'lədʒist] psykolog. — [25] **hand** [hænd] sida. — [26] **Soho** [souhou'] stadsdel i London. — [27] **space** [speis] plats. — [28] **inn** [in] värdshus. — [29] **guilty** [gi'lti] skyldig. — [30] **murder** [mə:'də] mord. — [31] **photograph** [fou'təgræf] fotografi. — [32] **issue** [i'sju:] utsända. — [33] **mobile** [mou'bail] rörlig. — [34] **patrol** [pətrou'l] patrull. — [35] **next** [nekst] nästa. — [36] **keep on** [ki:p ɔn] fortsätta. — [37] **wish** [wiʃ] önska. — [38] **merry Christmas** [me'ri kri'sməs] glad jul.

Vedsågning

Vid ett av Bolagets verk arbetade omkring sekelskiftet vid vedgården en man, som till följd av sin ringa längd man och man emellan kallades för »3-tumsgubben».

Denne man hade gång efter annan talat med chefen angående det myckna arbete, som var pålagt honom i egenskap av den ende verklige vedsågaren vid verket. Chefen gick därför en dag bort till vedgården för att studera »det olidliga arbetsförhållandet», som mannen uttryckte sig.

— Nå, men hur mycket ved sågar Ni egentligen om dagen? Det behöver ju inte vara någon exakt siffra precis, bara något så när.

— Ja, lät mi si, om ja har en riktit vasser sav (såg) å brännet är riktit, riktit torrt ja — då saver ja så möed ja hinner. *Coll.*

Procenträkning

Under förra världskriget fanns vid Skrombergaverken en ugnsarbetare, som alltid satte en ära i att just i hans ugnar de bästa kvaliteterna erhölls. När därför en dag chefen, ing. Lantz, befann sig på sin sedvanliga inspektionsrond, frågade han denne ugnstömmare, hur sorteringsutfallet väntades bli för den snart färdigtömda ugnen. Mannen svarade:

— Jo, de ska jag säja disponenten, att så fin ugn har vi inte tömt på månader, jag skulle tro här blir nog ca 105 % 1-gul.

— Nä, men de va väl intressant, säger ingenjören, hur räknar Ni då? Ni kan väl i varje fall omöjligt komma över 100 %. Inne i klinkerfabrik I brukar motsvarande siffror hålla sej omkring 80—85, och det tycker jag är ett mycket gott resultat.

— Ja, då stämmer ju min uppgift bra, för våra ugnar är 3 ton större än ettans, så här går flera tusen sten mer i dessa. *Coll.*

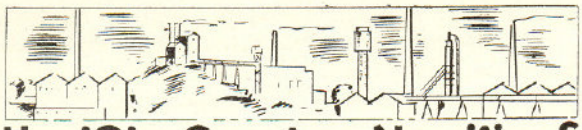

Med norska samarbetskommittéer på 14-dagarskurs i Oslo

Från ordf. i Sv. Grov- och Fabriks avd. 66 i Höganäs, gruvarbetare Per Persson har vi emottagit följande intressanta skildring av en studieresa till Oslo.

Genom Grov- och Fabriksarbetarförbundets verkställande utskotts förmedling hade jag i höstas nöjet deltaga i Norsk Arbeidsmandsforbunds 14-dagarskurs på L.O.-skolan Sörmarka, Oslo.

Kursen hade en skandinavisk prägel, i det att vi var två svenskar och tre danskar. Dessutom var det meningen, att även ett par finnar skulle ha deltagit. På grund av valutasvårigheter måste emellertid dessa avstå.

Det är helt naturligt, att man med intresse tog del av de norska problemen, vilka är av en helt annan art och storleksordning än dem, vi har att taga ställning till. Hela landet har ju lidit mycket svåra materiella och ekonomiska förluster under kriget och ockupationen, för att inte tala om alla mänskliga lidanden. Av denna orsak knöt sig huvudintresset under kursen till ämnen, som rörde återuppbyggnaden och därmed sammanhängande frågor.

En av de frågor, som sammanfogats med återuppbyggnaden, var arbetarnas insats för en ökad produktion. Sålunda blev det nyligen mellan arbetsmarknadens parter träffade avtalet om produktionskommittéer livligt debatterat. Då denna fråga även är aktuell för oss, skall jag i denna lilla artikel i huvudsak hålla mig till vad man kunde få ut av detta ämne.

Förf., längst t. h., tillsammans med kursens utländska gäster. Främst de tre danskarna, i mitten den andre svensken.

Kursen var så organiserad, att man kring varje ämne uppdelade deltagarna i grupper. Det var sex olika huvudfrågor, som behandlades, och därav följde sex grupper med vardera fem deltagare. Dessa grupper hade till uppgift att i samband med den grundläggande föreläsningen studera ämnet med ledning av tillgänglig litteratur och under sådan tid, som ej var upptagen på kursplanen. Då man fick höra, att jag arbetade inom en industri, där man hade det vi kallar samarbetskommittéer, var det helt naturligt, att jag kom att tillhöra den grupp, som behandlade produktionskommittéerna och dessas arbete. Förutom mig bestod gruppen av en gruvarbetare, en tvättindustriarbetare samt två väg- och järnbanebyggare. Av dessa var det bara en, nämligen gruvarbetaren, som tillhörde en produktionskommitté.

De norska arbetsmarknadsparternas överenskommelse var i sina stora drag lik den, som träffats här i Sverige. Överenskommelsen undertecknades i december 1945, således tidigare än hos oss. Dessutom hade man en lag om »Arbeidsutvalg i industrielle bedrifter» av den 23 juli 1920, således på ett tidigt stadium. Men denna lag hade man inte haft någon praktisk nytta av, enligt vad som framkom under kursen. Däremot väntade man sig mycket av överenskommelsen.

Den speciella gruppen, som behandlade frågan om produktionskommittéerna.

Som tidigare nämnts, har landet lidit stora förluster under kriget. Dessa i sin tur påverkar levnadsstandarden, och det ligger i allas intresse att medverka till en höjning. Ett instrument härtill ser man i dessa produktionskommittéer. Här får även arbetaren, så långt det är möjligt, deltaga och påverka utvecklingen. Visst kunde man skönja misstänksamhet även bland de norska arbetarna, men kriget, den stora varubristen samt den till synes lägre levnadsstandarden hade kanske mera än hos oss sammansvetsat alla parter till ett gemensamt mål, nämligen att öka produktionen.

Av själva kommittéernas praktiska arbete fick man inte mycket fram, dels därför att de var så nya och någon större erfarenhet ej fanns, dels därför att kursdeltagarna i ringa utsträckning deltagit i själva arbetet. När jag därför kunde delgiva vissa

erfarenheter från våra samarbetskommittéer, så lyssnade man gärna och intresserat. Dessa upplysningar och erfarenheter lämnades i ett föredrag om vårt avdelningsarbete, som jag hade tillfälle att hålla vid kursen men även i diskussionsform inom gruppen och man och man emellan på fritiden. Man tycktes vara överens om att vårt system med en kommitté på varje fabrik eller arbetsplats var idealet. I Norge följde man strikt överenskommelsen, dvs. man hade endast en kommitté för varje driftsenhet. Denna kommitté hade visserligen större möjligheter än vi att tränga in och rådslå med själva produktionsledningen. Men man ansåg, att detta mycket väl kunde kombineras med kommittéer på varje arbetsplats. Även resultatet av vårt samarbete och de frågor, vi sysslade med, var man imponerad av. Sålunda meddelade jag alla de uppfinningar, som gjorts av arbetare här, och likaså alla de problem, som ventilerades på våra samarbetskommittéers möten. Man var mycket tacksam för dessa praktiska upplysningar och ansåg, att man ute i sitt praktiska arbete kunde få nytta av dem.

Med det stora intresse, man lade i dagen vid de olika frågornas behandling, tror jag, att även så blir fallet. Detta som bidrag till en höjd produktion och därmed även till en höjd levnadsstandard.

Per Persson.

Samarbetstanken

I »Brännpunkten» har de insändare, som givit uttryck åt missnöje, klassificerats ganska anmärkningsvärt, men något namn har ej givits åt dem, som »ringer och frågar, om de får berömma».

Samarbetstanken, som tidningen avser att vara tolk för, tjänas nog bäst, om vi låter bli att uppdela varandra i grupper. Var och en avser väl ändå att med sin bit palla under så, att när vi får lyft tillräckligt högt, gemensamt kunna föra det hela in på sitt rätta spår. Ännu ser det ut, som om »samarbetet» mer är en reklamfråga utåt än en strävan till en uppmuntran inåt.

Efter en från driftsledningen till var och en inom ett arbetslag ställd anmodan, vilken djärvt nog togs på allvar, har efter mycket knåpande ihopkommits ett förslag till omläggning av ett driftsmoment (förbättring!). Det ställdes omedelbart i utsikt ett sammanträffande med ledningen för behandling av ärendet, men detta blev av någon anledning återkallat. Nu uppföres en omläggning av en detalj, som gör, att förslaget mist sin aktualitet.

Har man funnit ett grundfel, som gör förslaget omöjligt, vore det ändå tacknämligt, om samarbetsivern räckt till att meddela varför, eller om skrivbiträdet återlämnade »papiren», så att åtminstone en vänlig nigning för intresset vankades.

Nu är det väl så, att de lokala driftsledningarna är så hårt belastade med detaljer inom sina verksamhetsområden, att de måste sortera ifrån de mindre värda för att i stället sysselsätta sig med dem, som kan ge resultat.

Därför måste nog företaget avdela åtminstone en person som central för mottagande av uppslag, och som har till uppgift att även undervisningsmässigt upptaga till behandling de icke användbara. Här uppstår en kostnadsfråga, men samarbetstanken kan nog ej i längden reda sig med att åka snålskjuts på andra intressen.

Sedan kommer nästa fråga: Vem skall skörda slutresultatet av allt vårt samarbete? Förutsätt, att företaget genom att spänna sina muskler ännu hårdare får vinsten att stiga en procent. Vilken av nedanstående bör denna komma till godo:

Ägarna, Driftsledningen, Arbetarna, Fonderingen, Mellanhänderna eller Konsumenterna?

Detta är att betrakta som ett uppslag för »Brännpunkten» till en företagsekonomisk uppsats i anslutning till den kurs, som nu pågår inom företaget i samband med ABF.

Höganäs i oktober 1946.
Nr 1019.

Till svar får vi hänvisa till »Samarbetet, dess förverkligande och resultat» på s. 18. *Red.*

Flera hemsystrar — färre förlorade arbetsdagar!

Alla är vi väl införstådda med att en ökad produktion är bästa medlet att ernå en högre levnadsstandard. Därför gäller det naturligtvis att taga vara på varje liten chans, som kan vara oss behjälplig i denna vår strävan.

Det kan väl vidare fastslås, att varje förlorad arbetsdag samtidigt betyder ett minus för en ökad produktion. Självfallet är det därför nödvändigt, att man till det yttersta försöker undvika så många sjukdoms- och olycksfallsdagar, som det överhuvudtaget är möjligt.

I anslutning till ovanstående lilla inledning skulle jag vilja framställa följande fråga:

Hur skulle det verka, om Höganäsbolaget gick i författning om att anställa en hemsyster? Således en hjälp i hemmet för de anställdas familjer vid inträffat sjukdoms- eller olycksfall. I lyckligaste fall inskränker sig bortovaron från arbetet till en dag, men det *kan* bli nödvändigt med flera. För närvarande sysselsättes väl i runt tal 4.500 personer vid Höganäsbolaget. Om vi förutsätter, att dessa av ovannämnda orsak uteblir från arbetsplatsen 1 dag om året per man, skulle man redan ha förlorat en produktionskapacitet av 4.500 dagar eller 36.000 timmar. Jag tror, att man skulle kunna kraftigt nedbringa dessa siffror, om arbetaren som vanligt kunde inställa sig i sitt arbete, rapportera sjukdomsfallet till vederbörande befäl samt sedan lugnt återgå till sitt arbete i medvetande om att familjen befinner sig i goda händer.

Jag vill bara till sist framhålla, att enligt mitt förmenande förslaget ej bör vara outförbart, i varje fall kan det väl tjäna som underlag i en, skall vi säga, kommande diskussion. *P C—t.*

Svar:

Eric Lindström, Höganäs:

Det är roligt att konstatera signaturen P C—t:s intresse för åtgärder av produktionsfrämjande slag.

Huruvida signaturens beräkningsgrunder stämmer med det verkliga förhållandet är svårt att yttra sig om, men det förefaller nog, som om siffran 4.500 för förlorade arbetsdagar inom koncernen på grund av hustruns sjukdom är väl kraftigt tilltagen. Men vi kan ju lämna sifferuppgifterna åt sidan så länge och söka föra en principdiskussion. När det kommer upp frågor liknande dem signaturen P C—t kommer med, frågar man sig alltid: »Är detta en industriens fråga, eller är det en samhällsfråga?»

Som vi alla vet, växer den samhälleliga socialvården ut allt mer och mer, åtgärder, som förut fallit inom ramen för industriernas socialpolitik, har efter hand som samhällets socialpolitik utvidgats helt naturligt kommit att övertagas av samhället — av staten, den borgerliga kommunen, den kyrkliga eller landstinget. Så är det med sjukvården, pensionen osv. Till den kategori av socialpolitiken, som omfattar vårdpolitiken, inräknas bl.a. hemsysterverksamheten, vilket torde vara bevis tillräckligt för att detta är en samhällsfråga, enkannerligen en kommunal angelägenhet, och icke en fråga, som faller inom ramen för industriens socialvård. Det kan här nämnas, att kommunerna under vissa förhållanden erhåller statsbidrag för inrättandet av hemsysterverksamhet.

Vid sidan om hemsysterverksamheten kan i samband med samhälleliga insatser på »hemfronten» vid sjukdom och liknande erinras om distriktsköterskornas, diakonissornas och Röda Korssamariternas verksamhet.

»Harmoni»

Då jag den 22/10 hade förmånen att närvara vid intendent Wallgrens intressanta föredrag om Höganäskoncernen med bild- och filmförevisning, lade jag även märke till den musikaliska underhållningens höga kvalitet. Eftersom namnen på de flesta av melodierna, kompositörens namn och skivornas märken för mig, liksom säkert även för alltför många av mina arbetskamrater, var okända, anhåller jag om att upplysning därom, gärna kompletterad med upplysning om flera bra melodier, må bli införd på väl synlig plats i något av de följande numren av »Brännpunkten».

Då det kan påstås, att dylik musik verksamt bidrager till att förbättra den »inre harmonin», och då sådan harmoni kan anses vara nödvändig för att kunna bättre koncentrera sig på de dagliga arbetsuppgifterna, är det naturligtvis i allas intresse att bättre melodier blir mera kända.

K G Karlsson.

Svar:

A Berg, Höganäs:

Det gläder oss, att den ingalunda oväsentliga detalj, som musiken utgjorde i detta program, blev uppskattad. Tyvärr antecknade vi inte de skivor, som spelades, men så vitt jag kan erinra mig, förekom bl.a. följande:

Månskensserenad (H Pero), Fr. Hippmanns ork., Odeon 26392. Teddybjörnens picknick (Bratton), Barnabas von Geczys ork., HMV B 8994. Pizzicato Polka (J Strauss), Bostons Promenadork., HMV B 9473. Geschichten aus dem Wienerwald (J Strauss), Philadelphias Symfoniork., dir.: L Stokowski, HMV D 1218. Ständchen (J Heykens), W Andersens kvartett, Sonora 1057. Jalousie-Tango (J Gade), Bruno Saengers ork., Odeon 26557. Tomtarnas vaktparad (K Noack), Eugen Wolffs ork., Odeon 26384. Blau ist das Meer (Böhmelt), Telefunken A 1577. Guld och silver (Fr. Lehár), W Linds ork., Musica A 8727. Lysmaskidyll (P Linke), Fr. Hippmans ork., Odeon 26449. Beer Barrel Polka (J Vejuoda), Will Glahes ork., HMV B 8910. Spökbrigaden (Middleton), Philadelphias Symfoniork., HMV X 6705.

I övrigt får vi beträffande grammofonmusik hänvisa till en artikel, som vi beräknar kunna införa i nästa nummer av tidningen, och som kommer att i ett större sammanhang behandla musik i arbetet och under raster.

Om ifall...

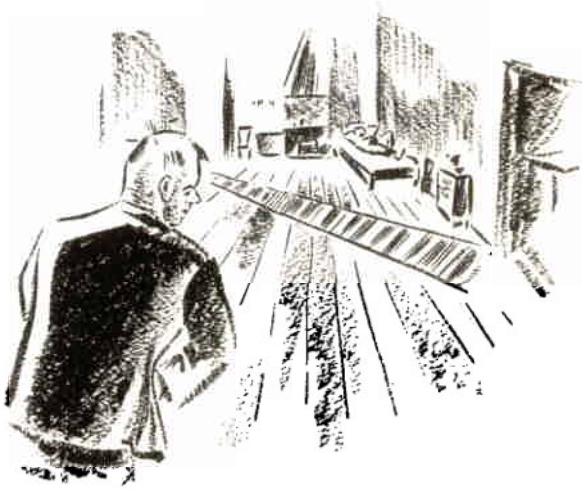

En bonde kommer in i stugan hos grannen Ola, som ligger på ugnsbänken.

— Godda, Ola.

— Godda.

— Söver du?

— Ja, de gör ja!

— De va galet de, för annars konne ja fått lånat ett hjul av dej.

— Ja, de konne du gott fått, om ifall jag hade vatt vaken!

Limerick

En slipstensingenjörsassistent ifrån Lomma
reste ner till Paris med ett flygplan från Bromma.
I en lufthavets grop
blev det looping the loop.
När han kom till Paris, voro fickorna tomma.

Evald Johansson.

RÖRFABRIKEN I VARDAG OCH FEST

Fruarna uppskattade besöket hos sina män i fabriken

Det var ett 60-tal damer, som ing. Lind hade nöjet att hälsa välkomna i rörfabrikens matsal fredagen den 8 nov. 1946.

På sista tiden har det både på möten och i pressen framförts, att arbetarna vill ha insyn i de företag, där de arbetar. Vad är då naturligare, än att även deras fruar vill ha litet insyn, åtminstone om man med insyn menar, att de vill se, hur det ser ut, där deras män arbetar. Arbetarnas fruar blev av driftsledningen inbjudna att bese rörfabriken och fick då tillfälle att se, hur deras män har det på sin arbetsplats.

Under ciceronskap av ing. Lind och förman Åke Hansson började rundvandringen i fabriken. Damerna var mycket intresserade och framställde många frågor. Muntra poänger saknades inte — bl.a. frågade en fru sin man, hur många svintråg han gjorde på en dag. Då svaret blev elva, frågade frun, vad han gjorde den andra tiden. Mannens blick räckte till svar. Undertecknad ilade mannen till undsättning och förklarade för fruarna, att arbetet inte var så lätt, som det såg ut. Efter besöket tackade mannen ifråga mig, för att jag förklarade för hans fru, huru mycket han hade att göra på sitt arbete. Han var tydligen rädd, att han annars skulle få mera husligt arbete, än vad han hade tidigare... Damerna fick se tillverkningen — från råmaterialet och fram till den färdiga produkten — vilket väckte deras odelade förtjusning. Matsalen och badhuset hade de inte ord nog att berömma. Hade inte undertecknad varit med, skulle de gärna velat prova badhuset, och de hade ej heller något emot att dricka en kopp kaffe i matsalen, enligt egen utsago.

— O, så fint här är, var ett uttryck, som hördes ofta, inte skulle vi kunna tro, att det är så fint i en fabrik.

Utan överdrift kan vi konstatera, att besöket var mycket uppskattat. När vi tog avsked av våra damer, så var det tack, som de uttalade, säkerligen allvarligt menat. Vi tackade för besöket och hälsade dem välkomna åter...

Som fortsättning på damernas besök var fest anordnad i matsalen på lördagen. Då festen började, hade ordf. i festkommittén, hr Arthur Thuvesson, glädjen att hälsa ett 100-tal gäster välkomna. Festen blev i alla avseenden mycket lyckad. Vid kaffet började man som sig bör med allsång. Allsångsledaren, hr Sigfrid Eriksson, behövde inte be mer än en gång — här sjöng alla av hjärtans lust. Sedan följde de olika numren slag i slag. Hr Åke Hansson höll kvällens festtal, vari han särskilt vände sig till damerna, för vars skull festen var anordnad. Han uttryckte sin glädje över att man kunde träffas till fest på den plats, där man arbetar, och uttalade till sist den förhoppningen, att alla skulle få en trevlig kväll, som de sent skulle glömma.

Bröderna Lennart och Stig Persson förhöjde stämningen med duettsång. Nu är det »Stuvarevalsen» som avsjunges.

Hr Hilding Pålsson höll talet till kvinnan, och det gjorde han med den äran. Sedan vidtog dansen efter Törnströms Hawaiikapell med avbrott för lekar, kabaret och sånginslag. Kabareten »Sim Sala Bim» gjorde stormande succé. Söta primadonnan, frk Gertrud Stark, rev ner åskor av applåder. Efter finalen överräcktes mängder av blommor. Sällskapet tackade med ett par extra nummer.

Det gamla ordspråket besannades, att man inte skall gå över ån efter vatten. Ingen kunde väl ana, att det inom rörfabriken fanns så många förmågor, och likväl fick alla inte tillfälle att framträda. Man skulle ha ett hjärta av sten, om man inte skulle bli rörd, när hr Hugo Gustafsson sjöng: »I natt jag drömde blott om Dig». Efter de applåder, han fick mottaga, var han tvungen att sjunga ännu en sång. Han sjöng »Godnattvalsen» vackert och känsligt.

Hr Gerhard Törnström sjöng på sitt hemlands vilda språk (han är född i Blekinge) och deklamerade också några av Frödings dikter. Succé.

Bland övriga programpunkter får inte glömmas hr Oskar Lindblads sånger, till ackompanjemang på dragspel av hr Ivar Westerberg. Vidare kan nämnas »Norsk kampsång» av fru Beda Johansson, »Farsdagsvisan» av fru Bervy Svensson och »Sjömansvisor» av hr Oskar Pålsson. Slutklämmen på alla framträdanden var, när fru Kerstin Bengtsson sjöng »Sången om Warszawa». Kvällens konferencier Åke Hansson tackade alla för deras framträdande.

Efter en stunds dans stod alla inför det oundvikliga, nämligen avslutningen, men då hade också klockan hunnit bli 2. När hr Törnströms Hawaiikapell spelade »Godnattvalsen» som avslutning, var alla överens om att de hade haft en mycket lyckad kväll, och de hoppades också, att det inte skulle dröja för länge, innan en liknande återupprepades.

Å. H.

Klart för tagning! Intendent Wallgren finjusterar inställningen.

Det filmas i Höganäs

NÄR »VI PÅ JÄRNVERKET» KOM TILL

Lördagen den 19 oktober fick marknadsfolket på Gruvtorget i Höganäs påtagliga bevis för att tiden är ur led. Knappt hade tioslaget förklingat, förrän den vördnadsvärda gamla gruvklockan tappade besinningen. Dess visare jagade varandra runt urtavlan, tills de plötsligt pekade på fem, och där förblev de, medan åskådarna i full förvirring rådfrågade egna och andras kronometrar.

Gruvklockan hade emellertid fullt legitima skäl för sitt förehavande. Den agerade nämligen just med i en film, som Höganäsbolaget spelade in under en hektisk oktobervecka, och det var en urmakare, som på regissörens, intendent B Wallgren, begäran vred tiden ur led. Han vred den förresten ganska snart rätt igen.

»Järnverkets dag» den 13 december förra året, då järnverkets arbetare och ledning med familjer samlades till gemensam underhållning, blev redan vid premiären så lyckad, att det var ett allmänt önskemål, att den skulle upprepas. Vi känner inte till, om det var prins Wilhelms visit i Höganäs, som kom ingenjör Eketorp att tänka på en film, då han skisserade programmet till årets fest. Det var emellertid en film om männen och arbetet vid järnverket han ville ha. Manuskriptförfattandet överläts åt undertecknad, och sedan det var klart och arbetet vederbörligen granskat, kunde inspelningarna börja. Inspelningslaget bestod av intendent Wallgren och undertecknad med hr Arne Berg från Informationsavdelningen som belysningsmästare och elektrikerna Sven-Erik Bengtsson och Boris Svensson, Höganäs, som duktiga medhjälpare. För den intresserade kan nämnas, att kamerautrustningen var Höganäsbolagets egen, en Kodak Special för 16 mm smalfilm. Rekvisitan bestod till största delen av järnverkets maskinutrustning, och skådespelarna — ja, det var järnverkarna själva, som blev filmhjältar för en vecka, och som tycktes trivas ganska bra i den nyfikna kamerans sällskap.

Torsdagen den 17 oktober kunde så kameran börja arbeta. Det var interiörscenerna i järnverket vi först koncentrerade oss på med den misstanken, att de skulle visa sig svårast. Det var de också. Att järnverket som filmateljé lämnar en del övrigt att önska, kan vi i inspelningslaget intyga, sedan vi några dagar lastade med kamera, lampor, kablar och annan utrustning filmat i alla dess vinklar och vrår. Bryggan i järnsvampsladans tak bevarar vi i särskilt gott minne. Där såg det faktiskt mörkt ut - så mörkt, att vi endast med svårighet kände igen varandra, då vi åter stod på terra firma. Om järnverket erbjuder några fördelar ur filmningssynpunkt är det nämligen den, att sminket bestås gratis. Det utgöres av sot och svett, och det fördelar sig lika frikostigt på aktörerna som på kameramän och regissör.

Det är därför inte omöjligt, att vi satte åtskilliga fula fläckar på fru Thuvessons rena, fina mattor, när vi från järnverket kom hem till henne för att ta några scener. Hr Artur Thuvesson på järnverket och hans fru hade nämligen ställt sig till förfogande för att personifiera en järnverkarfamilj i filmen, och nog gjorde de, vad de kunde för att underlätta vårt arbete. Var det någon detalj ifråga om rekvisitan, som vi höll på att glömma bort i brådskan, så var säker på att hr Thuvesson kom ihåg den. En annan duktig medverkande — fastän en smula övertalning nog krävdes i hans fall — var filmens Baby Star, Christer Mossberg, nitton månader. Han visade god vilja och stort intresse, men olyckligtvis koncentrerade han det på kameran, och i den får man ju, som alla järnverkare numera vet, inte titta.

En rad järnverkare i väntan på kameran.
Fr. v.: A Westergren, J Nilsson och T Nilsson.

Med manuskriptet innanför livremmen går intendent Wallgren till attack mot en scen. Manuskriptförfattaren C G Wessberg funderar tydligen på nästa.

Unge hr Mossberg fann emellertid kamerasurret betydligt mera fascinerande än sina leksaker. Men där regissören gick bet, där klarade fru Mossberg situationen.

En skådespelare, som frestade vårt tålamod, var emellertid greve Eric Ruuth. Vi hade väntat oss ett lätt arbete med honom, men vi hade sannerligen gjort upp räkningen utan greven. Fyra gånger fick vi ta de scener, där han är med. Först var det en höganäsbo, som just då kameran börjat arbeta, kom cyklande på vägen bakom statyn och mötte våra rop och stoppsignaler med stoiskt lugn. Sedan var det — trots att det var söndag — en morgonpigg besökande i Höganäs Sparbank (?), som öppnade dörren i det psykologiska ögonblicket. Tredje gången, då vakt var utsatt vid alla tillfartsvägar och bankdörren låst, blåste en i orten utkommande tidning in i bilden och draperade sig elegant kring grevens fötter. Fjärde gången hände till vår förvåning ingenting, och det var tur för greve Ruuth, för annars hade vi nog strukit honom från rollistan.

Tro nu inte, att en filminspelning bjuder på mera motigheter än annat arbete. (Hm, sade greven.) Det är roligt att göra en film, särskilt när man ser, hur den ena scenen lägges till den andra och den ena exponerade filmrullen efter den andra kan sändas till framkallning. När den sista rullen postats, följd av våra välgångsönskningar, visste vi, att visserligen en god del av arbetet var undanstökat, men att ändå kanske det värsta återstod — granskningen av de ca 67.000 bildrutorna, redigeringen, »klippningen», textskrivningen, musikarrangemanget, »läggningen» av musik, tal och ljudeffekter m.m.

Om nu läsaren frågar sig, vad gruvklockan, unge hr Mossberg och greve Ruuth har med järnverket att göra, så får han inget svar i den här artikeln. Det får filmen upplysa honom om — det skall väl vara någon spänning med den också! »Vi på Järnverket» har redan sett den. Ni andra får kanske se den så småningom. *C G W.*

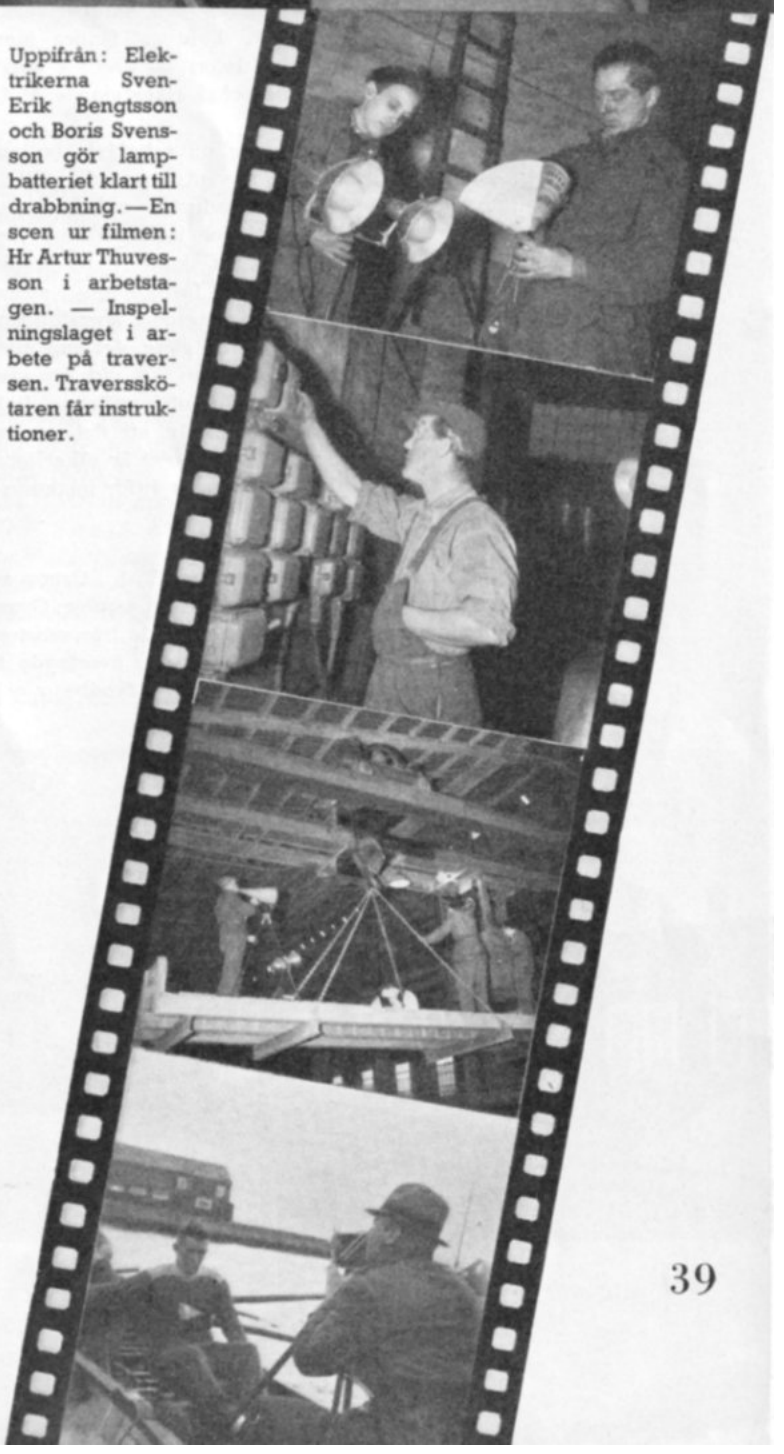

Uppifrån: Elektrikerna Sven-Erik Bengtsson och Boris Svensson gör lampbatteriet klart till drabbning. — En scen ur filmen: Hr Artur Thuvesson i arbetstagen. — Inspelningslaget i arbete på traversen. Traversskötaren får instruktioner.

Kameran går till sjöss i en av Roddklubbens långa, ranka inriggare.

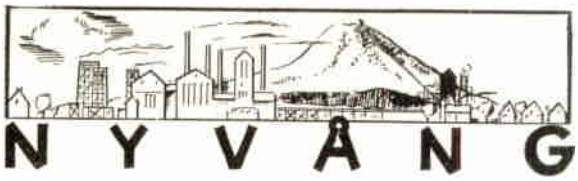

Kring starten vid seklets början

Ormastorpsverken tillhör ju ej de äldsta verken, men fyra decennier har i det närmaste förflutit sedan schaktsänkningens början. Denna ägde rum under åren 1907—1910.

En arbetare, som var med då, talar om stora svårigheter. Flytningar i jordlagren, vatten och dylikt spelade dem svåra spratt. Vid ett tillfälle — man var då kommen till 60 meters djup — stod vattnet 6 meter över pumparna.

Vi presenterar här ett par bilder från schaktsänkningen. På den ena finns bl.a. en husbyggnad, som inrymde både reparations- och snickeriverkstad, förråd och kontor. På kontoret finner man redan då kamrer Nils A Olsson — ännu i aktiv tjänst — som dessemellan också tjänstgjorde både som stins och stationskarl.

Den andra bilden är tagen på schaktets botten.

Omkring 1910 började bostadsbyggandet. Blott en liten infartsväg ledde till industri- och bostadsområdet, vilket bestod av idel leriga åkrar. Det hände också, då sjuksköterskan skulle ut på besök, att man fick lägga landgång till fastigheten, i annat fall riskerade hon att bli fastsittande i lervällingen. Men allt kan ej växa fram på en gång, det kan man också förstå, då det berättas om kö vid en viss »inrättning». En bland de första familjerna fick »sin» färdig en julafton och påstår, att det var en av de bästa julklappar, de fått. Ja, det är säkerligen många av de anställda, som stannar inför hågkomster och episoder från denna tid.

T. v.: De första industribyggnaderna. T. h.: Grupp av arbetare på schaktbottnen. Sittande, från vänster: Gruvarb. A Andersson och J Johansson. Stående, från vänster: Teknolog Haffner, gruvarb. A Lindahl, överfogde H Nilsson, ing. B Lundgren, övering. I Svedberg och gruvarb. J Dahl.

Bildningsarbetet går framåt i Nyvång

Bildningsverksamheten är en rörelse, som ständigt går framåt. Här i Nyvång företrädes den närmast av ABF, vilket arbetar under rätt goda förhållanden.

Dess lokal, som inrymmes i Bolagets f.d. kontor, är välbelägen och synnerligen lämpad härför. Den består av biblioteksrum och studierum. »Bolagsledningen har gjort åtskilligt för att vi skall trivas här, den elogen ska' dom ha», säger nyutnämnde bibliotekarien herr Birger Svensson. Denne har sin bostad i samma byggnad, vilket ju är ett plus för verksamheten.

Anslag från stat och landsting är beroende av studierörelsens omfång, i år utgjorde det 342 kr. och vidare erhöll man från V. Broby och Björnekulla kommuner samt ABF sammanlagt 400 kronor.

Biblioteksverksamheten tilldrar sig stort intresse. Den startades år 1919. Bland styrelseledamöterna då finner man förbundskassör Karl Lindell, känt namn i Grov- och fabriks. Nämnde persons nuvarande ställning i samhället kanske får betraktas som ett bevis för vart ett träget studiearbete kan föra.

Bokbeståndet är ej så föraktligt: 2.054 band inklusive 450 band från IOGT. Nämnas kan också att första bokinköpet utgjorde 5 band, som tillsammans kostade 25 kronor.

Antalet boklån under år 1945 uppgick till 1.884 band, och som låntagare finner man anställda av alla kategorier. Som alltid är det skönlitteraturen, som dominerar. Även ungdomen är vetgirig. En ung flicka anförtrodde mig, att nu hade hon snart läst alla böcker, som fanns, men detta får man väl ändå ta med en nypa salt, och jag kunde ej undgå att snegla mot de många och digra bokverk, behandlande filosofi, teknik, religion och konst, som stod uppradade på bokhyllorna.

Det finns alltså källor att ösa ur, och bibliotekarien ser ingenting hellre, än att han får ännu mera att göra, men han önskar en smula mera ordning, ty det har hänt, att en och annan bok ej funnit vägen tillbaka.

Något, som också vore värt sitt eget kapitel, är studiecirklarna, men till dessa får vi kanske anledning återkomma en annan gång. *Sig.*

På gamsen

På gamsen uti Nyvång
man lätt blir kverulant —
det här blir ej en lovsång
men kanske intressant.
Måhända finns det små behag
för den som står där dag för dag
och följer årets kretsgång.

Man får bekantskap stifta
Med all slags väderlek
och se hur den kan skifta
från ljumma vindars smek
till hetta, kyla, storm och regn.
Då söker man förgäves hägn,
men mera därom nedan.

Det går att observera,
vad vädret har i sinn'
och känna desto mera
i sitt för tunna skinn.
Ty plank och regnskydd helst man spar
för att ha sikten fri och klar
åt alla väderstrecken.

Vart man vill blicken vända
finns någonting att se,
om det nu skulle hända
att man har tid till de'.
I väster skymmes dock vår syn
av kraftcentralen och dess gryn —
men vinden koncentreras.

Vårt skånska landskap i sydväst —
jag ser det från min hiss —
är underbart och liknar mest
en skickligt gjord kuliss.
Helt visst vi ändå föredra'
ett regnkroksskydd, som vore bra
och skonade vår hälsa.

När Nordans isluftsfläktar
satt in för full maskin,
finns ingenting som mäktar,
ta bort vår sura min.
Ty planket det är rent för kort,
och nordanvinden pressar hårt
i kamp mot »mullvadshögen».

Mot öster har vi fager nejd
med Åsen i bakgrunden.
Det tjusar sinnet utan hejd
och skänker tröst för stunden.
När vinterväder snöstorm ger,
och blodomloppet isas ner,
då vore plankskydd bättre.

Då vinterkylan sätter i
— som det så ofta hänt där —
då kommer man ej lätt förbi
en dröm om elementer
med värme i en skyddad vrå,
där skor och kläder kunde få
användbarhet för byte.

E Ståhl.

Så där trevligt kan man framföra sina önskemål, om man har gåvan därtill. Sedan vi visat insändaren för övering. Ahlstrand och fått dennes uttalande om det önskade skyddsplanket, gick vi i kontakt med en skald, som vi känner, och lät denne snickra ihop ett versifierat svar. Vi ansluter oss livligt till Abbé D'Oncks förhoppning om en sång i dur, när planket väl kommit upp!

Red.

Förvisso är det så, som skalden kväder,
att blåst och regn och kyla sammantaget
kan vålla mera ont i dåligt väder
än utsikten kan bidra till behaget.
Det skall bli tak och väggar omkring gamsen,
och säkerligen skall det komma fram sen,
hur Ståhl uti sin lugna fågelbur
förnöjer Ormastorp med sång i dur.

Abbé D'Onck.

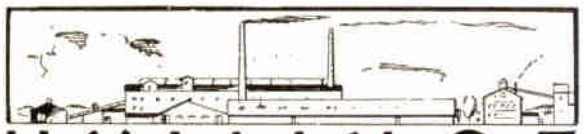

HYLLINGE

Från vår horisont

I oktobernumret av »Brännpunkten» efterlystes nyheter från Hyllinge av en kvinnlig insändare. För att i någon mån utöver vad som tidigare skrivits tillfredsställa tidskriftens många läsare vill jag anföra följande:

Som bekant har en omfattande nybyggnadsverksamhet företagits och hypermoderna maskinella anordningar vidtagits för att modernisera produktionen samt möjligen utöka denna; ävensom att få till stånd en arbetsbesparande produktion, då arbetskraft är synnerligen svårt att erhålla, åtminstone då det gäller yngre arbetskraft. Arbetet inom tegelindustrin är hårt och smutsigt, vilket gör, att den yngre arbetskraft, som är så välbehövlig, söker sig bättre utkomstmöjligheter på annat håll, där arbetet är lättare och renligare. Då man hör resonemanget bland arbetarna på platsen, kan man konstatera ett stort missnöje med förhållandena här. Möjligen torde den alltjämt förekommande omskiftningen av arbeten vara en stor anledning till detta missnöje, som sannerligen inte befordrar trivsel på arbetsplatsen. Huru de nya anordningarna med de förekommande rationaliseringsåtgärderna framdeles kommer att verka, är ännu höljt i dunkel, då man endast för närvarande är på

experimentstadiet. Det torde heller inte vara tillräckligt med inrättandet av maskinella anordningar för att underlätta arbetskraften på ett ställe, då på andra ställen arbetsintensiteten sättes på ännu hårdare prov, beroende just på de förekommande förbättringarna på de platser, där sådana införts.

Sålunda är inforslingen av råmaterialet ett bland de tyngsta och ur renlighetssynpunkt ett av de arbeten, där maskinell drift är av behovet starkt påkallad. Anordningarna här är synnerligen primitiva, och det bör väl kunna ordnas med någon sorts linbanor till framforsling av råmaterialet, leran och askan. Vad den senare beträffar, så är det en fullständig pesthärd, där denna förmales. Drag och rök bidrager till att skapa sjukdom bland de arbetare, som där får sin sysselsättning. Här om någonstans borde hygieniska åtgärder företagas.

Vi skulle kanske i någon vidare mån kunna få fram en diskussion om trivseln på arbetsplatserna, men detta får anstå till en annan gång. Det skulle kanske inte vara ur vägen, om högsta ledningen någon gång inspekterade de olika arbetsplatserna och följde de olika momenten därstädes utan att därom i förväg delgiva tiden för dylika inspektioner.

En annan sak, som är av intresse, är den som den så kallade samarbetskommitténs verksamhet innebär. Vilken uppgift har dessa samarbetskommittéer? Meningen är väl, att dessa kommittéer skall delgiva resultaten av det förekommande samarbetet och inte sluta sig inom sitt eget skal, som hitintills varit förhållandet på denna plats.

Det finns mycket stoff till att få en diskussion på olika områden till stånd, och önskar bara »Brännpunkten» diskutera förhållandena på de olika områdena, så skall, åtminstone vad Hyllinge beträffar, materialet inte taga slut i brådrasket. Ber att få återkomma.

L S Svensson.

Svar:

Ing. Y Wahlberg, Bjuv:

När detta läses, har de anställda i Hyllinge fått fullständiga informationer rörande nybyggnadsplaner m.m. — genom samarbetskommittén.

★

F. ö. får vi hänvisa till »Samarbetet, dess förverkligande och resultat» på s. 18.

Red.

Hyllinge — ett bortglömt samhälle?

Då jag i förra numret av »Brännpunkten» dristat mig till att skriva en insändare, och vartill jag i ingenjör Smedbergs svar även önskats välkommen, har jag tagit fasta på detta och återkommer. Att det inte anses lämpligt att draga in vatten i köken har vi förstått, men varför? Nu när Bolagets fastigheter skall säljas, får vi ju här i Hyllinge betala våra fastigheter dyrare än de får på de andra platserna, där Bolaget inlagt vattenledningar. Den lilla kompensation av 100 kronors nedsättning i köpeskillingen kommer ju inte på långa vägar att täcka de kostnader vi får, som själva skall låta lägga in vatten. Om bolagsledningen inte värderar kostnaden för inläggning av vatten och tvättställ i lägenheterna, så kan det förvåna en och var, att inte detta blivit gjort i Hyllinge. Bolagsledningen förstår nog, att summan kommer i hög grad att överstiga detta belopp. Litet större rättvisa skulle säkert kunna åstadkommas på detta område.

Att vattenfrågan ligger under utredning är jag — som själv var närvarande i Bjuv, då informationer härom gavs, och vilka siffror jag alla har tillgängliga — fullt införstådd med, och det blir både ett drygt och dyrt projekt, ty det är ju ännu inte bestämt, varifrån vattnet skall tagas.

Det var inget missförstånd från min sida, men jag erkänner, att formuleringen var missvisande angående maskintvätten. Jag vet, att det inte ingår i naturaförmånerna. Jag har tvättat i Nyvångs tvättstuga, sedan den kom till, så jag betraktar det som en förmån, för det första därför att den är tillgänglig på platsen, och för det andra därför att Bolagets arbetare får betala mindre, både per kg tvätt och i timpenning, än de får, som inte är anställda vid Bolaget. Det är synd, att inte statsmakterna vet, att vi kan få vänta flera timmar på ett kar vatten till en tvätt vid det brygghus, som jag är hänvisad till, ty jag tror bestämt, att de i så fall beviljat byggnadslov även i Hyllinge till en maskintvättstuga.

För att tala fritt ur hjärtat så är Hyllinge en plats, som tages litet notis om; men kanske detta är beroende på att vi inte har någon platschef, som är bosatt här.

Vi har t.ex. gatljuset vid de nya husen, som togs bort för sex år sedan, då de moderniserade lägenheterna. (Detta ingick kanske i moderniseringen?) Här får vi treva oss fram i mörkret den mesta tiden på året. Nu finns det kanske inte material, så det kan göras något åt saken för närvarande, men sådana brister kunde varit avhjälpta för länge sedan, då påtryckningar om detta missförhållande redan började göras år 1930. Det har aldrig varit tillfredsställande i förhållande till de andra av Bolagets platser, utan här har var och en fått vara lykttändare vid sitt hus.

Nu när Bolaget går in för att göra det så trivsamt som möjligt på arbetsplatserna, så borde det också vara deras strävan att göra det utom arbetsplatserna också. Jag tror, att om en del av detta blev avhjälpt, så skulle trivseln bli större och husmödrarna i så fall kunna bli en bidragande orsak till att avhjälpa flykten från fabriks- och gruvsamhällen till städernas ljus och bekvämligheter — som nu tycks vara fallet.

Elin Norrman.

Svar:

Civiling. M Smedberg, Höganäs:

Insändarinnan har självfallet rätt, när hon menar, att trivselbefrämjande åtgärder bör vidtagas inte bara på arbetsplatserna utan också utanför dem —

i samhället. Att Bolaget i många fall under tidigare mera patriarkaliska epoker och i vissa fall fram till närvarande stund påtagit sig skyldigheter, som rätteligen påvilar samhället är visserligen sant, men framdeles kommer i enlighet med tidsutvecklingen gränsen bildligt taget att gå vid fabriksporten. Detta utesluter givetvis inte ett fortsatt, förtroendefullt samarbete mellan Bolaget och kommunen, ideella föreningar osv. beträffande hithörande problem. Därest Hyllingeborna är intresserade, vill vi gärna diskutera de aktuella spörsmålen vid en sammankomst på platsen såsom redan skett i Billesholm och Gunnarstorp, varvid dels frågorna kan tas upp i ett större sammanhang, dels tillfälle givas för var och en att dra fram just den lokala fråga, som för honom eller henne kan vara av särskild betydelse.

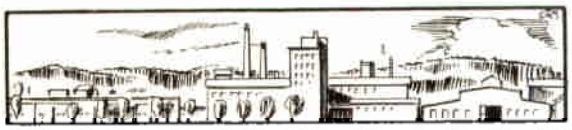

VÄSTERVIK

Eftermedaljering

Några av jubileets medaljörer hade tyvärr ej tillfälle närvara vid de stora festligheterna i Västervik lördagen den 21 september. Men de har efteråt fått mottaga sina utmärkelser. Sålunda gjorde disponent Nilsson en resa till herr Herman Svensson, f.d. kamrer i Baskarp, nu bosatt på Norra Hästö i Blekinge, och till herr Johan Vinsterskog, chef för Stockholmsfilialen till den 1 oktober 1946, numera pensionerad och bosatt i Fanaholm i Småland, och överräckte personligen de guldmedaljer, som tilldelats dem.

Herr Emil Seavers, förut försäljningsrepresentant, men numera pensionerad och bosatt i Stockholm, har enligt önskan fått den honom tilldelade guldmedaljen översänd till sig.

Vid ett besök, som disponent Nilsson och direktör Börjeson gjorde i Baskarp den 12 oktober, överlämnades stora silvermedaljen till fabriksarbetaren Ernst Bratt därstädes.

I Västervik har disponent Nilsson överlämnat stora silvermedaljen till bokföraren Bertil Westerlund och fabriksarbetarna Albert Helander samt Einar Karlsson. Till f. fabriksarbetaren Gustaf Thunström, som är pensionerad, överlämnades medaljen vid ett besök, som disponent Nilsson gjorde i hans hem.

På sin 80-årsdag den 10 oktober uppvaktades pensionerade fabriksarbetaren Anders Persson i Lomma av ingenjör Gunnar Anderson, fackföreningsavdelningens ordförande brännaren Gunnar Nilsson och verkmästare Simon Hågensen, som hyllade jubilaren på högtidsdagen och överlämnade ståtliga blomsteruppsatser från bolaget och från fackföreningsavdelningen. På uppdrag av disponent Nilsson överlämnade ingenjör Anderson stora silvermedaljen till den pigge 80-åringen, som blev mycket glad över att just på sin stora jubileumsdag få mottaga detta hederstecken.

EN.

Samkväm med Slips och Schweizresa

God stämning och gott gemyt kännetecknade det samkväm, som den 24/10 anordnats i Folkets parks serveringspaviljong i Västervik. Det var Slipmaterial-Naxos, som inbjudit sin personal till en liten kollation med både andlig och lekamlig spis. Det hela började med att en sextett ur Orkesterföreningen med bl.a. tre slipanställda spelade »Zigenarläger» och »Captain Boogie». Disponent Ossian Nilsson hälsade välkommen, varefter förman Arvid Green berättade om en resa till Schweiz.

— Det var tre saker, som jag särskilt tänkte på, när jag startade min resa, sade herr Green, när han därefter besteg podiet. — Det första var de förhandlingar om bundet eller fritt näringsliv, som Kooperativa Alliansen skulle ta upp på sin dagordning, och det andra oljefrågan. För det tredje var jag naturligtvis intresserad av att se, hur det såg ut ute i världen efter många års förödande krig och då i synnerhet, hur det såg ut i Schweiz.

Så gav herr Green en målande skildring av sin resa och lyckades fängsla sin publik så pass, att det gamla uttrycket, att »man kunde höra en knappnål falla», distanserades och måste ändras till att »man kunde höra en fjäder falla». När disponent Nilsson sedan tackade Green för hans skildring, instämde säkerligen de omkring 175-talet närvarande, när han yttrade:

— Vi behöver inte resa till Schweiz. Vi har tillsammans med Green gjort en resa, där vi framför oss har sett, vad Green sett, men undsluppit de besvärligheter, som han även omtalat.

Så visades den med stort intresse motsedda jubileumsfilmen, och den blev kort sagt en succé. Många kända ansikten passerade revy, och publikens belåtenhet, som gav sig uttryck i fnissningar och ibland glada skratt, var inte att missta sig på. Många av dem, som såg sig själva på den vita duken, kom nog underfund med att det inte är så lätt att filma, och att det inte är alla, som har s.k. filmansikten.

Filmen var delvis i färg, vilket betydligt bidrog till att höja intresset.

Eftersom det är skiftgång på Slipskivefabriken, hade inte alla kunnat beredas tillfälle att närvara på samkvämet, men för att även dessa skulle få någon liten del härav ordnades med kaffe, bakelser och läskedrycker, vilket skickades upp till fabriken. Detta blev ett välkommet avbrott i arbetet, och sedan man skilts från kaffebordet (en upp- och nervänd plåtlåda), gick säkerligen arbetet betydligt lättare.

I Folkets parks serveringspaviljong tråddes sedan dansen till framåt midnatt.

Under festen hade företagits en insamling till Europahjälpen, som inbragte kr 217:07.

Harry Rosenkvist.

Jönssons julfläsk

Det var på aftonen, klockan tio minuter i tio, hemma hos Jönssons. Det var blott en vecka kvar till den så efterlängtade julaftonen. Fast för Jönsson kunde det inte bli den vanliga julaftonen, ty till de andra jularna hade han kunnat skaffa sig litet fläsk, men denna gång såg det inte vidare »svart», nej förlåt, ljust ut för den fläskälskande Jönsson.

Han stack fötterna i tofflorna, som stått ute i förstugan och blivit iskalla. Ute låg snön i höga drivor. Stjärnorna tindrade från en klar himmel denna kväll. Det var som om de ville påminna Jönsson om att det snart var jul — med all den härliga mat, som absolut måste vara med.

Han gick med hastiga steg för att inte komma för sent till nattskiftet. Snön knastrade under fötterna på honom för vart steg han tog. Han bodde blott en fem minuters väg från fabriken. Han var smörjare och skulle se till, att maskinerna fick fett och olja.

Jönsson rusar in i fabriken. Fram till klockan och stämplar. Han har ännu ett par minuter på sig, nickar och hälsar på sina kamrater. Får tag i fettlådan och smörjkannan. Han öppnar en lucka i golvet och ger sig ner för att börja smörjningen under en av krossarna. Vrider på kontakten till det elektriska ljuset men märker, att lampan inte vill brinna.

Krossmatare Ljunggren kastar händelsevis ett öga bort mot luckan, där Jönsson försvunnit, och får plötsligt se denne komma upp ur hålet som skjuten ur en kanon. Väl uppkommen stannar Jönsson, tar med höger pekfinger och för den runt insidan av kragen, som om denna satt för hårt och ville kväva honom.

Krossmatare Ljunggren går fram till honom i det han säger:

— Dä' va förfärligt, va' du kom fort opp, du ser väl all'ri spöken?

— Spö-spöke — jag — nädå, visst ente, stammar Jönsson fram.

Han går sakta fram till luckan igen. Hans knän skälver ännu, när han försiktigt böjer sig ned och kisar in i mörkret. Jönsson hade aldrig i sitt liv trott på spöken. Men den här kvällen började han tvivla på sig själv.

Han fortsätter emellertid sitt arbete med att gå ronden och smörja. Men han kan inte få ur huvudet, att det måste ha varit någonting där under krossen, som inte stod rätt till.

Med en ficklampa i ena handen och en bastant hammare i den andra går åter Jönsson försiktigt fram till luckan. Han låter ljuset från ficklampan svepa över krosskällaren. Ljuskäglan får stanna vid varenda vrå. Men ingenting ser han. Jönsson börjar smått skämmas över sig själv. Han, gamla karlen, skulle bli rädd för ett ljud, som naturligtvis förorsakats av — ja, det var ju det, som Jönsson inte kunde förstå. Fast där står ju den där pelaren, som inte ljuset kan komma runt om. Det finns en möjlighet att just bakom den —.

Med en ny lampa i utbyte mot den söndriga går Jönsson med beslutsamma steg nedför trappan, lysande sig med ficklampan. När han väl har kommit mitt för pelaren, hörs ett rytande, och fram rusar något, som Jönsson aldrig hann se. Det rusar

rakt på Jönssons ben, som slås undan, och pang — där ligger han raklång på det dammiga golvet. Till råga på allt elände åker ficklampan ur handen på honom och släcks. Ingenting kan han se. Inte vågar han röra på sig heller.

Med ens blir Jönsson alldeles stel i kroppen. Han märker, att någon står tätt inpå honom. Han känner dennes andedräkt i ansiktet på sig. Kalla kårar går genom märg och ben. Jönsson märker något kallt, fuktigt mot sin kind.

Han börjar treva sig för med händerna. Döm om hans fasa, då han får tag i något, som med all säkerhet är en klöv. Håret reser sig sakta på Jönssons huvud.

— Men, men snällaste hin, framstammar han, för nu är han säker på, att han har att göra med självaste tvi vale. Ä', ä' de' nåt särskilt du vill mej, inte har ja' väl vatt, så du skulle vilja komma till tals mä' mej?

Under tiden hasar sig Jönsson sakta och försiktigt bakåt. Kunde han bara nå trappan, så skulle han allt se till, att han kom bort härifrån. Väl kommen så nära, att han anser sig kunna komma fram till trappan med ett skutt, flyger Jönsson upp som en raket. Dammet står som ett moln efter honom, när han kommer flygande genom luckan och rätt i famnen på Ljunggren, som jämte ett par kamrater just kom förbi.

— Har du blitt dåli'? utropar Ljunggren, som med gapande mun stirrar på Jönsson men ändå med en tjuvglimt i ögonen frågar: Eller har du fått beting?

— Be-beting, andas Jönsson häftigt ut, gå ner i kållaren, så kanske du också får beting, Ljunggren, för om där så all'ri blir smort, så inte får ni mej dit ner igen!

Under tiden har flera av kamraterna samlats runt Jönsson. De frågar honom varför, hur och när, men inget kan han svara på.

— Gå själv ner! är allt han säger.

Men de andra bara skrattar åt honom och undrar, hur många han tagit, innan han gick hemifrån.

— — — — —

Klockan har blivit halv sex nästa morgon. De arbetare, som skall avlösa Jönsson och Ljunggren och alla de andra, har börjat infinna sig på arbetsplatsen. De brukar alltid sitta en stund och kallprata om gårdagens händelser, som de hört i radions rapporter eller läst i tidningen.

Jönsson har varit nervös, att något lager skulle bränna ihop på krossen, som han kretsat omkring allt som oftast under natten, men det har gått lyckligt. — —

Rasmusson är ugnsreglerare. Han har just stämplat sitt kort. Han är känd som den störste nyhetsförmedlaren i fabriken. Pigg som en mört och med en livlig svada brukar han anlända om morgnarna. Men i dag är det bestämt något särskilt med honom. Han säger knappt »gomorrn», när han kommer. Han går bort och sätter sig på en sten, ser bara rakt fram och säger ingenting.

— Hur ä' de fatt i dag, Rasmusson? är det någon som frågar.

— Min gris är försvunnen, mumlar Rasmusson mellan tänderna.

— Försvunnen? utropar flera på en gång, medan de börjar samlas runt honom.

— Ja, det har vatt nå'n rackare och öppnat luckan, så den har kommit ut, eller åsså har di tatt honom. Ja' kom opp klockan halv fem i morse, då ja' brukar gå ut o fora, fortsätter Rasmusson, och då var han borta. Ja' har sökt hela tiden, men inte fann ja' honom nå'nstans.

— De' skulle väl inte kunna tänkas, att han kommit in på fabriksområdet, du bor ju nästan inpå? inskjuter någon.

— Ja, ja' upptäckte ett hål i staketet, men fast ja' har snokat omkring överallt, e' de' som förgjort, säger Rasmusson.

Den som hade tänkt på att lägga märke till Jönsson, där han stod och hörde samtalet, hade säkert kunnat se, hur han svalde och svalde, som om det var något han inte kunde hålla nere.

». . . rusar rakt på Jönssons ben . . .»

Han hostar till ett par gånger, innan han går fram till Rasmusson och säger:

— Du, Rasmusson, va' de' en stor gris?

— På en hundratretti' kilo, suckar Rasmusson.

— Då va' där väl nå'ra stora klöva' på honom? undrar Jönsson.

— Har du kanske sett spår av'en? frågar Rasmusson och fortsätter: Ja, klövar hade han, stora som på själva den.

— Jaså, säjer du det — ja, den som hittar 'en, han får väl lite fläsk som hittelön, när du ska slakta? fortsätter Jönsson.

— Hittar du grisen, Jönsson, så ska du få fläsk, skriv opp de', och till och med tassarna, fast de e' de' bästa ja' själv vet.

Jönsson rätar på hela sin längd, i det han morskt säger:

— Kom då, Rasmusson, ska ja' skaffa fram din gris, och följ ni andra åsså mä', så ja' har vittne, för se fläsk, de' ä' det bästa ja' och mor vet.

Och i samlad tropp med Jönsson i täten, tågar en samling undrande arbetare hän mot nedgången till krosskällaren.

— Vänta här ett tag, säger Jönsson, så ska ja' hämta en ny lampa.

(Forts. på s. 47.)

Sport

I SKOTTLINJEN

Skyttet är en gren av idrotten, som framför allt i Västervik vunnit stor anslutning. Det brinnande intresset för skyttet vid »Slip» har smittat från sig till Höganäs, och som framgår av nedanstående, har en telefonmatch kunnat ordnas mellan Slips skytteförening och Höganäsbolagets under bildning varande motsvarighet. Förutom denna tävling är det för Västerviks vidkommande i synnerhet tre tävlingar, som under den gångna säsongen tilldragit sig särskilt intresse, nämligen prisskjutningarna om de av Slip och disponent Nilsson skänkta tre gevären, telefonmatchen mot Motala Verkstad samt Klubbmästerskapen. Inte mindre än sex prisskjutningar pågick om gevären. Telefonmatchen mot Motala Verkstad gick den 5 oktober och Klubbmästerskapen den 13 oktober, sistnämnda i samband med Statsprisskjutningen i Västervik, varigenom klubbmedlemmarna samtidigt fick deltaga i två tävlingar. — I korthet kan nämnas, att resultaten från de ovannämnda tävlingarna blev:

Prisskjutningen om gevären. Å femringad tavla och figurtavla, varvid de fyra bästa resultaten från de sex prisskjutningarna hopräknats: hr Bertil Westerlund 287 p. å 300 m bana, hr Sten Gustafsson 265 p. å 200 m bana, frkn Ester Nyman 257 p. å 200 m bana, vilka sålunda erövrade de tre skänkta gevären, Sten Gustafsson dock efter omskjutning med Nils-Hugo Björkman.

Motala Verkstad. Å tio-ringad tavla: Motala 533 p., Västervik 482 p., varvid de två bästa resultaten i varje klass räknats. Det av disponent Nilsson skänkta ståtliga vandringspriset, om vilket det skall tävlas tre gånger, gick alltså till Motala Verkstad i denna match.

Klubbmästerskapen. Fem-ringad tavla och figurtavla: hr Karl Karlsson 70 p. å 300 m bana, ing. Erik Hallin 66 p. å 200 m bana, frkn Ester Nyman 64 p. å 200 m bana.

Telefonmatchen Slip—Höganäs. Den 10 november var dagen inne för den första skyttetävlingen mellan Västervik och Höganäs. Vädret var kanske inte det bästa — åtminstone inte i Västervik — men humöret så mycket bättre, och på intresset för tävlingen bland de många skyttarna var inte att taga miste. Efter tävlingarna samlades höganässkyttarna på kvällen kring en kopp kaffe, med spänning avvaktande de två signalerna på telefonen, som skulle meddela, att Västervik var på tråden. Signalerna kom, och resultaten utväxlades. Man fruktade allmänt i Höganäslägret, att Höganäslaget skulle bli utklassat av Västervik. Så farligt med den saken var det emellertid inte. Visserligen blev det nederlag för Höganäs, men hopsummeringen visade, att tävlingen i stort sett varit mycket jämn. Så här kom tävlingsprotokollet att se ut:

Höganässkyttarna samlade i Hemvärnsföreningens trevliga lokal. Den livaktiga föreningen består till större delen av anställda vid Bolaget.

Västervik. 3—5 kl.: Bertil Westerlund 88 p., Harry Rosenkvist 82 p. 2 kl.: Rune Cederlund 80 p., Karl Karlsson 56 p. 1 kl.: Gunnar Carlsson 95 p., Ester Nyman 90 p. Summa 491 poäng.

Höganäs. 3—5 kl.: Wilh. Bengtsson 86 p., Gustaf Söderberg 80 p. 2 kl.: Fritz Sandberg 79 p., Åke Nygren 76 p. 1 kl.: Gösta Jacobsson 88 p., Martin Höber 66 p. Summa 475 poäng. *E L—m.*

En höganässkytt i »eldställning».

Taktfullt

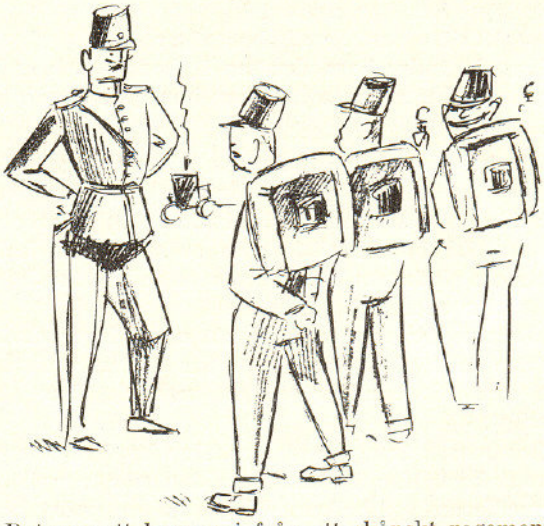

Det var ett kompani från ett skånskt regemente, som skulle på fälttjänstövningar i Norrland. Kompanichefen, som ville förbereda sina mannar, talade och sade:

— Kom ihaug, att vi inte ska komma på kant med norrlänningarna! Om di säjer, att Norrland ä större än Skaune, så håll me dom bara!

Problemspalten

Prisguldet gick till:
Fröken Asta Karlsson, S. Järnvägsgatan 21 A, Västervik, kr 15: —;
Kassör Erik Andersson, Bokvägen 6, Höganäs, kr 10: —;
Fröken Naency Guilotte, AB Slipmaterial-Naxos, Västervik, kr 5: —.

Lösning på »Korsord nr 1»

1 L	A	2 G	S	3 O	K	4 A	■	5 L	A	6 G	R	7 A
O	■	U	■	K	■	R	■	O	■	L	■	K
8 P	A	N	D	E	M	I	■	9 K	N	A	R	R
P	■	S	■	N	■	E	■	■	■	S	■	O
10 A	L	T	■	11 B	O	L	L	12 K	L	U	B	B
■	■	■	■	R	■	■	■	R	■	L	■	A
13 B	A	14 K	R	U	S	■	15 V	A	L	L	Å	T
A	■	R	■	N	■	■	■	P	■	■	■	■
16 S	P	Ä	N	N	T	17 A	M	P	■	18 K	L	19 O
K	■	F	■	■	■	N	■	E	■	L	■	R
20 A	R	T	Ä	21 R	■	22 T	Ä	R	N	I	N	G
R	■	O	■	A	■	A	■	U	■	R	■	A
23 P	O	R	E	R	■	24 L	Ö	P	A	R	E	N

»Trevligt sammansatt, men hör ej till de lättaste.»
»Bra korsord, lagom svårt.»

I den stilen går omdömena om vårt första korsord. Det förefaller sålunda, som om vi ungefär träffat läsekretsens smak. Bra att veta för fortsättningen.

DE NIO PUNKTERNA

Medan vi väntar på nästa korsord, ger vi Er en liten uppgift av annat slag att knäcka som omväxling med julnötterna. Den lyder så:

Ni skall utan att lyfta pennan från papperet draga 4 räta linjer, som går genom alla 9 punkterna i nedanstående figur:

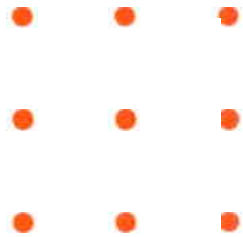

Varje punkt får endast passeras en gång. Linjerna får korsa varandra men i övrigt ej till någon del sammanfalla.

Rita upp lösningen på ett papper och skicka in den i ett kuvert, märkt »De nio punkterna», till Red. för »Brännpunkten» senast den 1 febr. 1947. Ni har då utsikt att vinna något av de priser på 15, 10 och 5 kr, som utdelas till de tre först öppnade rätta lösningarna. Resultatet meddelas i påsknumret.

JÖNSSONS JULFLÄSK, *forts. fr. s. 45.*

När han kommer tillbaka, vänder han sig mot Rasmusson och säger:

— De' e' väl bäst, att du går ner, för din gris finns nämli'en där nere.

Rasmusson ser först på Jönsson, som om han trodde, att denne drev med honom, men fattar så lampan och beger sig ner.

Jönsson är främst i hålet och kisar med ögonen för att riktigt kunna se och höra.

— Lämna öppningen fri, säger han åt de andra, för det kan tänkas, att Rasmusson kommer fort opp.

Men Rasmusson har nu fått tag i lampan, och ljuset flödar ut över den dammiga källaren. Då hör han en grymtning, och fram lunkar något dammigt och svart, som går fram och smeker sig igenkännande mot Rasmussons ben.

— Hur har *du* kommit hit? utbrister Rasmusson, som trots dammet igenkänner sin gris.

Och från öppningen där uppe kikar förvånade ansikten fram med Jönsson och hans gapande mun längst bak. Med hjälp av några rep och glatt, villigt folk är grisen snart uppe. Och med Jönssons hjälp och grisen väl fastsurrad på en kärra tågar lycklige Rasmusson hem med rymlingen.

— — —

Det är julafton. Jönsson och hans fru sitter vid ett väl dukat bord, där en präktig skinka tronar mitt på. Jönsson är förnöjd, han fick sitt fläsk.

Men se grisfötter, det tycker han inte riktigt om nu längre. För se, han kan inte låta bli att tänka på en viss natt och i samband med den på en viss klöv.

O- -Ge.

HUR MAN FÅR INKOMSTERNA ATT RÄCKA TILL

»Även människor med små inkomster, som förstår att hushålla, kan ha en välordnad ekonomi, medan omvänt stora inkomsttagare, som lever slösaktigt, lätt råkar på ekonomiskt obestånd. Det väsentliga för skapandet av en god ekonomisk ställning är nämligen icke inkomstens storlek — förutsatt naturligtvis att inkomsten inte är mycket liten — utan det sätt, varpå den användes.»

Dessa tänkvärda ord, vilka är hämtade ur en nyutkommen liten bok i privatekonomi, innehåller själva kärnan i det ekonomiska problem, som var och en av oss har att kämpa med för egen del, och vars förnuftiga lösning har så stor betydelse för vår trivsel och lycka i livet. *Budget*, dvs. en på förhand uppgjord plan över inkomster och utgifter är första delen av den kungsväg till en ordnad ekonomi, som boken anvisar, *hushållsbokföring*, dvs. regelbundna noteringar om inkomster och utgifter är den andra. Låt oss titta litet på dessa hjälpmedel, som vi utan mycket besvär kan ha stor nytta och glädje av och — tjäna pengar på!

Budget är vår privata inkomst- och utgiftsstat.

Budget är ett engelskt ord, som ursprungligen betecknade det förslag till inkomst- och utgiftsstat, som regeringen förelade folkrepresentationen, men så kallas numera varje plan över beräknade inkomster och utgifter under en viss period. Liksom staterna gör upp en finansplan, behöver också vi privatpersoner göra det för att få översikt över vår ekonomi och klarhet i hur vi måste dela upp våra pengar för att få dem att räcka till allt som behövs — och litet mera. I allmänhet gör man upp sin budget för ett år i taget. Man kan naturligtvis också planera för en kortare eller längre period, men just nu är det tid att lägga upp en budget för 1947.

Hur man gör upp sin budget.

Först av allt gör man ett överslag över inkomsterna under det kommande året och skriver upp summan. Om man har en fast och jämn inkomst är denna enkel att räkna ut, men skiftar inkomstens storlek från den ena veckan eller månaden till den andra, är det en god regel att taga det säkra före det osäkra och sätta in det minsta belopp, som inkomsterna kan beräknas uppgå till. Blir de sedan större, så mycket bättre. Det finns alltid användning för dem och lyckligast är, om de kan sparas.

Så kommer man till utgiftssidan. Där skiljer man på *fasta* och *rörliga* utgifter. Till de fasta hör:

hyra (för den som har eget hem: amorteringar och räntor),
försäkringspremier,
skatter,
fackförenings- och andra avgifter,

dvs. alla regelbundet återkommande utgifter, som man är skyldig att betala, och vars storlek man på förhand vet eller kan beräkna.

Man uppskattar sedan de rörliga utgifterna, även de är till större delen ofrånkomliga men ej så fastlåsta till bestämda belopp, och delar upp dem på olika poster såsom:

hushåll,
lyse och bränsle,
underhåll av hemmet, möbler och husgeråd,
kläder och personlig hygien,
tidningar, böcker, radio etc.,
husfaderns, husmoderns och barnens personliga utgifter såsom fickpengar, resor, nöjen osv.

När alla utgifter skrivits upp, adderar man ihop dem, och om de överstiger de beräknade inkomsterna, får man undersöka var man kan skära ner eller göra inbesparingar. Hela familjen och i varje fall både husfadern och husmodern bör göra upp budgeten i samråd, så att alla behov och synpunkter kommer fram, och så att alla är eniga om att följa den plan man gör upp.

Den färdiga budgeten skall gå jämnt upp.

Utgifter + sparkonto = inkomster. Detta är budgetens slutsiffror, ty ett sparkonto bör finnas med. Man måste räkna med att sätta av någon del av sin inkomst varje vecka eller månad för framtiden, för ett visst bestämt sparmål, t.ex. ett eget hem, semester eller helt enkelt för oförutsedda utgifter. Budgeten hjälper oss att spara, ty den ger oss kontroll över våra inkomster och utgifter.

Budgeten är till för att efterlevas.

För att man då och då skall kunna kontrollera, att beräkningarna håller streck, behöver man föra hushållsbok. Den behöver inte vara märkvärdig och är lätt att föra, när det väl blivit en vana. Bokföringen blir både intressant och rolig, och man behöver sedan aldrig grubbla över »vart pengarna kan ha tagit vägen». Det finns räkenskapsböcker för privat behov i pappershandeln. En bland de bästa är postsparbankens hushållsbok med kolumnsystem. När man jämför sin bokföring med budgeten, konstaterar man genast avvikelser. Den ena eller andra oväntade utgiften kan ha kommit till, ett konto har blivit större än beräknat osv. Tack vare budgeten har man då hela tiden en överblick över sin ekonomi och kan draga in på ett håll vad som kommit till på ett annat.

Man kan spara på många sätt.

Att sätta av pengar är inte den enda vägen att spara, det finns många andra. Att leva sparsamt innebär att hushålla med vad man har, men det innebär inte, att man skall gnida och snåla, tvärtom, det är alltid dålig ekonomi. Den bok, som citerades i början av denna artikel, innehåller en hel mängd goda ekonomiska levnadsregler och sparsamhetsråd, som man kan tillämpa utan att det känns besvärande. Den går också in på en mängd ekonomiska frågor, som angår oss alla, sparformer, skattefrågor, försäkringsfrågor, bostadsplanering, husmoderns och hemmets utgifter osv. Det är intressant lektyr, som man har stort utbyte och nöje av. De 2:75 den kostar kan säkert tjänas in genom alla de goda råden för ekonomien och hushållet. Boken heter »HUR MAN SKÖTER SIN EKONOMI» och är utarbetad av fil. lic. Orvar Josephsson. Den är utgiven av Svenska Bokförlaget-Bonniers och finns att köpa i bokhandeln.

BARNENS EGEN SIDA

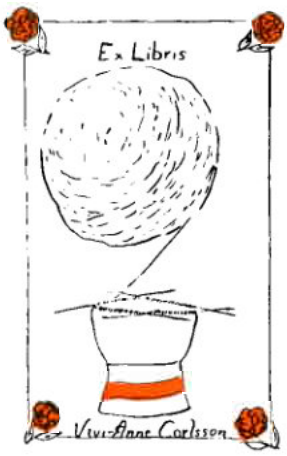

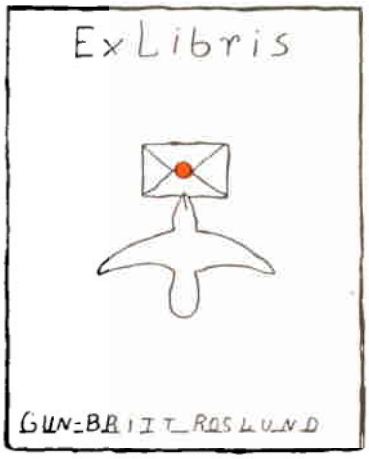

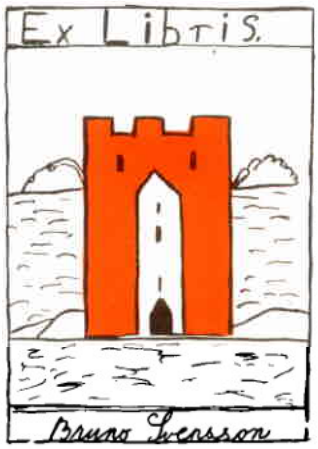

EX LIBRIS-PRISTÄVLINGEN

Redaktionen kan med glädje notera, att Ex libris-pristävlingen har rönt ett stort intresse. En lärare skriver till oss: »Jag ber att uppriktigt få tacka för det trevliga uppslaget. Pristävlingen har väckt stort intresse bland skolans elever och gett upphov till en hel del försök och funderingar», och en annan skriver: »Alla gick in för uppgiften med ett brinnande intresse». Vi har också fått in så många och lyckade förslag, att det varit mycket svårt att välja ut pristagarna. Teckningarna visar verkligen prov på strålande fantasi och idérikedom, och egentligen skulle vi vilja återge och prisbelöna många fler. Särskilt har de yngsta åstadkommit flera lustiga teckningar, som vi tyvärr av tryckteknisk skäl icke kan återge, utan vi har i stället fått nöja oss med att belöna dem med bokpris.

Här följer en förteckning över pristagarna. De fem 1:a pristagarna får som pris sina Ex libris tryckta i 100 exemplar att klistra in i sina böcker och dessutom en bok, nämligen:

Vivi-Anne Carlsson, Fagerhults skola.
Inger Jernbom, Fagerhults skola.
Gun-Britt Roslund, Fäladens skola, klass 5.
Bruno Svensson, Fäladens skola, klass 5.
Sonja Svensson, Handöls skola, klass 7.

Hederspriser i form av sagoböcker utdelas dessutom till:

Olle Andersson, Fäladens skola, klass 6.
Inga Bengtsson, Fäladens skola, klass 5.
Siv Bergendahl, Fäladens skola, klass 6.
Gerd Bratt, Fagerhults skola.
Gun Bratt, Fagerhults skola.
Johan Campbell, Fagerhults skola.
Tore Darell, Fäladens skola, klass 5.
Gunnel Hagberg, Handöls skola, klass 6.
Robert Hansson, Handöls skola, klass 2.
Birgitta Henriksson, Handöls skola, klass 1.

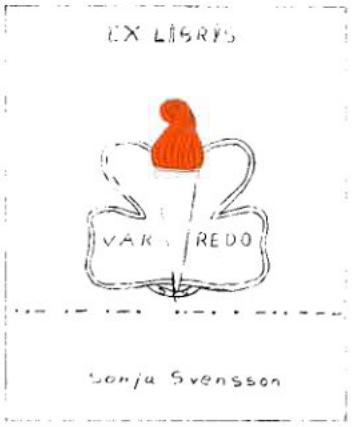

Göran Henriksson, Handöls skola, klass 3.
Rolf Henriksson, Handöls skola, klass 5.
Torsten Jacobsson, Handöls skola, klass 4.
Gerd Jansson, Fagerhults skola.
Alf Kaalen, Handöls skola, klass 1.
John Malmberg, Fäladens skola, klass 5.
Ulla-Britt Nicolausson, Handöls skola, klass 7.
Kaj Nilsson, Fäladens skola, klass 5.
Haldis Pettersson, Handöls skola, klass 6.
Karl Göran Pettersson, Handöls skola, klass 3.

Vi lyckönskar pristagarna och tackar både dem och samtliga deras medtävlare för de fina bidragen.

NY PRISTÄVLAN

»VAD JAG VET OM PAPPAS YRKE»

är ämnet för nästa pristävlan, som härmed utlyses.

Passa på under julloVet och skriv en uppsats om vad du vet om din pappas yrke. Uppsatsen skall helst inte vara på mer än 5 skrivbokssidor. Rita gärna teckningar till. Uppsatserna skall insändas till Redaktionen för »Brännpunkten», Höganäs, före den 1 februari 1947, så har du chans att vinna ett fint pris. Vi kommer att dela in deltagarna i två åldersklasser, över och under 10 år. Angiv därför både ditt namn och din adress samt ålder.

LEKAR FÖR JULKALASET

Ordpyttipanna.

Ge varje gäst en lista med ord, vars bokstäver blandats om t.ex. åsgröms (smörgås), nugdejl (djungel) osv. Den som först har sin lista klar vinner givetvis.

Gömma slickepinne.

Alla sitter i en ring. En av deltagarna lämnar rummet. Någon av de kvarvarande gömmer en slickepinne medan de andra tittar på. Den utevarande kallas in och börjar leta. När han närmar sig gömstället, klappar barnen i händerna, klappar hårdare när det »bränns» och svagare, när den letande avlägsnar sig från föremålet. Då han hittat slickepinnen, får han behålla den.

Blåsa fjäder.

Deltagarna sätter sig i en ring på golvet runt ett lakan, en duk eller skynke. De fattar i lakanets kant och håller upp det under hakan. Någon släpper ned en fjäder över deras huvuden, och den skall nu hållas uppe i luften genom att allesammans blåser på den. Den som låter den falla ned på lakanet får gå ur ringen.

Grönsaksstuvning.

Ge varje deltagare en penna och ett papper. Var och en skall nu under loppet av 5 minuter skriva ned så många grönsaker som möjligt genom alfabetet med början på A. Den som fått de flesta vinner naturligtvis.